

LI'I JA' STS'IBAOJ TI JUANE TI C'USITIC AY SPAS, TI C'USITIC AY YAL TI CAJVALTIC JESUCRISTOE

Ja' li' yaløj ti i'ayan chac c'u cha'al vo'otic ti Xch'amal Rioxe

¹ Ti c'alal ch'abal to'ox li vinajel balamile, tey onox ti Much'u ay yalbotic c'u x'elan yo'on ti Rioxe. Yu'un tey onox xchi'uc ti Rioxe. Ti Much'u i'aye ja' onox ti Rioxe.

² Ti c'alal ch'abal to'ox li vinajel balamile, tey onox xchi'uc ti Rioxe.

³ Ti Much'u i'aye ja' ispas scotol li c'usitic oye. Ti manchuc tey onox ti Much'u ispase, mu c'usi oy ti yechuque.

⁴ Ti Much'u i'aye cuxul ta sbatel osil. Ja' no'ox yech xu' chiyac'botic jcuxlejaltic ta sbatel osil vo'otic ti jmulavilotic li' ta sba balamile.

⁵ Co'ol xchi'uc luz ti oy xjobal ta ac'ubaltique ti mu sna' xtup'e. Ja' no'ox yech ti Much'u i'aye, ac'u mi muc x'ich'e ta muc' yu'un ti crixchanoetique ti c'alal i'ay li' ta sba balamile, chalulan onox ti ja' chac' jcuxlejaltic ta sbatel osile.

⁶⁻⁷ Oy to'ox jun jchi'ilticotic ta jurioal, Juan sbi. Ja' it'uje yu'un ti Rioxe ti ja' iyalbe sc'oplal ti Much'u chiyac'botic jcuxlejaltic ta sbatel osile. Ti ba'yi tal yal a'yuque, ja' yo' jch'unticotic oe.

⁸ Ma'uc chiyac'botic jcuxlejaltic ti Juane; ja' no'ox it'uje ti iyalbe sc'oplal ti Much'u chiyac'botic jcuxlejaltique.

⁹ Yu'un po'ot xa'ox xac' sba iluc ti stuc no'ox xu' chiyac'botic jcuxlejaltic ta sbatel osil jcotoltique.

¹⁰ Ja' onox ispas crixchanoetic xchi'uc scotol li c'usitic oye. Ti c'alal i'ay li' ta sba balamile, muc xch'unic ti crixchanoetique ti ja' spasoj scotole.

¹¹ Li' i'ay ta jlumalticotic, vo'oticotic li juriooticotique, yu'un vo'ne onox st'ujototicotic. Pero ep jchi'ilticotic muc xich'ic ta muc' ti c'alal i'aye.

¹² Ti jayvo' iquich'ticotic ta muq'ue, ti ijch'unticotic ti ja' chiyac'botic jcuxlejaltic ta sbatel osile, “xch'amaloxuc xa Riox”, xiyutoticotic.

¹³ Ti “xch'amaloxuc xa Riox” xiyutoticotique, mu vo'oticoticuc ijc'anticotic ch'amalinel. Sc'an no'ox yo'on stuc ti Rioxe ti lixch'amalinoticotique.

¹⁴ Ti Much'u i'aye i'ayan chac c'u cha'al vo'otic. Lixchi'inoticotic ta naclej, vo'oticotic li juriooticotique. Iquilticotic ti toj lec yo'one yu'un ja' ti junjun Xch'amal ti Rioxe. Ja' iyac' quilticotic ti sc'anojotic tajmec ti Rioxe.

¹⁵ Ti Juane liyalboticotic sc'oplal:

—Le'e ja' li much'u lacalbeic ti ts'acal to chtale. Ical onox ti “ja' ts'acal chtal ti much'u más oy syu'ele. Li vo'one mu c'u xitun o. Ti c'alal mu to'ox chi'ayane, tey onox ti stuque”, xichi —xi ti Juane.

¹⁶ Jcotoltic ti jch'unojtic xa ti ja' Xch'amal Riox ti Jesucristoe, iquiltic xa ti toj lec yo'one, ti sc'uxubinojotic scotol c'ac'ale, ti chiscoltaotique.

¹⁷ Ti Moise se iyal comel li smantaltac Rioxe pero ti ital ti Jesucristoe, ja' ivinaj o ti sc'anojotic tajmec

ti Rioxe.

¹⁸ Mi jun muc much'u yiloj ti Rioxe. Ti Rioxe yo junuc o ti Xch'amale, sc'anoj tajmec. Ti Riox Ch'amalile ja' iyac' iluc c'u x'elan ti Stote.

Ja' li' yaløj ti c'alal iyalbe sc'oplal Jesús ti Juan j'ac'-ich'vo'e

(Mt. 3.11-12; Mr. 1.7-8; Lc. 3.15-17)

¹⁹ Ti c'alal yolel chalbe sc'oplal Jesucristo ti Juane, tey c'ot c'oponatuc yu'un jayvo' paleetic xchi'uc ti much'utic iscoltaic ta abtel ti paleetique. Ja' itacvanic ech'el ti cajmeltsanejc'opticoti ta Jerusalene, vo'oticoti li juriooticotique.

—¿Much'uoť? —xutic c'otel ti Juane.

²⁰ Ti Juane jamal iyal:

—Mu vo'onicon Cristoon. Mu vo'onicon st'ujojon Riox ti ta jpas mantale —xi.

²¹ —¿Much'uoť che'e? ¿Mi vo'ot ti Eliasote? —xutic noxtoc.

—Mu vo'onicon —xi ti Juane.

—¿Mi mu vo'oticot ti yaj'alc'opot Riox ti ta jmalaticotic chtale? —xutic noxtoc.

—Mu vo'onicon —xi ti Juane.

²² —¿Much'uoť che'e? Yu'un chc'ot calbeticotic ti much'utic listacoticotic tale. ¿C'usi talem apas che'e? —xutic noxtoc.

²³ Itac'av ti Juane:

—Vo'on jc'oplal ti iyal onox ti Isaías yaj'alc'op Riox ti ta vo'nee. Ja' yech iyal chac li'i: “Ta to xtal jun jchi'iltic ta israelal, tsots ch-avetaj ta xocol balamil. Chtal xa ti Cajvaltique. Ictaic xa spasel li c'usitic chopole. Xach'unbeic me ti c'usitic chale, xi chalbe ti jchi'iltactique”, xi onox ti Isaías —xi ti Juane.

24 Ti much'utic itaqueic ech'ele ochemic ta fariseoal.

25 —¿C'u yu'un ti chavac' ich'vo'e mi mu vo'oticot st'ujot Riox ti chapasoticotic ta mantale, mi mu vo'oticot ti Eliasote, mi mu vo'oticot ti yaj'alc'opot Riox ti ta jmalaticotique? —xutic noxtoc ti Juane.

26 —Li vo'one ja' no'ox chcac'be yich'ic vo' ti much'utic chictaic spasel li c'usitic chopole. Ti much'u más oy syu'ele li' achi'uquic lavie pero mu to xavojtiquinic.

27 Ja' ti lalcalbeic onox ti ts'acal to chtale. Li vo'one mu c'u xitun o. Ac'u mi sloc'beluc no'ox xonob, mu c'u xu' jcolta o —x'utatic yu'un ti Juane.

28 Ja' yech ilo'ilajic ta jteclum Betábara ta jech uc'um Jordán yo' bu iyac' ich'vo' ti Juane.

Ja' li'yaloj ti co'ol xchi'uc xchij Riox ya'el ti Jesuse

29 Ta yoc'omal iyil ti Juane ti tey xa xtal ti Jesuse. Ti Juane ja' yech liyalboticotic chac li'i, vo'oticot ti tey jchi'ucticotique:

—Q'uelavilic, le' xa xtal li much'u co'ol xchi'uc xchij Riox ya'ele. Ta xich' milel yu'un ja' chtoj o jmultic jcotoltic ta sjunlej balamil.

30 Le'e ja' ti much'u lalcalbeic ti ts'acal to chtale. Ical onox ti “ja' ts'acal chtal li much'u más oy syu'ele. Li vo'one mu c'u xitun o. Ti c'alal mu to'ox chi'ayane, tey onox li stuque”, xichi.

31 Li vo'one mu to'ox xcojtiquin mi ja' li Much'u tsto'oj jmultique. Ti ba'yi tal cac' ich'vo' li vo'one, ja' yo' xcojtiquintic o jcotoltic, vo'otic li j'israelotique —xiyutoticotic ti Juane.

32 Iyal noxtoc:

—Iquil iyal tal ta vinajel ti Ch'ul Espíritue co'ol xchi'uc paloma yilel. Tey ic'ot ta sba li Jesuse, ja'o ichi'ine yu'un ti Ch'ul Espíritue.

³³ Li vo'one mu to'ox xcojtiquin, pero liyalbe onox ti Rioxe ti listac tal cac' ich'vo'e: “Ti much'u chc'ot ta sba chavil li Ch'ul Espíritue, ja' chayac'be achi'inic li Ch'ul Espíritue”, xiyut onox.

³⁴ Li vo'one iquil xa. Lacalbeic xa ti ja' Xch'amal ti Rioxe —xiyutoticotic ti Juane.

Ja' li'yaloj ti much'utic ba'yi ba xchi'inic ti Jesuse

³⁵ Ta yoc'omal tey jchi'ucticotic noxtoc ti Juane jcha'va'alticotic ti yajchanc'opoticotic to'oxe.

³⁶ Ti Juane iyil ti tey i'ech' ti Jesuse.

—Q'uelavilic, ja' ti co'ol xchi'uc xchij Riox ya'el le'e yu'un ja' chich' milel ta scoj jmultic —xiyutoticotic ti Juane.

³⁷ Ti c'alal liyalboticotic chac taje, ja' ba jchi'inticotic ti Jesuse.

³⁸ Ti Jesuse isq'uel sutel spat, iyil ti tey tijiloticotic ech'ele.

—¿Bu chabatic? —xiyutoticotic.

—Jchanubtasvanej, ¿bu nacalot? —xcuticotic.

³⁹ —Batic, ba q'uelavilic ti bu nacalone —xiyutoticotic ti Jesuse.

Libatoticotic. Xmal xa c'ac'al lic'ototicotic yo' bu nacale. Tey jchi'ucticotic i'och ac'ubal.

⁴⁰ Andrés sbi ti jchi'ile ti co'ol ijchi'inticotic ech'el ti Jesuse yu'un co'ol ica'iticotic ti c'usi iyal ti Juane. Ti Andrese oy sbanquil, Simon Pedro sbi.

⁴¹ Ora ba yalbe ti ijtaticotic xa li much'u st'ujoj Riox ti chispasotic ta mantale.

⁴² Iyic' tal yo' bu ti Jesuse. Ti Jesuse isq'uelbe sat ti Simone.

—Li vo'ote, Simón, screm Jonás, Cefas chcac' abiin —x'utat.

Cefas sbi ta ebreo c'ope, Pedro sbi ta griego c'ope.

Ja' li'yaloj ti iyic' tayajchanc'op ti Felipee xchi'uc Natanael ti Jesuse

⁴³ Ta yoc'omal isnop ti Jesuse ti chbat ta estado Galileae. Ti c'alal mu to'ox chbate, ista jun jchi'ilticotic ta israelal, Felipe sbi.

—La' chi'inon ech'el —x'utat yu'un ti Jesuse.

⁴⁴ Ti Felipee tey liquem tal ta jteclum Betsaida. Ja' co'ol slumal xchi'uc ti Andrese xchi'uc ti Pedroe.

⁴⁵ Ti Felipee ora ba sa' ti Natanaele.

—Iquilticotic xa ti much'u ts'ibabil sc'oplal ta svunic ti Moisee xchi'uc ti yan yaj'alcoptac Riox ti ta vo'nee. Jesús sbi, screm José ta jteclum Nazaret —xut la.

⁴⁶ —Muc bu xca'itic mi oy much'u lec ti tey chlic tal ta Nazarete —xi la ti Natanaele.

—Batic, ba jq'ueltic avil —xi la ti Felipee.

⁴⁷ Ti Jesuse iyil ti nopol xa xtal ti Natanaele.

—Q'uelavilic, li jchi'iltic le' xtale mu sna' xlo'lovan —xi ti Jesuse.

⁴⁸ —¿C'uxi avojtiquinon? —xi ti Natanaele.

—Laquil c'alal teyot ta yolon ic'uxe ti c'alal mu to'ox chba yic'ot tal li Felipee —x'utat yu'un ti Jesuse.

⁴⁹ —Jchanubtasvanej, vo'ot Xch'amalot ti Riox. Vo'ot chapasoticotic ta mantal, vo'oticotic li j'israeloticotique —xi ti Natanaele.

50 —Ja' ti lalcalbe ti laquil c'alal teyot ta yolon ic'uxe, yech'o ti ach'un o ti oy jyu'ele. Lec ti ach'une. Ts'acal to chavil ti scotol c'usi xu' jpase —x'utat yu'un ti Jesuse.

51 —Ta meles chacalbeic, vo'on ti co'ol crix-chanootique, chavilic ti vo'on chaquiq'uic ech'el ta vinajelê ti chba achi'inic ti Rioxe —xiyutoticotic.

2

Ja' li' yalaj ti i'ay ta nupunel ta jteclum Caná ti Jesuse

¹ Yoxibal xa'ox c'ac'al jc'otelticotic ta estado Galilea xchi'uc ti Jesuse, oy much'u inupun ta jteclum Caná. Tey talem ta ch'amunel ta sna jnupunel ti sme' Jesuse.

² Ti Jesuse xchi'uc li vo'oticotique li'iq'ueoticotic uc.

³ Ti c'alal teyoticotique, ilaj ti yuch'bolique, ja' li ya'lél uvae.

—Ilaj xa li yuch'bolique —x'utat yu'un sme' ti Jesuse.

⁴ —¿C'u yu'un ti x'elan tal avalbone? Yu'un mu to tsta yora ta jtam li cabtele —xut ti sme'e.

⁵ Ti sme'e ja' yech lic yalbe ti jcholve'liletique:

—Ti c'usi chayalbeic li cole, xach'unic me —xut.

⁶ Tey vuchajtíc vaquib sp'inal ya'alic naca ton. Tey tspulic loq'uel vo' ti tspoc o sc'obic li jchi'iltac ta jurioale, yu'un stalelic ti jal tspoc sc'obique yo' lec x'ileic o yu'un Riox ti yalojique. Ti jujun p'inal vo'e x'och o cha'p'ej exp'ej q'uib vo'.

⁷ Ti Jesuse iyalbe ti jcholve'liletique ti ac'u snojesic ta vo' scotol li p'inal vo'e.

Isnojesic lec.

8 —Pulic ech'el jset'uc, ba ac'beic spas provall
li much'u scuentainoj ve'lile —x'utatic yu'un ti
Jesuse.

Ispulic ech'el, ba yac'beic.

9 Ti much'u scuentainoj ti ve'lile, iya'i ti más to
leque, ora istac ta iq'uel ti jnupunel creme yu'un
mu sna' bu ital, yu'un vo' no'ox ti ipas ta ya'lel
uvae. Stuc sna'ojic ti jcholve'liletique ti vo' no'ox
ispulic ech'ele.

10 Ti much'u scuentainoj ti ve'lile lic yalbe ti
creme:

—Li vo'otique jtaletic ti ja' ba'yi chcac'tic ta
uch'el ti bu más lec li ya'lel uvae. Mi ep xa'ox
iyuch'ique, ja'to chcac'tic ta uch'el ti bu siclamane.
Li vo'ote ja' anac' li más leque, ja'to chvac' ta
uch'el —xut.

11 Ja' yech ispas tey ta Caná ta estado Galilea
ti Jesuse. Ja' sliqueb iyac' iluc slequilal syu'elal
ti Jesuse. Vo'oticotic ti yajchanc'opoticotique
ijch'unticotic ti ja' Xch'amal ti Rioxe.

12 Ts'acal to libatoticotic ta jteclum Capernaum
xchi'uc ti Jesuse, xchi'uc ti sme'e, xchi'uc ti
yits'intaque. Chib oxib no'ox c'ac'al tey lipajoti-
cotic.

*Ja' li'yaloj ti isnuts loq'uel scotol jchonolajeletic
ta ti' muc'ta templo ta Jerusalén ti Jesuse*

(Mt. 21.12-13; Mr. 11.15-18; Lc. 19.45-46)

13 Po'ot xa'ox sq'uinal ti c'alal iloq'uic ta
mozoil ti ba'yi jtót jme'ticotic, vo'oticotic li
j'israeloticotique. Ja'o ibat ta Jerusalén ti Jesuse.

14 Ti c'alal ic'ot ta ti' muc'ta templo ta Jerusale, tey ista jchonvacaxetic, xchi'uc jchonchijetic, xchi'uc jchonpalomaetic. Tey chotajtic jeltaq'uinetic noxtoc yu'un ja' t'pasic o canal.

15 Ti Jesuse ixchuquilan ch'ojon co'ol xchi'uc arisial. Ja' isibtas o loq'uel scotol ti jchonchijetique xchi'uc ti jchonvacaxetique ti tey ta xchonolajic ta ti' muc'ta temploe. Ti jchonc'usiticuque sibtasbil iloq'uic ech'el xchi'uc ti xchijique xchi'uc ti svacaxique. Ti Jesuse isbutq'uinbe smexaic ti jeltaq'uinetique, itanij ti staq'uinique.

16 —Iq'uic loq'uel lapalomaique. Mu xapasic ta ch'ivit li sti' sna Jtote —xut ti jchonpalomaetique.

17 C'alal yech ispas ti Jesuse, vo'oticotic ti yajchanc'opoticotique iyul ta jolticotic ti yech onox ts'ibabil ta sc'op Rioxe: “Tot, ja' chlic quich' o crontainel ti sjunul co'on ta jc'an ti tey chac'oponat ta templo yo' bu sc'oplal onox chac'oponate”, xi onox ts'ibabil.

18 Ti cajmeltsanejc'opticotique tal sjac'beic ti Jesuse:

—Lavi x'elan chapase, ¿c'usi seña chavac' quilticotic ti oy ayu'ele? —xutic.

19 —Lomeso avilic li templo li'i, ta oxib c'ac'al ta jcha'va'an —x'utatic yu'un ti Jesuse.

20 —Ta cuarenta y seis jabil iva'i o li temploe. ¿C'usi chacha'le ti ta oxib c'ac'al chacha'va'ane? —xi ti jmeltsanejc'opetique.

21 Li templo ti iyal ti Jesuse, ja' isjoy'al sba stuc ti ta xcha'cuxi ta yoxibal c'ac'al ti c'alal xich' milele.

22 Yech'o un ti c'alal icha'cuxie, iyul ta jolticotic ti ja' onox yech iyalbe ti jmeltsanejc'opetique. Ijch'unticotic ti ja' onox yech ts'ibabil sc'oplal ta

sc'op Rioxe. Ijch'unticotic noxtoc ti sc'oplal no'ox stuc ti iyalbe ti jmeltsanejc'opetique.

Ja' li' yalaj ti yilobje yo'on scotol crixchanoetic ti Jesuse

²³ Ti c'alal teyoticotic ta Jerusalén xchi'uc ti Jesuse ti c'u sjalil ti sq'uinal ti c'alal iloq'uic ta mozoil ti ba'yi jtot jme'ticotique, ep jchi'iltac ta jurioal ixch'unic ti ja' st'ujoj Riox ti tspasvan ta mantal ti Jesuse ti c'alal iyilbeic slequilal syu'elale.

²⁴ Ti Jesuse sna'oj ti mu scotoluc ti sjunul yo'onic ixch'unique.

²⁵ Mu persauc oy much'u x'albon c'u x'elan yo'onic li crixchanoetique yu'un yilaj scotol.

3

Ja' li' yalaj ti ay sc'opon Jesús ti Nicodemoe

¹ Oy to'ox jun jchi'ilticotic ta jurioal, Nicodemo sbi. Jfariseo, ochem to'ox ta meltsanejc'op cu'unticotic.

² Ti Nicodemoe ay sc'opon ta ac'ubaltic ti Jesuse.

—Jchanubtasvanej, jna'ojticotic ti stacojot tal ti Rioxe ti tal achanubtasoticotique. Ti manchuc xchi'inojot ti Rioxe, mu xu' chavac' iluc alequilal ayu'elal ti yechuque —xi ti Nicodemoe.

³ —Ta melec' chacalbe, ti much'u mu xcha'ayan ta ach'e, mu xu' x'och yo' bu tspas mantal ti Rioxe —x'utat yu'un ti Jesuse.

⁴ —¿C'uxi ta xcha'ayan ta ach' ti much'u mol xae yu'un mu xa xu' xcha'och ta xch'ut sme'? —xi ti Nicodemoe.

⁵ Itac'av ti Jesuse:

—Ta melez chacalbe, mi ja' no'ox chavich'ic vo'e, mi muc bu slecubtasoj avo'onic ti Ch'ul Espíritue, mu xu' xa'ochic yo' bu tspas mantal ti Rioxe.

⁶ Ti c'alal la'ayanic li' ta sba balamile, jmulav-ilo-xuc chac c'u cha'al atot ame'ic. Mi lacha'ayanic ta syu'el ti Ch'ul Espíritue, chlecub avo'onic, mu xa xac'an xapasic li c'usitic chopole.

⁷ Mu me toj ch'ayeluc o avo'on ti x'elan lalcalbee ti persa chacha'ayan ta ach'e.

⁸ Buyuc no'ox batuc li iq'ue chava'i ti xjumumete pero mu xana' bu ilic tal, mu xana' bu chbat. Ja' yech x'elan ta yo'on crixchanoetic ti Ch'ul Espíritue. Mu xana'ic ti tey ti Ch'ul Espíritue ja'to mi avilic ti lec xa yo'on jun crixchanoe —x'utat yu'un ti Jesuse.

⁹ —Mu xca'ibe smelol taje —xi ti Nicodemoe.

¹⁰ —Li vo'ote yajchanubtasvanejot li jchi'iltactique pero mu xava'ibe smelol ti c'usi chacalbee.

¹¹ Ta melez chacalbe, li vo'one ja' chcal ti c'usi jna'e xchi'uc ti c'usi quiloje. Li vo'oxuque mu xach'unic li c'usi chcale.

¹² Ti mi mu xach'un c'usi tspas Riox li' ta sba balamile chac c'u cha'al lalcalbee, ja' no'ox yech mu xach'un mi chacalbe c'usi tspas Riox tey ta vinajele.

¹³ 'Mi ja'uc jun, muc much'u ayem ta vinajel ti ayem sq'uel c'u x'elan teyo'e yo' ti xayalbeic oe. Jtuc no'ox xu' chacalbeic yu'un tey liquemon tal, vo'on ti co'ol crixchanootique.

¹⁴ Ja' chac c'u cha'al isjipan ta te' sloc'ol quiletel chon ta xocol balamil ti Moisés ti ta más vo'nee,

ja' no'ox yech chisjipanic ta cruz uc, vo'on ti co'ol crixchanoetique.

¹⁵ Scotol ti much'utic ta xch'unic ti ja' chto'j o smulic ti chijipanat ta cruze, mu x'ochic ta c'oc', ta xcuxiic ta sbatel osil —x'utat yu'un ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti bats'i sc'anoj scotol crixchanoetic ti Rioxe

¹⁶ Ti Rioxe bats'i sc'anoj scotol crixchanoetic, yech'o ti istac tal ti junjun Xch'amale. Ti much'utic ta xch'unic ti ja' itojbon li smulique, mu x'ochic ta c'oc', ta xcuxiic ta sbatel osil.

¹⁷ Ti istac tal li' ta sba balamil Xch'amal ti Rioxe, mu'nuc tal yac'be castico li crixchanoetique. Tal stojbe smulic yo' ti xu' xcuxiic o ta sbatel osile.

¹⁸ Ti much'utic ta xch'unic ti ja' itojbon li smulique, mu xba yich'ic castico. Yan ti much'utic mu xch'unique jmo'j sc'oplal ti chba yich'ic casticoe, ja' ti mu xch'unic ti ja' itojbon smulic yu'un ti junjun Xch'amal ti Rioxe.

¹⁹ Ja' chba yich'ic o castico ti mu xch'unic ti i'ay li' ta sba balamil ti Xch'amal Rioxe, xchi'uc ti más lec cha'iic spasel li c'usitic chopole.

²⁰ Scotol ti much'utic ja' tspasic li c'usitic chopole, chopol cha'iic c'usitic yaloj ti Xch'amal Rioxe. Mu sc'an xich'ic ta muc' yu'un ja' mu sc'anic ti xvina'j li smulique.

²¹ Yan ti much'utic ja' tspasic ti c'usitic tsc'an ti Rioxe, chich'beic ta muc' ti Xch'amale. Chvina'j ti yich'ojic ta muc' ti Rioxe.

Ja' li' yaloj ti xmuyubaj xa ti Juan j'ac'-ich'vo'e ti ja' xa ch-ich'e ta muc' ti Jesuse

22 Ts'acal to loc' xanavconticotic ta estado Judea xchi'uc ti Jesuse, vo'oticotic ti yajchanc'opoticotique. Tey lipajoticotic jayib c'ac'al. Iyich'ic vo' ti yan crixchanoetic tey jchi'ucticotique.

23 Ja' no'ox yech ti Juane tey chac' ich'vo' ta jteclum Enón yu'un oy tey lec uc'um. Li Enone nopol xil sba xchi'uc li jteclum Salime. Ti much'utic ja' ba staic ti Juane i'ac'batic yich'ic vo' uc.

24 Mu to'ox ch-och ta chuquel ti Juane.

25 Oy jayvo' yajchanc'optac ti Juane lic yalbe sbaic xchi'uc ti much'utic tey jchi'ucticotique, ja' chopol iya'iic ti oy xa cha'chop j'ac'-ich'vo'e.

26 Ba yalbeic ti Juane:

—Jchanubtasvanej, ti much'u avac'be yich' vo' ta jech uc'um Jordane ti avalbe sc'oplale, ta xa me xac' ich'vo' uc. Scotol crixchanoetic ja' xa chba staic —xutic la c'otel.

27 Itac'av la ti Juane:

—Ja' smantal stuc Riox ti c'usitic chac' jpastic jujune.

28 Li vo'oxuque ava'iic ti icalbe onox li jchi'iltactique ti mu vo'onicon st'ujojon Riox ta jpas mantale. Li vo'one ja' no'ox listac tal ti Rioxe ti ba'yi tal cal a'yuc ti chtal xa ti much'u chispasotic ta mantale.

29 Ana'ojic ti c'alal chic' yajnil li vinique, li tsebe ma'uc chic' sba xchi'uc li yajac'oltac li slecome; ja' onox chic' li slecome. Li jac'oletique tsq'uelic no'ox ti chnupunique. C'alal cha'iic ti sc'anoj sbaique, xmuyubajic xa. Ja' no'ox yechon uc, ximuyubaj xa ti ja' chba staic Jesús li crixchanoetic.

³⁰ Li Jesuse persa chvinaj sc'oplal; li vo'one ta xch'ay jc'oplal —x'utatic la yu'un ti Juan j'ac'-ich'vo'e.

Ja' li' yaloj ti c'u x'elan yabtel ti Much'u talem ta vinajele

³¹ Ti Much'u talem ta vinajele sna'be smelol scotol. Ti much'utic li'ic onox ta sba balamile, ja' no'ox sna'beic smelol li c'usitic oy li' ta sba balamile. Ja' no'ox chalic li c'usitic scuenta sba balamile. Yan ti Jesuse ti talem ta vinajele, sna'be smelol scotol.

³² Ja' chal ti c'usitic yiloje xchi'uc ti c'usitic ya'yoje. Pero jayvo'ic no'ox ti much'utic ta xch'unic ti c'usi yaloje.

³³ Ti much'utic ta xch'unique ja' chvinaj o ti xch'unojic ti istac xa tal Xch'amal ti Rioxe chac c'u cha'al yaloj onoxe.

³⁴ Ti itaque tal yu'un Riox ti Jesuse, ja' iyal ti c'usi yaloj ti Rioxe yu'un j'ech'el i'ac'bat xchi'in ti Ch'ul Espíritue.

³⁵ Ti Rioxe sc'anoj ti Xch'amale. Ja' yac'ojbe scuentain scotol.

³⁶ Ti much'utic ta xch'unic ti ja' Xch'amal ti Rioxe, ta xcuxiic ta sbatel osil. Yan ti much'utic mu xch'unique, mu xcuxiic ta sbatel osil. Ch-ac'batic tsots castico yu'un ti Rioxe.

4

Ja' li' yaloj ti ilo'ilaj xchi'uc jun jsamariail ants ti Jesuse

¹ Ti Jesuse iya'i ti yech i'albatic ti jfariseoetique: —Más xa ep ti much'utic i'ac'bat yich'ic vo' yu'un li Jesuse ti ta xchi'inique. Ja' jayvo' xa no'ox

ti much'utic chba xchi'inic li Juane —x'utatic la ti jfariseoetique.

² Pero ti Jesuse muc bu iyac' ich'vo'. Vo'oticotit icac'ticotit ti yajchanc'opoticotique.

³ C'alal iya'i ti Jesuse ti iya'iic xa ti jfariseoetique, iloc' ech'el ta Judea, icha'sut ech'el noxtoc ta estado Galilea.

⁴ Ti c'alal ibat ta Galileae, isnop ti persa tey ch-ech' ta estado Samariae, yech'o un tey i'ech'.

⁵ Ic'ot ta jun jteclum, Sicar sbi, tey ta estado Samaria. Nopol xil sba xchi'uc srasyon osil ti José ti ta más vo'nee ti i'ac'bat comel yu'un ti ánima stote, ja' ti Jacove.

⁶ Oy tey jun pozo, ja' yac'oj ta joq'uel ti Jacove. Ti Jesuse tey ichoti ta ti' pozo yu'un ilub ta xanbal. Po'ot xa'ox ol c'ac'al.

⁷ Tey la ic'ot spul ya'al jun jsamariail ants.

—Ac'bon jset'uc ava'al yu'un ta xcuch' —xut la ti Jesuse.

⁸ Li vo'oticotique batemoticotit xa'ox ta yutil jteclum yu'un ba jmanticotit tal jve'elticotit.

⁹ Itac'av la ti jsamariail antse:

—Li vo'ote jurioot. Li vo'one jsamariaon. ¿C'u yu'un ti chac'anbon vo' avuch'e? —xi la.

Ti x'elan iyal ti antse, yu'un muc bu lec xil sbaic xchi'uc jsamariaetic li jchi'iltac ta jurioale.

¹⁰ Ti Jesuse iyalbe la ti antse:

—Ti ana'uc onox ti c'usi tsc'an chayac'be ti Ri-oxe, ti avojtiquinicon much'uon ti c'alal lajc'anbe ava'al chcuch'e, vo'ot ba'yi ac'anbon ti yechuque. Ti ac'anbecone, lacac'be li vo' ti chacuxi o ta sbatel osil ti yechuque —xut la.

11 —Totic, mu c'u xapul o li vo'e yu'un toj nat li pozoe. ¿Bu ma li vo' ti chavac'bon cuch' ti chicuxi o ta sbatel osil chavale?

12 Ti jmuc'tatotic Jacove ja' liyac'boticoti li pozo li'i. Li vo'e ja' iyuch' xchi'uc ti xch'amaltauque, xchi'uc ti svacaxe, xchi'uc ti xchije. ¿Mi vo'ot más tsots avabtel ti avaloje? —xi la ti antse.

13 —Ti much'utic chuch'ic li vo' li'i ta to xtaquij sti'ic.

14 Yan ti much'utic chuch'ic li vo' chcaq'ue, mu xa bu ta xtaquij sti'ic. Li vo' chcaq'ue co'ol xchi'uc ninabvo' ti bu mu sna' x'uile, ti tey xch'olch'on o ya'el ta yo'onique, ja' chcuxiic o ta sbatel osil —xi la ti Jesuse.

15 —Totic, ac'bon cuch' li vo' chavale yo' mu xa xtaquij o jti'e, yo' mu xa xtal jpul o ca'al li' ta pozoe —xi la ti antse.

16 —Batan, ba ic'o tal amalal —xut la ti Jesuse.

17 —Ch'abal jmalal —xi la.

—Yech chaval ava'uc.

18 Co'ol xchi'uc ch'abal amalal yu'un muc bu nupunemot xchi'uc li vinic avic'oj lavie. Oy xa ach'acoj vo'vo' noxtoc —xut la ti Jesuse.

19 —Totic, vo'ot nan yaj'alc'opot Riox che'e.

20 Ti vo'ne moletique iyich'ic ta muc' Riox li' ta jolvitse. Vo'oxuc li juriooxuque chavalic ti persa tey chba quich'tic ta muc' Riox ta jteclum Jerusalem —xi la ti antse.

21 —Ch'uno ti c'usi chacalbee. Ta sta yora ti mu xa persauc li' chavich'ic ta muc' Jtotic Riox ta vitse, mi ja'uc ta Jerusalén.

22 Vo'oxuc ti li' nacaloxuc ta Samariae, mu xana'ic c'usi yalaj ti Rioxe ti avich'ojic ta muc' ti

avalojique. Li vo'oticotique jna'ojticotic ti yaloj onox ti Rioxe ti jun jchi'ilticotic ta jurioal ti tstojsbe smul scotol li crixchanoetique.

²³ Po'ot xa sta yora ti buyuc no'ox tsc'oponic Jtotic Riox ti much'utic sjunul yo'on yich'ojic ta muq'ue. Ti Jtotic Rioxe ja' tsc'an ti much'utic sjunul yo'onic chich'ic ta muq'ue.

²⁴ Ti Rioxe ch'abal sbec'tal, tey ta sjunlej balamil. Ja' no'ox yech ti much'utic sjunul yo'onic chich'ic ta muq'ue, buyuc no'ox xu' tsc'oponic, ac'u mi ta snaic, ac'u mi ta be, ac'u mi ta yabtelic. Ja' yech tsc'an ti Rioxe —xut la ants ti Jesuse.

²⁵ —Ca'yoj onox ti chtal ti much'u st'ujoj Riox chispasotic ta mantale. Ti c'alal xtale, jamal chiyalbotic scotol —xi la ti antse.

²⁶ —Vo'on ti li' chilo'ilajotique —xut la ti Jesuse.

²⁷ Ti c'alal yolel chlo'ilajique, ja'o lic'ototicotic vo'oticotitic ti yajchanc'opoticotique. Xch'ayet xa co'onticotic ti iquilticotic chlo'ilaj xchi'uc jun ants ti Jesuse. Pero mi jun muc bu ijac'beticotitic c'usi ti slo'ilique, c'usi tsjac'be ti antse.

²⁸ Ti antse tey iscomtsan ta pozo ti sq'uibe, isut ech'el ta yutil jteclum. C'ot la yalbe ti crixchanoetique:

²⁹ —Ba jq'ueltic jun vinic tey ta pozo, liyalbe scotol ti c'usitic jpasoje. Ja' xa nan ti much'u st'ujoj Riox ti sc'oplal chtal spasotic ta mantale —xi la c'otel.

³⁰ Ti crixchanoetic ta jteclume tal sq'uelic ta ora ti Jesuse.

³¹ C'alal mu to'ox xulique —Jchanubtasvanej, ve'an —xcuticotic.

³² —Oy jve'el, pero mu xana'ic c'usi —xiyutoticotic.

³³ —¿Mi'n van oy much'u ay ac'bonuc sve'el? —xcut jbatoticotic.

³⁴ Lic yalboticotic ti Jesuse:

—Ti ta jpas c'usi tsc'an ti Rioxe, ja' jve'el ya'el yu'un ja' listac tal. Persa ta jpas li c'usitic yalojbon ta jpase.

³⁵ “C'alal to chanib u chich' loq'uel li trigoe”, xachiic. A'yic me li c'usi chacalbeique. Quelavilic li crixchanoetic le' xtalique, co'olic xchi'uc trigo ti taquin xae, ti chich' xa loq'uele.

³⁶ Li jvajtrigoetique chtojoatic. Li much'utic tsloq'ue chtojoatic uc. Ja' no'ox yech ti much'utic ba'yi chalbeic sc'op Riox li crixchanoetique, ac'u mi muc xch'unic, pero co'ol jun yo'onic xchi'uc ti much'utic ts'acal to iyalbeique ti ja'to ixch'un yu'unique, yu'un ti jayvo' ta xch'unique ta xcuxiic ta sbatel osil.

³⁷ Ja' chac c'u cha'al chcaltique: “Yan o much'u tsvaj, yan o much'u tsloc'”, xichiotic.

³⁸ Li antse vo'on icalbe. Li crixchanoetique ja' xa i'albatic yu'un li antse. Vo'oxuc xa chcom ta abaic xchanubtasel yo' j'ech'el xch'unic o ti vo'on yajvalicone —xiyutoticotic ti Jesuse.

³⁹ Ep jsamariaetic tey ta Sicare ixch'unic ti ja' t'ujbil yu'un Riox tpsasvan ta mantal ti Jesuse ti c'alal iyal ti antse ti i'albat scotol ti c'usitic spasoje.

⁴⁰ Yech'o un ti crixchanoetique tal sc'oponic ti Jesuse.

—Abulajan, pajan to —xutic.

Tey lipajoticotic chib c'ac'al xchi'uc ti Jesuse.

⁴¹ Ti c'alal iya'iic ti c'u x'elan ichanubtasvan ti Jesuse, más to ep ixch'unic ti ja' t'ujbil yu'un Riox tspasvan ta mantale.

⁴² —Ma'uc no'ox ijch'unticotic o ti c'u yepal avalboticotique. Yu'un ica'i jtucticotic ti c'u x'elan ta xchanubtasvane. Ja' ijch'unticotic o ti ja' xa li much'u t'ujbil yu'un Riox tsto'j jmultic jcotoltic ta sjunlej balamile —xutic ti antse.

Ja' li' yaloj ti i'ech' xchamel screm ti jmeltsanejc'ope

⁴³ C'alal ilaj ti chib c'ac'ale, iloc' ech'el ta estado Samaria ti Jesuse, tey ibat ta estado Galilea.

⁴⁴ Ti icha'sut ech'el ta Galilea ti Jesuse, yu'un ja' muc bu chrontainat teyo'e yu'un mu xch'unbat ti c'usi chale. Ja' chac c'u cha'al iyale: “Ti much'utic chalic a'yuc li sc'op Rioxe, mi chbatic ta yan o jteclume, ch-ich'batic ta muc'. Yan ta steclumal stuquique, mu x'ich'batic ta muc'”, xi onox.

⁴⁵ Ti c'alal ic'ot ta Galilea ti Jesuse, xmuyubajic xa tajmec ti jchi'iltac ta jurioal teyo'e, ja' ti iyilbeic slequilal syu'elal ti c'alal teyic ta q'uin ta Jerusalemene.

⁴⁶ Ti Jesuse tey ic'ot noxtoc ta jteclum Caná tey no'ox ta Galilea yo' bu ti isc'atajes ta ya'lel uva ti vo'e. Tey jun jchi'ilticotic ta jurioal itiq'ue ta meltsanejc'op ta jteclum Capernaum yu'un ti coviernoe. Ip screm.

⁴⁷ Ti jmeltsanejc'ope iya'i ti tey xa ic'ot ta Galilea ti Jesuse. Tal sc'opon:

—¿Mi mu xa'abulaj xba avet'esbon xchamel li jcreme yu'un ta xcham xa? —xut.

48 —Li vo'oxuque ja' no'ox chac'an chaq'uelic jlequilal jyu'elal, mu'nuc chach'unic ti c'usi chacalbeique —x'utat yu'un ti Jesuse.

49 —Totic, batic ta ora yo'to cuxul li jcreme —xi ti vinique.

50 —Batan. Lec xa lacreme —x'utat yu'un ti Jesuse.

Ti vinique ixch'un ti c'usi i'albat yu'un ti Jesuse, isut ta sna.

51 C'alal po'ot xa'ox la xc'ot ta snae, tal la snupeel ta be yu'un smozotac.

—Lec xa lacreme —x'utat la.

52 —¿C'usi ora ilecub? —xi la ti vinique.

—Volje ta jun ora xmal itup' sc'ac'al —xi la ti smozotaque.

53 Ti vinique iyul la ta sjol ti yeche ora i'albat yu'un ti Jesuse ti lec xa ti screme. Ja' la iyich' o ta muc' ti Jesuse. Iyich'ic la ta muc' scotolic ti jayvo'tey ta snae.

54 Ti c'alal isut tal ta estado Judea ti Jesuse, ja'to yul yac' iluc xcha'ech'elal slequilal syu'elal ta Galileae, ja' ti iyet'esbe xchamel screm ti jmeltsanejc'o.

5

Ja' li'yaloj ti i'ech' xchamel jun vinic ti tey puch'ul ta Betesdae

¹ Ts'acal to icha'sut ech'el ta Jerusalén ti Jesuse yu'un ista sc'ac'alil sq'uinic ti jchi'iltac ta jurioale.

² Joyol ta corralton li Jerusaleme. Tey comem jun sti'il ti ch-och o ech'el chijetic ti tey chich' chiq'uel ta smoton Riox ta ti' muc'ta temploe. Ta ts'el ti'bee

oy tey jun tanqueal vo', Betesda sbi ta ebreo c'ope. Oy tey vo'p'ej coycoyna ta ti' vo'e.

³ Tey puch'ajtic jchameletic. Oy ma'satetic, oy coxoetic, oy much'utic alubem jun yoc sc'ob. Ja' tsmalaic mi chyuc'yonaj li vo'e.

⁴ Yu'un oy chyal tal jun anjel ta vinajel, chtal syuq'uilan baq'uintic li vo'e. C'alal chyuc'yonaje, c'usuc no'ox chamelal ip o ti much'u ba'yi ta stic' sbae, ja' ch-ech' o ti chamele.

⁵ Tey jun jchi'ilticotic ta jurioal oy xa treinta y ocho jabil yipajel.

⁶ Ti Jesuse iyil ti tey puch'ule. Sna'oj onox ti oy xa sjabilal ip ti vinique.

—¿Mi chac'an ch-ech' lachamele? —xut.

⁷ —Yu'un muc much'u oy cu'un xistic' ti c'alal chyuc'yonaj li vo'e. C'alal chba xa'ox jt'ic' jbae, oy xa'ox much'u ba'yi istic' sba —xi ti much'u ipe.

⁸ —Lican, balo ech'el lapope, batan —x'utat yu'un ti Jesuse.

⁹ Ora i'ech' ti xchamele, isbal ech'el ti spope, ibat. Ja'o sc'ac'alil ta jcuxticotic vo'oticotic li juri-ooticotic.

¹⁰ Ti cajmeltsanejc'opticotique iyalbeic ti much'u i'ech' xchamele:

—Lavie ta jcuxtic. Mi chavich' ech'el lapope, yu'un mu xach'unbe smantal ti Rioxe —xutic.

¹¹ —Ti much'u liyet'esbe jchamele, “balo ech'el lapope, batan”, xiyut —xi ti vinique.

¹² —¿Much'u ti “balo ech'el lapope, batan”, ti xayute? —xutic.

¹³ Ti vinic i'ech' xchamele mu sna' much'u i'et'esbon o, yu'un ora isq'uej sba loq'uel ti Jesuse,

yech'o ti muc xa xile. Yu'un ep crixchanoetic tey stsoboj sbaic.

¹⁴ Ts'acal to ti vinique tey itae ta ti' muc'ta templo yu'un ti Jesuse.

—Q'uelavil, lecot xa. Mu xa me xasa' yan amul yic'al me xavil más avocol —x'utat yu'un ti Jesuse.

¹⁵ Ti vinique ba yalbe ti cajmelt-sanejc'opticotique ti ja' i'et'esbat xchamel yu'un ti Jesuse.

¹⁶ Ti iyet'esbe xchamel jchameletic ta sc'ac'alil ta jcuxticotit ti Jesuse, lic crontainvanicuc o ti cajmeltsanejc'opticotique. Yo'onicuc xa smilic o.

¹⁷ Ti Jesuse iyalbe ti jmeltsanejc'opetique:

—Ti Jtote ch-abtej scotol c'ac'al. Ja' no'ox yechon uc xu' chi'abtej scotol c'ac'al —xi ti Jesuse.

¹⁸ C'alal iyal chac taje, ti jmeltsanejc'opetique yo'onicuc xa smilic tajmec. Ma'uc no'ox ismulin ti mu xchabi li sc'ac'alil ta jcuxticotique; ja' ismulin noxtoc ti iyal ti ja' Stot ti Rioxe, yu'un isco'oltas sba chac c'u cha'al ti Rioxe.

Ja' li'yaloj ti oy syu'el ti Xch'amal Rioxe

¹⁹ I'albatic noxtoc yu'un ti Jesuse:

—Ta melel chacalbeic, vo'on ti Xch'amalon ti Rioxe, mu c'usi ti jtuc no'ox ta jpase. Ti c'usi tspas chquil ti Jtote, ja' ta jpas. Scotol ti c'usi ta spas ti Jtote, ja' no'ox yech ta jpas uc.

²⁰ Li vo'one sc'anojon ti Jtote. Ti c'usitic tspace chiyac'be quil scotol. Lavie jutuc no'ox chcac'avilic, pero ep to c'usitic chac' jpas ti Jtote. Ti c'alal jpase, más to ta xch'ay o avo'onic.

21 Ja' chac c'u cha'al ta xcha'cuxes ánimaetic ti Jtote, ja' no'ox yechon uc, ta jcha'cuxesic ti much'utic ta jc'an ta jcha'cuxesique.

22-23 Ti Jtote ma'uc chalbe ti bu chbatic ta sbatel osil li crixchanoetique. Vo'on ti Xch'amalone liyalbe ti vo'on chcalbeique yo' xiyich'ic o ta muc' scotol crixchanoetic chac c'u cha'al ich'bil ta muc' ti Jtote. Ti much'utic mu xiyich'ic ta muq'ue, co'ol xchi'uc ja' mu xich'ic ta muc' ya'el ti Jtot uque yu'un ja' listac tal.

24 'Ta melez chacalbeic, ti much'utic cha'iic li c'usitic chcale, mi ta xch'unic ti ja' listac tal ti Rioxe, ta xcuxiic ta sbatel osil. Mu xba yich'ic castico yu'un ch'abal xa sc'oplal ti ch-ochic ta c'oc' ta sbatel osile.

25 Ta melez chacalbeic, vo'oxuc ti co'ol xchi'uc chamemoxuc chaquilique, yora xa chava'iic li c'usi chcale, vo'on ti Xch'amalon ti Rioxe. Mi chach'unique, chacuxiic ta sbatel osil.

26 Yu'un cuxulon ta sbatel osil yu'un ti Jtote chac c'u cha'al cuxul ta sbatel osil ti stuc uque.

27 Liyalbe noxtoc ti vo'on chcalbe bu chbatic ta sbatel osil scotol li crixchanoetique, vo'on ti co'ol crixchanoetique.

28 Mu me xch'ay o avo'onic li c'usi lalcalbeique. Yu'un ta sta yora ti cha'iic ti ta jc'oponic scotol ti ánimaetique.

29 Ja'o ta xcha'cuxiic loq'uel ta smuquenalic. Ti much'utic lec c'usitic ispasiique ta xcuxiic ta sbatel osil. Yan ti much'utic chopol c'usitic ispasiique chba yich'ic castico ta sbatel osil.

Ja' li' yalaj ti c'u x'elan ivinaj ti tacbil tal yu'un Riox ti Jesuse

³⁰ Li vo'one mu c'usi ti jtuc no'ox ta jpase. Ma'uc ta jpas ti c'usi tsc'an co'on jtuque. Ja' ta jpas ti c'usi tsc'an yo'on ti Jtote yu'un ja' listac tal. Ti c'u x'elan chiyalbee, ja' no'ox yech ta xcalbe bu chbatic ta sbatel osil li crixchanoetique. Ti c'u x'elan i'echic li' ta sba balamile ja' yech chcalbeic.

³¹ Ti jtucuc no'ox chcal jc'oplale, xu' mu xach'unic.

³² Pero oy cajrextico, ja' ti Jtote, yech'o un tsc'an chach'unic.

³³ Li vo'oxuque ataquic ech'el mantal ti ay sjac'bel ti Juan j'ac'-ich'vo'e. Ti c'u x'elan iyal jc'oplal ti Juane, yech.

³⁴ Pero ma'uc crixchano li cajrexticoe. Ja' no'ox ta jyules ta ajolic yo' xach'unic oe, yo' xacuxiic o ta sbatel osile.

³⁵ Ti Juane co'ol xchi'uc xojobal toj ya'el ti chquil o jbetique, yu'un ja' layalbeic ti lital xae. Ti c'usi layalbeique jliquel no'ox jun o avo'onic.

³⁶ Jc'oplal no'ox ava'ibekon c'alal iyal ti Juane. Lavi ta jpas ti c'usitic yalojbon ti Jtote, ja' chvinaj o ti stacojon tale.

³⁷ Ja' cajrextico yu'un iyal xa li jc'oplale. Mi jp'el muc bu ava'yojic c'u x'elan chc'opoj ti Jtote, muc bu avilojic c'u x'elan.

³⁸ Muc bu ach'unojic li c'usi chale, ja' ti mu xach'unic ti stacojon tale.

³⁹⁻⁴⁰ Ti avalojique, chacuxiic xa ta sbatel osil ti chaq'uelulanic no'ox li sc'op Rioxe. Pero ma'uc yech chal li sc'op Rioxe. Tey ts'ibabil ti vo'on chcac' cuxlanic ta sbatel osile. Pero mu xac'an xach'unic.

⁴¹ 'Ti litale, mu vo'onicon tal cac' jba ta ich'el ta

muc'. Ja' tal cac' ta ich'el ta muc' ti Jtote, ja' ti Rioxe.

⁴² Quiloj c'u x'elan avo'onic. Quiloj ti mu xac'anic ti Rioxe.

⁴³ Ja' listac tal, pero mu to xac'an xavich'icon ta muc'. Yan ti much'u chtal ta smantal stuque, ja' chavich'ic ta muc'.

⁴⁴ Ti mu xach'unique, ja' ti chac'anic ich'el ta muc' yu'un lachi'ilique; ja' mu xac'anic ti lec chay-
ilic ti Rioxe.

⁴⁵ Mu me xanopic ti vo'on chcalbe amulic ti Jtote. Ja' amulic ti avalojic ti ta sjunul avo'onic chach'unbeic li smantaltac Rioxe ti iyal ti Moise.

⁴⁶ Ti ach'unojicuc c'usi ists'iba ti Moise, chach'unic ti vo'on stacojon tal ti Rioxe yu'un ja' jc'oplal ti ists'iba comele.

⁴⁷ Lavi mu xach'unic ti c'usi sts'ibaoj comel ti Moise, ja' no'ox yech mu xach'unic ti c'usi chacalbeique —x'utatic yu'un Jesús ti jmeltsanejc'opetique.

6

*Ja' li'yaloj ti ismac'lin vo'mil viniquetic ti Jesuse
(Mt. 14.13-21; Mr. 6.30-44; Lc. 9.10-17)*

¹ Ts'acal to ibat ta jech nab ti Jesuse. Chib sbi li nabe: Nab ta Galilea, Nab ta Tibérias.

² Ep tajmec crixchanoetic nap'alic ech'el, ja' ti iyilic ti iyet'esbe xchamelic ti much'utic ipe.

³ Ti Jesuse liyic'oticotic muyel ta jp'ej vits. Ichoti. Lichotioticotic uc.

⁴ Po'ot xa'ox sq'uinal ti c'alal iloq'uic ta mozoil ti ba'yi jtot jme'ticotic vo'oticotic li juriooticotique.

⁵ C'alal iyil ti Jesuse ti más xa ep ta stsob sba tal crixchanoetic yo' bu chotole —¿Bu chba jmantic tal pan ti chcac'betic sve' li crixchanoetic li' lamalique? —x'utat ti Felipee.

⁶ Ti Jesuse sna'oj onox c'uxi tspas. Ti isjaq'ue, naca no'ox tsq'uel c'uxi chtac'av ti Felipee.

⁷ —Ti oyuc doscientos denario jtaq'uintic jmantic o pane, ac'u mi juset' no'ox chcac'betic, pero mu onox xloq'uic o —xi ti Felipee.

⁸ Ti Jesuse i'albat yu'un jun jchi'il ta yajchanc'op, ja' ti Andrese, ti yits'in Simon Pedroe:

⁹ —Li' jun creme yich'oj tal vo'p'ej pan pasbil ta cebada. Yich'oj tal cha'cot c'ox choy noxtoc. Pero mu onox xloq'uic o yu'un bats'i ep tajmec li crixchanoetique —xi.

¹⁰ —Albeic li crixchanoetique ac'u chotlicuc —xiyutoticotic ti Jesuse.

Yu'un stentejtíc, tey ichotiic. Oy nan vo'miluc ti viniquetique.

¹¹ Ti Jesuse ixch'am ti pane. “Colaval”, xut ti Rioxe. Ja'o ixut ti pane, liyac'boticotic. Vo'oticotic xa icac'beticotic ti much'utic tey chotajtique. Ja' no'ox yech icac'beticotic noxtoc ti choye. Ti c'u yepal tsc'an ti crixchanoetique, icac'beticotic.

¹² Ti c'alal inojique —Tsobic scotol li sovra pane xchi'uc li sovra choye. Mu me xach'ayic jset'uc —xiyutoticotic ti Jesuse.

¹³ Ijtsobticotic scotol. Inoj lajcheb moch ti sovra vo'p'ej pan ti pasbil ta cebadae.

¹⁴ Ti crixchanoetique iyilic ti isp'oles pan ti Jesuse.

—Ja' xa li yaj'alc'op Rioxe ti sc'oplal onox chtale —xut sbaic.

15 Ti Jesuse sna'oj ti chtal ox yiq'uel ta persa yu'un ti jchi'iltac ta jurioale, ti chtiq'ue ta pasmantale, yech'o un isq'uej sba loq'uel, stuc imuy ta vits.

*Ja' li' yaløj ti ixanav ta yoc ta ba nab ti Jesuse
(Mt. 14.22-27; Mr. 6.45-52)*

16 Ti c'alal po'ot xa'ox x'ic'ube, libatoticotic ta ti'nab li vo'oticotique.

17 Tey li'ochoticotic ta canova, libatoticotic ta jech nab ta jteclum Capernaum. I'ic'ub cu'unticotic ta be. Ti Jesuse muc bu jchi'ucticotic ech'el.

18 Ital tsots ic'. Xyuc'yon xa tajmec li nabe.

19 Lixanavoticotic xa'ox jun reva xchi'uc o'lol ta nab, iquilticotic ti tey chanav tal ta yoc ta ba nab ti Jesuse. Inopoj tal ta jcanovaticotic. Lixi'oticotic tajmec.

20 —Mu me xaxi'ic, vo'on me —xiyutoticotic.

21 Ximuyubajoticotic xa iquic'ticotic ochel ta canova. Ora lic'ototicotic ta jech nab yo' bu chibatoticotique.

Ja' li' yaløj ti isa'ic tajmec Jesús ti crixchanoetique

22-23 Ti crixchanoetic tey icomic ta jech nabe, iyilic ti ch'abal yan canovae, jcot no'ox ti li'ochoticotic o ech'ele. Iyilic ti muc x'och ta canova ti Jesuse, ti jtucticotic no'ox li'ochoticotic vo'oticotic ti yajchanc'opoticotique. Ta yoc'omal ital yan canovaetic. Iliquic tal ta jteclum Tibérias, tey nopol i'ech' yo' bu isvel'ic pan ti crixchanoetique ti c'alal “colaval”, xut Riox ti Cajvaltic Jesuse.

24 Ti crixchanoetique iyilic ti mu xa bu tey ti Jesuse, xchi'uc ti mu xa bu teyoticotic uque. I'ochic ta canova yu'un ba sa'ic ta Capernaum ti Jesuse.

Ja' li'yaloj ti co'ol xchi'uc pan ya'el ti Jesuse yu'un ja' chac' jcuxlejaltic ta sbatel osil

25 Tey c'ot staic ta jech nab ti Jesuse.

—Jchanubtasvanej, ¿c'usi ora layul li'toe? —xutic.

26 —Ta melel chacalbeic, ti tal asa'icone, mu'nuc ja' tal asa'icon o ti icac' iluc li jlequilal jyu'elale. Ja' tal asa'icon o ti lec lanojic ta pan cu'une.

27 Mu me ja'uc no'ox ta avo'onic ta sa'el ave'elic ti sna' xlaje. Ja' tsc'an chasa'ic li ve'lil mu sna' xlaje ti chacuxiic o ta sbatel osile. Li ve'lil chacalbeique, vo'on chacac'beic vo'on ti co'ol crixchanoetique, yu'un ja' yech yalojbon ti Jtotic Riox ta vinajele —x'utatic yu'un ti Jesuse.

28 —¿C'usi tsc'an Riox ti ta jpasticotique? —xutic ti Jesuse.

29 —Ti c'usi tsc'an Riox chapasique, ja' tsc'an chach'unic ti ja' listac tale —x'utatic yu'un ti Jesuse.

30 —¿C'usi seña chavac' quilticotic mi yech ti sta-cojot tal ti Rioxe yo' jch'unticotic o ti c'usi chavale?

31 Ti vo'ne moletique isve'ic pan ta xocol balamil ti ital ta vinajele. Ja' yech ts'ibabil ta sc'op Riox: “Ti Moiseseyiac' ta ve'el pan ti ital ta vinajele”, xi. Ac'boticotic uc —xiic ti crixchanoetique.

32 —Ta melel chacalbeic, ti pan isve'ic ti vo'ne moletique, ma'uc Moisés iyac'. Riox iyac'. Ti pan isve'ique, ja' no'ox icuxiic o li' ta sba balamile. Li pan ti chayac'beic ti Jtote, chacuxiic o ta sbatel osil.

³³ Yu'un tey liquem tal ta vinajel, yech'o ti chacuxiic o ta sbatel osil vo'oxuc ti li'oxuc ta sba balamile —x'utatic yu'un ti Jesuse.

³⁴ —Cajval, ac'boticotic scotol c'ac'al li pan chavale —xiic ti crixchanoetique.

³⁵ Itac'av ti Jesuse:

—Vo'on li panon ya'ele yu'un vo'on xu' chcac' cuxlanic ta sbatel osil. Ti much'utic ta xch'unic ti vo'on chcac' cuxlicuc ta sbatel osile, jun xa yo'onic, mu xa c'usi xal yo'onic.

³⁶ Li vo'oxuque ac'u mi avilicon, pero mu xach'unic ti vo'on chcac' acuxlejalique.

³⁷ Scotol ti much'utic chiyac'be ti Jtote chiyich'ic ta muc'. Ti much'utic chiyich'ic ta muq'ue muc bu ta jp'aj junuc.

³⁸ Ti lital li' ta sba balamile, ma'uc tal jpas ti c'usi tsc'an co'one. Ja' tal jpas ti c'usi tsc'an yo'on ti Jtote yu'un ja' listac tal.

³⁹ Ti c'usi tsc'an yo'on ti Jtote ti ja' listac tale, ja' ti mu x'ochic ta c'oc' junuc ti much'utic chiyich'ic ta muq'ue, ti ta jcha'cuxesic ti c'alal po'ot xa'ox xlaj li balamile.

⁴⁰ Ja' tsc'an ti chcuxiic ta sbatel osil ti much'utic ta xch'unic ti vo'on Xch'amalon ti Rioxe, ti vo'on chcac' cuxlicuc ta sbatel osile. Ta jcha'cuxesic ti c'alal po'ot xa'ox xlaj li balamile —x'utatic yu'un ti Jesuse.

⁴¹ Ti jchi'iltac ta jurioale xmixlajetic xa ti c'alal iyal ti Jesuse ti co'ol xchi'uc pane ti talem ta vinajele.

⁴² —¡Pero ja' li Jesuse li screm Josee! Xcojtiquinbetic li stot sme'e. ¿C'u yu'un chal ti talem ta vinajele? —xut sbaic.

⁴³ Iyal ti Jesuse:

—Mu xa me xamixmixc'opojic.

⁴⁴ Ja' no'ox xu' chiyich'ic ta muc' ti much'utic chiq'ueic tal yu'un ti Jtote, ja' ti much'u listac tale. Ti much'utic chiyich'ic ta muq'ue, ta jcha'cuxesic ti c'alal po'ot xa'ox xlaj li balamile.

⁴⁵ Ti yaj'alc'optac Riox ti ta vo'nee sts'ibaojic onox chac li'i: “Scotolic ta xyulesbat ta sjolic yu'un ti Rioxe ti much'u li Jtojmulile”, xi onox ts'ibabil. Yech'o un ti much'utic ta xch'unic ti c'alal chyulesbat ta sjolic yu'un ti Jtote, chiyich'ic ta muc'.

⁴⁶ 'Mi jun muc much'u yiløj ti Rioxe. Jtuc no'ox quiloj yu'un tey liquemon tal yo' bu ti Rioxe.

⁴⁷ Ta melez chacalbeic, ti much'utic ta xch'unic ti ja' listac tal ti Rioxe, ta xcuxiic ta sbatel osil.

⁴⁸ Vo'on li panon ya'ele yu'un vo'on xu' chcac' cuxlanic ta sbatel osil.

⁴⁹ Ti c'alal isve'ic pan ta xocol balamil ti vo'ne moletique ti i'ac'batic yu'un ti Rioxe, muc xcuxiic o ta sbatel osil.

⁵⁰ Li pan talem ta vinajel chcale ta xcuxiic o ta sbatel osil ti much'utic ta sve'ique.

⁵¹ Vo'on li panon ya'ele yu'un ta vinajel liquemon tal. Cuxulon ta sbatel osil. Scotol ti much'utic tsve'ic li pan chcale, ta xcuxiic ta sbatel osil. Li pan chcaq'ue, ja' li jbec'tale. Ta xcac' yo' xu' xacuxiic o ta sbatel osil acotolique —x'utatic yu'un ti Jesuse.

⁵² —¿C'uxi chac' jlajesbetic li sbec'tale? —xut sbaic ti jchi'iltac ta jurioale.

⁵³ I'albatic yu'un ti Jesuse:

—Ta melez chacalbeic, mi mu xalajesic li jbec'tale, vo'on ti co'ol crixchanootique, mi mu

xavuch'ic li jch'ich'ele, mu onox xacuxiic ta sbatel osil.

⁵⁴ Ti much'utic ta slajesic li jbec'tale, ti chuch'ic li jch'ich'ele, ta xcuxiic ta sbatel osil. Ta jcha'cuxesic ti c'alal po'ot xa'ox xlaj li balamile.

⁵⁵ Li jbec'tale co'ol xchi'uc lequil ve'lil ya'el, li jch'ich'ele co'ol xchi'uc lequil vo' ya'el, yu'un ja' chacuxiic o ta sbatel osil.

⁵⁶ Ti much'utic ta slajesic li jbec'tale, ti chuch'ic li jch'ich'ele, yu'un yich'ojicon ta muc'. Li' jchi'uquique.

⁵⁷ Ti Jtot ti listac tale cuxul ta sbatel osil. Ja' no'ox yech cuxulon yu'un ta sbatel osil uc. Ja' no'ox yech ti much'utic chislajesique, vo'on chcac' cuxlicuc ta sbatel osil uc.

⁵⁸ Li pan talem ta vinajel chcale, mu xco'olaj xchi'uc ti pan ti isve'ic ti vo'ne moletique. Ti c'alal isve'ique, muc bu icuxiic o ta sbatel osil. Yan ti much'utic ta sve'ic li pan chcale ta xcuxiic o ta sbatel osil —x'utatic yu'un ti Jesuse.

⁵⁹ Ja' yech iyal ti Jesuse ti c'alal ichanubtasvan ta templo yo' bu cha'iic smantal Riox ti jchi'iltac ta Capernaume.

Ja' li' yalaj ti iyal ti Jesuse ti stuc no'ox chac' jcuxlejaltic ta sbatel osile

⁶⁰ Ep jchi'iltac ta jurioal ixchi'inic jujun c'ac'al ti Jesuse. Ti c'alal iya'iic chac taje —Taje tsots ta ch'unel. Muc much'u xch'un yu'un —xiic.

⁶¹ Ti Jesuse sna'oj ti ja' yech iyalique.

—¿Mi ja' chavicta o abaic ti x'elan lacalbeique?

⁶² ¿C'usi chavalic mi avilic limuy ech'el yo' bu liquemon tal vo'on ti co'ol crixchanootique?

63 Ch'unic li c'usi chacalbeique yu'un ja' chacuxiic o ta sbatel osil. Ja' no'ox yech smelol ti c'usi lalcalbeique. Muc bu lalcalbeic ti oy c'usi chapasic yo' xacuxiic o ta sbatel osile.

64 Mu onox acotolicuc chach'unic —x'utatic yu'un ti Jesuse.

Ti c'alal istambe yalel c'usi talem spas ti Jesuse, sna'oj xa onox ti much'utic mu xch'unic ti ja' Xch'amal ti Rioxe. Sna'oj noxtoc ti much'u ta x'ac'on o entrucale.

65 Iyal noxtoc ti Jesuse:

—Lalcalbeic onox ti ja' no'ox xu' chiyich'ic ta muc' ti much'utic ch-albatic yu'un ti Jtotic Riox ta vinajele —xi.

66 Yech'o ti ep jchi'iltac iyictaic xchi'inel ti Jesuse.

67 —¿Mi chac'an chavictaicon uc? —xiyutotitic jljachava'alticotic.

68 Itac'av ti Simon Pedro:

—Cajval, ¿much'u xa chba jac'beticotic ti c'uxi chicuxiotitic ta sbatel osile ti atuc no'ox ana'oje?

69 Li vo'oticotique jch'unojtitic ti vo'ot Cristoote, ti st'ujot Riox chapasoticotic ta mantale. Vo'ot Xch'amalot Riox ta vinajel ti cuxul ta sbatel osile —xut.

70 —Vo'on lajt'uj alajchava'alic, pero oy junoxuc ti chach'unbeic smantal ti pucuje —xi ti Jesuse.

71 Ja' iyalbe sc'oplal ti Judase, ti screm Simon Iscariotee, yu'un ja' i'ac'on o entrucal ta ts'acal. Ti Judase ja' to'ox lajchavo'otitic o ta yajchanc'op ti Jesuse.

7

Ja' li' yaløj ti mu to'ox x'ich'e ta muc' yu'un yits'intac ti Jesuse

¹ Ti Jesuse mu sc'an xbat ta estado Judea yu'un ti cajmeltanejc'opticotique yo'onicuc xa smilic. Yech'o un tey no'ox loc' xanavuc ta sjunlej estado Galilea.

² Po'ot xa'ox sq'uinic ta Jerusalén ti jchi'iltac ta jurioale. Ja' li q'uin tspasic sucbil yanal te' chvayic oe.

³ Ti Jesuse i'albat yu'un ti yits'intaque:

—Mu me xacom, batic ta Judea. Ti c'alal chilic chavac' iluc alequilal ayu'elal ta q'uine, más to chayich'ic o ta muc' ti much'utic xchi'inojot xae.

⁴ Ti much'u tsc'an chvinaj sc'oplale mu mucluc tspas ti c'usi tspase. Mi ja' avabtel ti x'elan chapse, ac'bo yil scotol crixchanoetic —xutic.

⁵ Ti its'inaletique muc xch'unic uc ti ja' t'ujbil yu'un Riox tspasvan ta mantal ti sbanquillique.

⁶ Itac'av ti Jesuse:

—Sc'an to yora ti chibat ta q'uine. Li vo'oxuque c'usuc no'ox ora xu' chabatic.

⁷ Mu chopluc chayilic li crixchanoetique. Yan li vo'one chopol chiyilic yu'un ta xcalbeic ti chopol li c'usitic tspasique.

⁸ Li vo'oxuque batanic. Li vo'one mu to bu chibat yu'un sc'an to sta yora ti chibate —xut ti yits'intaque.

⁹ Ti c'alal laj yalbe chac taje, tey ipaj ta Galilea.

Ja' li' yaløj ti i'ay onox ta q'uin ti Jesuse, ja' li q'uin ti ch-ochic ta sucbil yanal te'e

10 Ti c'alal batemic xa'ox ta q'uin ti yits'intaque, ja'to ibat ti Jesuse. Mucul ibat.

11 Ti cajmeltsanejc'opticotique tey tsa'ic ta q'uin.
—¿Bu xana'ic ti Jesuse? —xutic ti crixchanoetique.

12 Scotol ti j'ilq'uinetique naca ja' slo'ilic ti Jesuse.

—Toj lec yo'on —xiic jlom.

—¿Le'e jlo'lovanej! —xiic jlom.

13 Mi jun muc much'u jamal iyalbe sc'oplal ti Jesuse yu'un xi'emic o ti cajmeltsanejc'opticotique.

14 Ti c'alal ibat ta muc'ta templo ti Jesuse, oxib xa'ox c'ac'al sc'an xlaj ti q'uine. Tey c'ot chanubtasvanuc ta ti' templo.

15 Ti jmeltsanejc'opetique xch'ayet xa o yo'onic ti c'u x'elan ichanubtasvan ti Jesuse.

—¿Bu ixchan li jchi'iltic le'e ti muc bu jchanubtasojtique? —xiic.

16 I'albatic yu'un ti Jesuse:

—Muc bu jyulesoj ta jol jtuc li c'usi chacalbeique. Ja' yalaj ti Rioxe yu'un ja' listac tal.

17 Ti much'u yo'onuc spas c'usi tsc'an ti Rioxe, chyulesbat ta sjol mi ja' sc'op Riox ti chcale, o mi jyulesoj ta jol jtuc.

18 Ti much'u ta syules ta sjol stuc li c'usi chale, yu'un ja' tsc'an ich'el ta muc' stuc. Li vo'one ja' chcac' ta ich'el ta muc' ti Rioxe yu'un ja' listac tal. Muc bu ta jnop; yech chcal.

19 'Ti Moise se lasts'ibabeic comel li smantaltac Rioxe. Mi jun muc bu ach'unojic li mantaletique. Ti ach'unojicuque che'e, muc bu avo'onicuc amilicon ti yechuque —x'utatic ti jmeltsanejc'opetique.

20 —Taje oy pucuj ta avo'on. ¿Much'u ti yo'onuc smilote? —xi ti crixchanoetique.

21 Itac'av ti Jesuse:

—Jun no'ox jchamel ti iquet'esbe xchamel ta sc'ac'alil ta jcuxtique pero ja' chopol ava'iic.

22 Ti Moise se ists'iba onox ti chavaq'uic circuncisione, pero ma'uc ba'yi i'albat. Ja' ba'yi i'albatic ti moletic ti ta más vo'nee. Li vo'oxuque, ac'u mi ta sc'ac'alil ta jcuxtique, chavac'beic circuncisión li unen cremotique ti iloc' xa vaxaquib c'ac'al yayanelique.

23 Ti chavaq'uic circuncisión ta sc'ac'alil ta jcuxtique yu'un ach'unojic c'usi yalaj ti Moise se, ¿c'u yu'un ti chopol chavilicon o ti iquet'esbe xchamel jun jchi'iltic ta sc'ac'alil ta jcuxtique?

24 Chopol mi ora chatic'beic smul jun vinique. Ja' tsc'an chanopic mi yech ti chopol c'usi ispase —x'utatic yu'un ti Jesuse.

Ja' li'yalaj ti ixch'unic jlom ti tacbil tal yu'un Riox ti Jesuse

25 Oy jayvo' jchi'ilticotic ti tey nacajtic ta Jerusale ne ja' yech lic yalic:

—¿Mi ma'uc li vinic le'e ti tsa'ic li cajmelt-sanejc'optique ti yo'onicuc smilique?

26 Q'uelavil, li'to ta xchanubtasvan noxtoque pero mu c'usi x'albat yu'un li jmeltsanejc'opetique. Yu'un nan ixch'unic xa ti ja' ti much'u st'ujoj Riox ti sc'oplal onox chtal spatotic ta mantale.

27 Le'e jna'ojtic bu liquem tal. Ti c'alal xtal ti much'u t'ujbil yu'un Riox ti chispasotic ta mantale, mu jna'tic bu chlic tal —xut sbaic.

²⁸ Ti Jesuse tsots ic'opoj ti c'alal ichanubtasvan ta ti' muc'ta temploe.

—Ti avalojique, xavojtiquinicon. Ana'ojic bu liquemon tal ti avalojique. Pero mu ta jmantaluc jtuc ti litale; ja' listac tal ti Rioxe. Li vo'oxuque muc bu avilojbeic c'u x'elan yo'on.

²⁹ Li vo'one quilojbe c'u x'elan yo'on yu'un tey liquemon tal yo' bu ti Rioxe. Ja' listac tal —x'utatic yu'un ti Jesuse.

³⁰ Ti jmeltsanejc'opetique yo'onicuc stiq'uic ta chuquel ti Jesuse, pero muc much'u istsac, ja' ti mu to'ox tsta yora chich' tsaquele.

³¹ Ep ixch'unic ti ja' xa ti much'u t'ujbil yu'un Riox ti sc'oplal onox chtal spasoticotic ta mantale.

—Li jchi'iltic le'e chac' iluc tajmec slequikal syu'elal chac c'u cha'al sc'oplal onox ta spas ti much'u chtal spasotic ta mantale. Ja' xa le'e —xiic ti much'utic ixch'unique.

Ja' li' yalaj ti ialbeic jchabiejtemplo ti jmelt-sanejc'opetique ti ac'u stsaquic ti Jesuse

³² Ti jfariseoetique iya'iic ti ja' xa yech ta xmixmap'alic ti crixchanoetique ti ja' ti much'u t'ujbil yu'un Riox ti sc'oplal onox chtal spasoticotic ta mantale. Yech'o un ti totil paleetique xchi'uc ti jfariseoetique ialbeic jayvo' jchabiejtemplo ti ac'u stsaquic ti Jesuse.

³³ Ti Jesuse ialbe ti crixchanoetique:

—Mu xa bu jal chajchi'inic. Yu'un po'ot xa xisut ech'el, chba xa jta ti much'u listac tale.

³⁴ Chasa'icon pero mu xataicon. Ti bu chibate mu xu' chabatic —x'utatic.

³⁵ —¿Bu chbat ti yaloje ti mu xa jtatique? Yu'un nan ja' chba sta ti jchi'iltactic ti batemic ta namal balamile. Yu'un nan ja' chba xchanubtas li namal crixchanoetique.

³⁶ ¿C'usi smelol ti x'elan chale: “Chasa'icon pero mu xataicon. Ti bu chibate mu xu' chabatic”, ti xie? —xut sbaic ti cajmeltsanejc'opticotique.

Ja' li'yaloj ti co'ol xchi'uc ninabvo' slequil yo'onic ti much'utic ta xch'unique

³⁷ Ta sbaq'uel q'uin isva'an sba ta o'lol crixchanoetic ti Jesuse. Tsots ic'opoj.

—Ti much'utic tsa' slequil yo'onic chac c'u cha'al tsa' vo' yuch'ic ti c'alal chtaquij xa sti'ique, ac'u yich'icon ta muc' yu'un vo'on ta jlecubtasbe li yo'onique.

³⁸ Ti much'utic ta xch'unic ti vo'on ta jlecubtasbe li yo'onique, ja' chc'ot chac c'u cha'al ts'ibabil ta sc'op Rioxe: “Li slequil yo'onique co'ol xchi'uc ninabvo' ti tey xch'olch'on oe”, xi onox ts'ibabil —xi ti Jesuse.

³⁹ Ti x'elan iyale, ja' iyalbe sc'oplal ti Ch'ul Espíritue ti sc'oplal ch-ac'bat xchi'inic ti much'utic ta xch'unic ti ja' ta xlecubtasbat yo'onic yu'un ti Jesuse. Yu'un mi jun mu to'ox much'u ac'bil xchi'in ti Ch'ul Espíritue, ja' ti mu to'ox ta sut ech'el ta vinajel ti Jesuse.

Ja' li'yaloj ti mu co'oluc isnopic much'u ti Jesuse

⁴⁰ Ti jchi'iltac ta jurioale, ti c'alal iya'iic c'usi iyal ti Jesuse —Melel ti ja' xa ti yaj'alc'op Rioxe ti sc'oplal onox chtale —xiic jlom.

⁴¹ —Le'e ja' xa ti much'u st'ujoj Riox ti sc'oplal onox chtal spasotic ta mantale —xiic jlom.

—Mu ta Galileauc chlic tal ti much'u sc'oplal chtal spasotic ta mantale.

⁴² Ja' yech chal li sc'op Rioxe ti ja' smom ti David ti ta vo'nee, ti tey ta x'ayan ta jteclum Belene yo' bu i'ayan ti smuc'tatote —xiic jlom.

⁴³ Tsotsic xa chalbe sbaic ti c'u x'elan sc'oplal ti Jesuse yu'un mu co'oluc ti c'usi isnopique.

⁴⁴ Ti jlome yo'onicuc stsaquic pero muc much'u istsac.

Ja' li' yalaj ti “muc much'u yech xc'opoj chac c'u cha'al xc'opoj ti Jesuse”, xiic ti jchabiejtemploe.

⁴⁵ Ti jchabiejtemploe isutic yo' bu ti totil palee-tique yo' bu ti jfariseoetique. Ti c'alal ic'otique —¿C'u yu'un ti muc xatsaquic tale? —x'utatic.

⁴⁶ —Yu'un muc much'u yech xc'opoj chac c'u cha'al xc'opoje —xiic ti jchabiejtemploe.

⁴⁷ —¿Mi ach'unic xa lo'loel ya'el uc?

⁴⁸ Mi jun cajmeltsanejc'optic muc bu xch'unojic ti ja' xa ti much'u sc'oplal onox chtal spasotic ta mantale. Mi vo'oticoticuc, muc bu jch'unojtctic.

⁴⁹ Li jchi'iltactic ti tey cha'iic c'usi chal li Jesuse, mu onox sna'ic li mantaletique. Ich'ayic xa o uc —xiic ti jfariseoetique.

⁵⁰ Tey ti Nicodemo uque, ja' ti much'u ay sc'opon ta ac'ubaltic ti Jesuse, yu'un jfariseo uc. Ti Nicodemoe lic yal:

⁵¹ —Mu xu' chcac'betic castico jun jchi'iltic mi mu to bu ca'yojtic ti c'usi chale, mi mu to jna'tic ti c'usi smule. ¿Mi ma'uc yech chal li mantaletic ca'yojtique che'e? —xut ti xchi'iltac ta melt-sanejc'ope.

52 —¿C'u cha'al? ¿Mi tey liquemot tal ta Galilea uc? Q'uelo lec c'usi chal li sc'op Rioxe. Chavil ti mu junuc yaj'alc'op Riox ilic tal ta Galileae —x'utat ti Nicodemoe.

Ja' li' yaloj ti itae xchi'uc yajmul jun antse

53 Isut ta snaic jujuntal.

8

1 Ti Jesuse ibat ta vits Olivotic.

2 Sob ta yoc'omal isut tal, tey ic'ot noxtoc ta ti' muc'ta templo ta Jerusalén. Cunc'un istsob sba ep jchi'ilticotic yo' bu ti Jesuse. Ti Jesuse ichoti, lic chanubtasvanuc.

3 Tey ic'otic jayvo' ti much'utic ta xchanubtasvanic yilel ta smantaltac Rioxe xchi'uc jayvo' jfariseoetic. Tey yic'ojbeic c'otel jun ants ti Jesuse. Yu'un la xchi'uc yajmul itae ti antse. Tey isva'anic ta o'lol crixchanoetic yo' bu ti Jesuse.

4 —Jchanubtasvanej, li ants li'i xchi'uc yajmul itae.

5 Ti Moisesese yaloj mantal ti chich' milel ta ton ti much'u ja' yech tspase. Li vo'ote, ¿c'usi chaval? —xutic ti Jesuse.

6 Ti x'elan iyalbeic ti Jesuse, naca no'ox cha'iic c'u x'elan chtac'av yo' stabeic o smul ti yalojique. Ti Jesuse isnijan sba, ists'iba balamil ta sni' sc'ob.

7 Ti mu xicta sbaic ta sjaq'uele, ichoti lec ti Jesuse.

—Mi oy much'u junucal ti ch'abal smul cha'ie, ja' ba'yi ac'u yac'be ton li antse —x'utatic yu'un ti Jesuse.

8 Isnijan sba noxtoc, ixcha'ts'iba balamil.

⁹ C'alal iya'iic ti x'elan iyal ti Jesuse, ti jmeltsanejc'opetique iyul ta sjolic ti oy smulique, jujuntal iloq'uic ech'el. Ja' ba'yi iloq'uic ech'el ti más moletique. Stuc xa tey icom ta o'lol crixchanoetic ti Jesuse xchi'uc ti antse.

¹⁰ Ti Jesuse ichoti lec noxtoc, iyil ti mu xa bu tey ti much'utic yic'ojic c'otel ti antse, ti stuc xa teye.

—Laj xa batuc ti much'utic ay yalbon lamule. Muc much'u layac'be ton —xut ti antse.

¹¹ —Ch'abala'a, totic —xi.

—Ja' no'ox yechon uc, muc bu chacac'be castico. Batan, ja' no'ox ti mu xa me xasa' yan amule —xut ech'el ti antse.

Ja' li'yaloj ti co'ol xchi'uc luz ti Jesuse

¹² Ti Jesuse ichanubtasvan noxtoc, ja' yech lic yal:

—Li vo'one co'ol xchi'uc aluzicon ya'el, vo'oxuc ti teyoxuc ta ic' osil ya'el ta scoj li mulile. Ti much'utic chiyich'ic ta muq'ue mu xa bu ta sa' smulic. Ja' xa tspasic li c'usitic leque yu'un vo'on ta jcoltaic. Ja' chcuxiic ta sbatel osil —xi.

¹³ —Li vo'ote atuc no'ox chaval ac'oplal. Ch'abal avajrextico yech'o ti mu xu' jch'unticotic li c'usi chavale —xi ti jfariseoetique.

¹⁴ Itac'av ti Jesuse:

—Ac'u mi jtuc no'ox chcal jc'oplal pero xu' xach'unic yu'un jna'oj ti bu liquemon tale, jna'oj noxtoc ti bu chibate. Li vo'oxuque mu xana'ic bu liquemon tal. Mu xana'ic noxtoc ti bu chibate.

¹⁵ Chanopic ti yech no'ox crixchanoone yech'o ti chasa'becon jmule. Li vo'one muc much'u ta jsa'be smul.

¹⁶ Mi oy much'u chcalbe ti oy smule, yu'un onox oy smul. Mu jtucuc no'ox chcal ti oy smule; co'ol chcalcotic xchi'uc ti Jtote, yu'un ja' listac tal.

¹⁷ Li mantaletic avich'ojique chal ti ja'to chach'unic mi oy cha'vo' rexticoe.

¹⁸ Li vo'one chcal jc'oplal. Ja' chal jc'oplal ti Jtot uque, yu'un ja' listac tal —xut.

¹⁹ —¿Bu ti atot chavale che'e? —xi ti jfariseoetique.

—Yu'un mu xach'unic ti tey liquemon tal ta vinajele, yech'o ti mu xach'unic ti ja' Jtot ti Rioxe. Ti ach'unojicuc ti tey liquemon tal ta vinajele, ana'ojic ti ja' Jtot ti Rioxe —xut.

²⁰ Ja' yech iyal ti Jesuse ti c'alal ichanubtasvan yo' bu ti snail limoxnae ti tsacal xchi'uc ti muc'ta temploe. Muc much'u itsac ti Jesuse, ja' ti mu to'ox bu tsta yora chich' tsaquele.

Ja' li' yaloj: “Ti bu chibate mu xu' chabatic”, xi ti Jesuse

²¹ Ti Jesuse ja' yech lic yalbe noxtoc:

—Li vo'one chibat. Chasa'icon pero mu xataicon. Li vo'oxuque tey acuchoj amul chachamic. Ti bu chibate mu xu' chabatic —x'utatic.

²² —Yu'un nan tsmil sba ti x'elan chale: “Ti bu chibate mu xu' chabatic”, ti xie —xut sbaic ti jmeltsanejc'opetique.

²³ —Li vo'oxuque li'oxuc onox ta sba balamile; yan li vo'one liquemon tal ta vinajel, yech'o ti mu co'oluc li c'usi ta jnoptique.

²⁴ Yech'o ti lacalbeic ti tey acuchoj amul chachamique. Mi mu xach'unic ti liquemon tal ta

vinajele, tey acuchoj amulic ti c'alal xachamique
—x'utatic yu'un ti Jesuse.

²⁵ —¿Much'uot che'e? —xi ti jmeltsanejc'opetique.

—Ja' chac c'u cha'al lalcalbeique.

²⁶ Ac'u mi ep c'usi xu' chacalbeic, ac'u mi xu' chcal ti oy amulique, pero mu to bu chacalbeic scotol. Ja' no'ox chacalbeic ti c'usi yalobjbon ti Jtote, yu'un ja' listac tal. Ti Jtote yech ti c'usi chale —x'utatic yu'un ti Jesuse.

²⁷ Ti jmeltsanejc'opetique muc xa'ibeic smelol ti ja' iyalbe sc'oplal ti Jtotic Riox ta vinajele.

²⁸ Ti Jesuse iyal noxtoc:

—C'alal chajipanicon ta cruz vo'on ti co'ol crixchanootique, ja'to chul ta ajolic ti liquemon tal ta vinajele. Chul ta ajolic noxtoc ti muc bu iyyules ta jol jtuc ti c'usi lalcalbeique, ti ja' no'ox lalcalbeic ti c'usi yalobjbon ti Jtote.

²⁹ Ti Jtote ti listac tale li' xchi'inojone. Mu xiyicta yu'un scotol c'ac'al ta jpasbe ti c'usi jun o yo'one —xi.

³⁰ Ti c'alal iya'iic chac taje, ep ti much'utic ixch'unic ti ja' xa ti much'u sc'oplal onox chtal spasoticotic ta mantale.

Ja' li' yalobj ti ja' chiloc'otic o ta mulil ti c'usi iyal ti Jesuse yu'un yech

³¹ Ti Jesuse ja' yech lic yalbe ti jchi'iltac ta jurioale ti much'utic ixch'unique:

—Mi mu xavicta abaic ta xch'unel li c'usi chacalbeique, ja' chvinaj o ti j'ech'el avich'ojicon ta muq'ue.

³² Mi j'ech'el avich'ojicon ta muq'ue, chul ta ajolic ti yech li c'usi chcale. Mi iyul ta ajolic ti yech li c'usi chcale, chaloq'uic ta mozoil —x'utatic.

³³ —Li vo'oticotique ja' jmolmuc'tatoticotic ti Abraame. Muc much'u smozinojoticotic. ¿C'u yu'un ti “chaloq'uic ta mozoil” xavutoticotique? —xutic ti Jesuse.

³⁴ —Ta melel chacalbeic, ti much'utic tsa'ulan to smulique tic'ajtic to ta mulil. Co'ol xchi'uc mozoil ti mu xu' tsloq'ues sba stuque.

³⁵ Li mozoile mu c'usi ch-ac'bat yu'un li yajvale yu'un mu teyuc o. Yan li ch'amalile oy c'usi ch-ac'bat yu'un li stote yu'un tey o.

³⁶ Vo'on li Xch'amalon Rioxe, mi vo'on chajloq'uesic ta mulile, j'ech'el chaloq'uic o.

³⁷ Yech ti ja' amolmuc'tatotic ti Abraame pero ma'uc yech isnop chac c'u cha'al chanopique. Li vo'oxuque avo'onicuc amilicon. Mu xac'an xach'unic li c'usi chacalbeique.

³⁸ Li vo'one ja' chacalbeic ti c'usi yac'oj quil ti Jtote. Li vo'oxuque ja' chapasic ti c'usi chayalbeic latotique —x'utatic yu'un ti Jesuse.

Ja' li' yaløj ti “ja' atotic ti pucuje”, x'utatic yu'un ti Jesuse

³⁹ —Ja' jtoticotic ti Abraame —xiic.

—Ti ja'uc atotic ti Abraame, ja' chapasic chac c'u cha'al ispas ti yechuque.

⁴⁰ Lavie avo'onicuc amilicon o ti yech li c'usi lalcalbeique ti ja' yaløjbon ti Rioxe. Ti Abraame ma'uc yech ispas.

⁴¹ Li vo'oxuque ja' chapasic ti c'u x'elan tspas latotique —x'utatic yu'un ti Jesuse.

—Li vo'oticotique mu tsobbalal unenoticoticuc. Jun ti jtoticotique, ja' ti Rioxe —xiic.

⁴² —Ti ja'uc atotic ti Rioxe, ac'anojicon ti yechuque yu'un ja' tey liquemon tal yo' bu ti Rioxe. Mu ta jmantaluc jtuc ti litale; ja' listac tal.

⁴³ Ti mu xava'ibeic smelol li c'usi chacalbeique, yu'un onox mu xac'an xava'iic.

⁴⁴ Li vo'oxuque ja' atotic ti pucuje yu'un ja' no'ox ta avo'onic spasulanel li c'usitic tsc'ane. Ti pucuje jmilvanej onox ta spasel balamil, yech o c'al tana. Ti c'usitic ta syules ta ajolique naca ma'uc yech, naca nopbil c'op. Ja' totil jnop'op.

⁴⁵ Li vo'one yech li c'usitic chacalbeique pero mu xac'an xach'unic.

⁴⁶ Li vo'oxuque mu xatabecon jmul yu'un yech li c'usitic chacalbeique. ¿C'u yu'un ti mu xach'unique?

⁴⁷ Ti much'utic ja' yich'ojic ta muc' ti Rioxe ta xch'unbeic li c'usitic chale. Ti mu xach'unique, yu'un ma'uc avich'ojic ta muc' ti Rioxe —x'utatic yu'un ti Jesuse.

Ja' li' yalaj ti tey onox ti Jesucristoe ti c'alal mu to'ox ch-ayan ti Abraame

⁴⁸ Ti cajmeltsanejc'opticotique ja' yech lic yalbeic ti Jesuse:

—Yu'un onox yech ti c'usi icalticotique ti jsamariaote, ti oy pucuj ta avo'one —xutic.

⁴⁹ —Ch'abal pucuj ta co'on. Ja' chcac' ta ich'el ta muc' ti Jtote. Li vo'oxuque mu xac'an xavich'icon ta muc'.

⁵⁰ Ja' chiyac' ta ich'el ta muc' ti Jtote, mu jtucuc no'ox chcac' jba ta ich'el ta muc'. Ja' sna'oj ti c'u x'elan li co'one.

⁵¹ Ta melez chacalbeic, ti much'utic ta xch'unic li c'usi chcale mu xchamic —x'utatic yu'un ti Jesuse.

⁵² —Lavie jna'ojticotic xa ti oy pucuj ta avo'one. Ti jmolmuc'tatotic Abraame icham. Scotol ti yaj'alc'optac Rioxe ichamic uc. Li vo'ote chaval ti mu xchamic ti much'utic ta xch'unic li c'usi chavale.

⁵³ ¿Mi vo'ot más tsots avabtel ya'el chac c'u cha'al ti jmolmuc'tatotic Abraame ti ichame? Scotol ti yaj'alc'optac Rioxe ichamic uc. ¿Much'uot ti avaloje? —xutic Jesús ti jmeltsanejc'opetique.

⁵⁴ —Ti jtucuc no'ox chcac' jba ta ich'el ta muq'ue, xu' mu xavich'icon ta muc'. Ja' ti Jtote ti chiyac' ta ich'el ta muq'ue, ja' ti Riox ti avich'ojic ta muc' ti avalojique.

⁵⁵ Li vo'oxuque muc bu avilojbeic c'u x'elan yo'on ti Rioxe. Li vo'one quilojbe c'u x'elan yo'on. Mi chcal ti muc bu quilojbe c'u x'elan yo'one, jnopc'opon chac c'u cha'al jnopc'opoxuque. Li vo'one quilojbe c'u x'elan yo'on, ta jch'unbe li c'usi chiyalbee.

⁵⁶ Ti atotic Abraam chavalique xmuyubaj xa ti iya'i ti chital onoxe. Co'ol xchi'uc iyil ya'el yu'un ixch'un ti chital onoxe, yech'o ti xmuyubaj xae —x'utatic yu'un ti Jesuse.

⁵⁷ —Mu to sta cincuenta ajabilal. ¿C'uxi avojtiquin ti Abraame ti cremot toe? —xi ti cajmelt-sanejc'opticotique.

⁵⁸ —Ta melez chacalbeic, c'alal mu to'ox ch-ayan ti Abraame, li vo'one teyon onox —x'utatic yu'un

ti Jesuse.

⁵⁹ Ti jmeltsanejc'opetique istamic ton, yo'onucuc xa smilic ti Jesuse. Muc xilic iloc' ta sti'il ti smacol temploe, ibat.

9

Ja' li'yaloj ti ijam sat ti much'u ma'sat i'ayane

¹ Yo' bu i'ech' ti Jesuse, tey iyil jun jchi'ilticotic ta jurioal, ma'sat ayanem ti vinique.

² —Jchanubtasvanej, ¿much'u ta smul ti ma'sat i'ayan li jchi'iltic le'e? ¿Mi ta smul stuc, o mi ta smul stot sme'? —xcuticotic vo'oticotic ti ya-jchanc'opoticotic.

³ —Mu ta smuluc stuc, mi ja'uc ta smul stot sme'. Ti ma'sat i'ayane, ja' yo' xvinaj o slequilal syu'elal ti Rioxe.

⁴ Ti c'u sjalil li' cuxulon ta sba balamile, persa ta jpas ti c'usi tsc'an ti Jtote ti listac tale yo' to xu' jpas, yu'un po'ot xa xismilic.

⁵ Ti c'u sjalil li'on ta sba balamile, co'ol xchi'uc aluzicon ya'el vo'oxuc ti li'oxuc ta sba balamile, yu'un chcac' avilic c'u x'elan yo'on ti Rioxe —xiyutoticotic ti Jesuse.

⁶ C'alal laj yal chac taje, istubta balamil, ispas jset' ach'el. Ja' isjaxbe ta xcha'p'ejel sat ti ma'sate.

⁷ —Ba poco lasate yo' bu li tanqueal vo' Siloee —xut. Li Siloee “tachil” xi smelol.

Ba spoc sat ti ma'sate. C'alal isute, xil xa osil yu'un ijam ti sate.

⁸ Ti slac'nataque xchi'uc ti much'utic yilojic onox ti ma'sate, ja' yech lic yalbe sbaic:

—Li vinic le'e ¿mi ma'uc ti q'uex no'ox tey tsc'an limoxnae? —xut sbaic.

9 —Ja' —xiic jlom.

—Ma'uc, yu'un oy xco'olaj satic —xiic jlom.

—Vo'on ti ma'saton to'oxe —xi ti vinique.

10 —¿C'uxi ijam lasate? —xutic.

11 —Ja' ispas jset' ach'el li jchi'iltic Jesús sbie. Ja' lisjaxbe ta xcha'p'ejel jsat. C'alal laj sjaxbee, “batan, ba poco lasate yo' bu li tanqueal vo' Siloe”, xiyut. Ay jpoc, ja' ijam o. Lavie xquil xa osil —x'utatic yu'un ti vinique.

12 —¿Bu ma un? —xutic.

—Mu jna' bu ibat —xi.

Ja' li' yalaj ti isjac'ulan ti jfariseoetique ti c'uxi ijam sat ti vinique

13 Ti ma'sat to'oxe iyiq'uic ech'el ta stojol jfariseoetic.

14 Ta sc'ac'alil ox ta jcuxticotit ti ispas jset' ach'el ti isjambe o sat vinic ti Jesuse.

15 Ti jfariseoetique isjac'beic c'uxi ijam ti sate.

—Lisjaxbe jset' ach'el, ts'acal to ay jpoc li jsate, ja' ijam o —xi ti vinique.

16 —Mu xich' ta muc' Riox li vinic chavale yu'un mu xchabi li sc'ac'alil ta jcuxtique —xiic jayvo' ti jfariseoetique.

—Ti much'u oy smule mu xjam yu'un sat ma'satetic chac c'u cha'al ispas taj vinique —xiic jlom.

Lic yut sbaic ti jfariseoetique ja' ti mu co'oluc ti c'usi isnopique.

17 Isjac'beic noxtoc ti vinique:

—Li vo'ote ¿much'u lasjambe asat ti avaloje? —xutic.

—Chcal vo'one, ja' yaj'alc'op Riox —xi.

18 Ti jfariseoetique mu xch'unic ti ja' ti ma'sat to'oxe. Ja'to ixch'unic ti c'alal istacbeic ta iq'uel ti stot sme'e.

19 C'alal ic'ot ti stot sme'e —¿Mi ja' acremic li'i ti ma'sat i'ayan chavalique? ¿C'uxi ijam li sate? —xutic.

20 —Ja' jcremticotic ti ma'sat i'ayane.

21 Mu jna'ticotic c'uxi ijam li sate. Mu jna'ticotic noxtoc much'u ijambon o. Jac'beic stuc yu'un oy xa xch'ulel —xi ti stot sme'e.

22 Ti x'elan iyal ti stot sme'e, yu'un xi'emic o ti cajmelsanejc'opticotique. Yu'un ti jmelt-sanejc'opetique yalojic xa ti mu xu' ch-ochic ta junuc templo ti much'utic jamal chalbe sc'oplal ti Jesuse ti ja' ti much'u sc'oplal onox chtal spasoticotic ta mantale.

23 Yech'o ti “jac'beic stuc yu'un oy xa xch'ulel”, xi ti stot sme'e.

24 Ti jmelt-sanejc'opetique istaquic ta iq'uel noxtoc ti ma'sat to'oxe.

—Alo ti ja' lasjambe asat ti Rioxe. Li vinic chavale, jna'ojticotic ti oy smule —xutic.

25 —Mu jna' mi oy smul, ja' no'ox ti lisjambe xa li jsate —xi.

26 —¿C'uxi isjam lasate? —xutic noxtoc.

27 —Lacalbeic xa. Mu xach'unic tajmec. ¿C'u yu'un ti chajaq'uic noxtoque? ¿Mi chac'an chachi'inic uc? —x'utatic yu'un ti vinique.

28 —Li vo'ote achi'inoj xa. Li vo'oticotique ja' ta jch'unticotic c'usi yaloj ti Moisesese.

29 Jna'ojticotic ti isc'opon sbaic xchi'uc ti Rioxe. Taj chavale, mu jna'ticotic bu liquem tal —xiic ti jmelt-sanejc'opetique.

30 Itac'av ti vinique:

—Mu jch'un jna' ti mu xana'ic une yu'un avilic xa ti lisjambe li jsate.

³¹ Ti Rioxe jna'ojtic ti mu xich'be ta muc' c'usi chalic ti much'utic mu x'ich'on o ta muq'ue. Yan ti much'utic ch-ich'on ta muq'ue, ti tspasbeic c'usi tsc'ane, chich'be ta muc' li c'usi chalique.

³² Ta spasel balamil mu onox bu xca'itic mi oy much'u chjam yu'un sat ti much'u ma'sat i'ayane.

³³ Ti manchuc tacbil tal yu'un Riox li much'u chcale, mu c'u xu' spas ti yechuque —x'utatic ti jmeltsanejc'opetique.

³⁴ C'alal iya'iic chac taje, islabanic:

—Yu'un chopolot li vo'ote, yech'o ti ma'sat la'ayane. Pero lavie vo'ot xa chac'an chachanub-tasoticotic —xutic.

Isnutsic loq'uel ta templo.

Ja' li yalaj ti iyal ti Jesuse ti tspasatic ta ma'sat ya'el ti much'utic lec c'usitic tspasic ti yalajique

³⁵ Ti Jesuse iya'i ti inutse loq'uel ta templo ti ma'sat to'oxe. Isa'e yu'un ti Jesuse. C'alal itae, ijac'bat:

—¿Mi ach'unoj ti talem xa Xch'amal ti Rioxe? —x'utat.

³⁶ —Totic, ¿bu li Xch'amal Riox chavale? Ta jch'un —xi ti vinique.

³⁷ —Li' aq'uelojbe sate. Vo'on ti li' chajc'opone —x'utat yu'un ti Jesuse.

³⁸ C'alal iya'i ti vinique, isquejan sba ta yichon ti Jesuse,

—Cajval, ta jch'un ti vo'ot Xch'amalot ti Rioxe —xut.

³⁹ —Ti lital li' ta sba balamile, ja' yo' xvinaj o c'u x'elan yo'on li crixchanoetique. Ti much'utic mu

sna'ic ti c'uxi chcuxiic ta sbatel osile, ti sna'ojic ti chopol sjolique, ta onox x'ac'bat xch'unic yu'un ti Rioxe ti vo'on chcac'be scuxlejalique. Co'ol xchi'uc chjambat ya'el li satique. Yan ti much'utic lec c'usitic tspasic ti yalojique, ti ja' chcuxiic o ta sbatel osil ti yalojique, mu x'ac'bat xch'unic ti vo'on chcac'be scuxlejalic ta sbatel osile. Co'ol xchi'uc tspasatic ta ma'sat ya'el —x'utat yu'un ti Jesuse.

⁴⁰ Ti jlom jfariseoetique ti tey xchi'uquic ti Jesuse, c'alal iya'iic ti x'elan iyal ti Jesuse,
—Ti avaloje, yu'un ma'satoticotic uc —xutic.

⁴¹ —Ti ma'saticoxuque, ch'abal amulic ti yechuque. Ja' amulic ti lec c'usitic chapasic ti avalojique.

10

Ja' lo'il scuenta jchabichij xchi'uc j'elec'chij

¹ 'Ta melez chacalbeic, ti much'utic mu ta ti' corraluc ch-ochique, mi chp'itic ochel ta xocone, ja' j'elec'chijetic.

² Li jchabichijetique ta ti' corral ch-ochic.

³ Li jchabiejt'i'corrале ja' no'ox chac' ochuc li jchabichijetique. Li chije xa'ibeic ye li yajvalique. Li jchabichijetique ta sbiiltasic jucot ti c'alal tsloq'uesique.

⁴ Mi laj sloq'ues ti jaycot xchij jujun jchabichije, ja' chjelav li jchabichije, ja' nap'al chbat li chije yu'un xa'ibe ye li yajvale.

⁵ Mi iya'iic ti ma'uc ye li yajvalique, mu xbatic. Chjavavic —x'utatic yu'un ti Jesuse.

⁶ Ja' yech iyal lo'il ti Jesuse. Ti jchi'iltaque muc xa'ibeic smelol ti c'usi i'albatique.

Ja' li' yaloj ti ja' no'ox lequil jchabichij ya'el ti Jesuse

⁷ Ti Jesuse iyalbe noxtoc ti jchi'iltac ta jurioale:

—Ta melel chacalbeic, vo'on ti'corralon ya'el.

⁸ Scotol ti much'utic chaxchabiic ta alele ti li'ic xa onox ti c'alal mu to'ox chitale, naca jlo'lovanejetic. Co'olic xchi'uc j'elec'chij. Ti much'utic liyich'ic ta muq'ue muc xch'unic ti c'usi i'albatique.

⁹ Li vo'one ti'corralon ya'el, yu'un ti much'utic chiyich'ic ta muq'ue ta xcuxiic ta sbatel osil. Mu xa c'usi xi'ic o. Jun xa yo'onic, mu xa c'usi tsc'anic.

¹⁰ 'Li j'elec'chije ch-elc'aj no'ox, tsocvan, chmilvan. Yan li vo'one chcac' cuxlicuc ta sbatel osil. Ja' no'ox yech jun yo'onic ch-ech'ic li' ta sba balamile.

¹¹ Li lequil jchabichije muc ta ael yu'un mi ja' xlaj ta oq'uul li stuque yo' mu xlaj o li xchije. Ja' no'ox yech li vo'on uque, ta xcac' jba ta milel yo' xcuxiic o ta sbatel osil ti much'utic chiyich'ic ta muq'ue.

¹² Li jsa'abteletique, mi iya'iic ti chtal oq'uile, lamal chictaic li chiije, chjatavic. Oy jaycot chlaj ta oq'uul, jlom chjatavic.

¹³ Ti chjatavic li jsa'abteletique, yu'un staq'uin no'ox tsa'ic, yech'o ti mu c'u scuentaic o li chiije.

¹⁴⁻¹⁵ 'Vo'on li lequil jchabichijon ya'ele, ta jchabilec ti much'utic chiyich'ic ta muq'ue. Quilojbe c'u x'elan yo'onic, yilojic c'u x'elan co'on uc chac c'u cha'al yiloj c'u x'elan co'on ti Jtote, quilojbe

c'u x'elán yo'on uc. Chcac' jba ta milel yu'unic ti much'utic chiyich'ic ta muq'ue.

¹⁶ Oy ma'uc jchi'iltic ta jurioal chlic yich'icon ta muc' uc. Persa ta xquiq'uic uc. Ta xch'unic ti c'usitic chcalbeique. Jtos chac'ot achi'uquic. Jun no'ox Avajchabivanejic, vo'on chajchabiic.

¹⁷ 'Sc'anojon ti Jtote yu'un chcac' jba ta milel yu'unic ti much'utic chiyich'ic ta muq'ue. Ts'acal to chicha'cuxi.

¹⁸ Muc much'u xu' chismil. Sc'an no'ox co'on ti chcac' jba ta milele. Xu' chcac' jba ta milel, xu' chicha'cuxi noxtoc yu'un ja' yech yalojbon ti Jtote —x'utatic yu'un ti Jesuse.

¹⁹ C'alal laj yal chac taje, ti cajmelt-sanejc'opticotique tsotsic xa iyalbe sbaic noxtoc.

²⁰ Ep iyalic ti oy pucuj ta yo'one, ti chlic xchuvaje.

—¿C'u yu'un chava'ibeic li c'usi chale? —xiic.

²¹ —Ti much'u oy pucuj ta yo'one ma'uc yech chc'opoj chac c'u cha'al chc'opoje. ¿Mi'n chjam yu'un sat ma'satetic ti pucuje? —xiic ti jlome.

Ja' li' yaloj ti yo'onicuc xa'ox smilic Jesús ti jmelt-sanejc'opetic yu'unic ti jurioetique

²² Ta Jerusalene ja'o yolel sq'uinic ti jchi'iltac ta jurioale, ja' ti tsyules o ta sjolic c'usi ora icha'tun yu'un Riox noxtoc ti muc'ta temploe. Ja'o ta corix-matic.

²³ Ti Jesuse tey xva'et ta coycoyna ta xocon templo yo' Salomón sbie.

²⁴ Ti cajmeltsanejc'opticotique tal sjoyletaic ti Jesuse.

—¿C'u to ora ti jamal chavalboticotic mi vo'ot chapasoticotic ta mantale? Alboticotic xa —xutic.

25 —Lacalbeic xa, pero mu xach'unic. Avilic noxtoc li jlequilal jyu'elale ti ja' yalojbon ti Jtote ti chcac' iluque. Ti yechuque, ja' avilic o ti vo'on Xch'amalon ti Rioxe.

26 Ti mu xach'unique, ja' ti mu xavich'icon ta muq'ue chac c'u cha'al lacalbeique.

27 Ti much'utic chiyich'ic ta muq'ue cha'iic ti c'usi chcalbeique. Quilojbe c'u x'elan yo'onic. Tspasic ti c'usi chcalbeique.

28 Ta xcac' cuxlicuc ta sbatel osil, mu x'ochic ta c'oc'. Muc much'u xu' chispojbe.

29 Yu'un ja' liyac'be ti Jtote ti chiyich'ic ta muq'ue. Muc much'u xu' tspojbe ti Jtote yu'un más oy syu'el.

30 Li vo'one junoticotic xchi'uc ti Jtote —x'utatic yu'un ti Jesuse.

31 Ti jmeltsanejc'opetique istamic ton noxtoc, yo'onicuc xa smilic ti Jesuse.

32 I'albatic yu'un ti Jesuse:

—Ja' ta smantal Jtot ti lec ti c'usitic lacac'be avilique. ¿C'usi chopol icac' avilic ti avo'onicuc amilicone? —x'utatic.

33 —Mu'nuc ja' chacac'beticoti o ton ti lec c'usi apase; ja' ti chap'is aba ta Rioxe —xi ti jmelt-sanejc'opetique.

34 Itac'av ti Jesuse:

—Tey ts'ibabil ta sc'op Riox ti avich'ojiique: “Vo'oxuc jq'uexoloxuc”, x'utatic yu'un Riox ti jmeltsanejc'opetic ti ta vo'nee.

35 “Jq'uexoloxuc”, xi sc'oplalic ti much'utic i'ac'bat yabtelic yu'un Riox ti vo'nee. Mu xch'ay ti c'usi yaloj ti Rioxe.

³⁶ “Lec ti yech i'albatique”, xachiic. Lec ti yech chavalique, pero ¿c'u yu'un chavalic ti ta jp'is no'ox jba ta Rioxe ti ical ti vo'on Xch'amalon ti Rioxe? Ti lital li' ta sba balamile, yu'un ja' listac tal ti Jtote.

³⁷ Ti mi ma'uc yabtel Jtot ta jpas chavilique, mu me xach'unic ti vo'on Xch'amalone.

³⁸ Pero ti mi ja' yabtel Jtot ta jpas chavilique, ch'unic me ac'u mi mu xach'unic ti vo'on Xch'amalone. Mi chach'unique, chul ta ajolic ti junoticotique —x'utatic yu'un ti Jesuse.

³⁹ Ti jmeltsanejc'opetique ta ox stsaquic noxtoc ti Jesuse, pero muc staic ta tsaquel yu'un ora isq'uej sba ech'el.

⁴⁰ Ti Jesuse icha'sut ech'el ta jech uc'um Jordán yo' bu ti iyac' to'ox ich'vo' ti Juane. Tey ipaj jayib c'ac'al.

⁴¹ Ti c'alal teye, ep jchi'ilticotic ta jurioal tey ic'otic yo' bu ti Jesuse.

—Ac'u mi muc xac' iluc slequilal syu'elal Riox ti Juan j'ac'-ich'vo'e, pero yech ti c'u x'elan iyalbe sc'oplal li jchi'iltic li'i —xiic ti much'utic tey ic'otique.

⁴² Ti much'utic tey ic'otique ep ixch'unic ti ja' tacbil tal yu'un Riox ti Jesuse.

11

Ja' li'yaloj ti icham jun vinique, Lázaro sbi

¹ Oy jun jchi'ilticotic ta jurioal, Lázaro sbi. Itsaque ta chamel. Tey nacal ta Betania. Tey naca-jtic cha'vo' antsetic uc. María sbi ti june. Marta sbi ti june. Svix smuc no'ox sbaic.

² Ti Maríae ja' ti ts'acal to ismalbe muil nichim ta yoc ti Cajvaltíc Jesuse, ti iscusbe ta stsatsal sjole. Ja' stsebal ti Lázaroē.

³ Ti stsebaltac Lázaroē istaquic ta iq'uel ti Jesuse:
—Cajval, li Lázaroē, ti ac'anoje, tsots la me ip —xi c'otel ti much'u istaquic ech'ele.

⁴ C'alal iya'i ti Jesuse —Li chamel taje mu xcham o. Ja' no'ox yo' x'ich'e o ta muc' ti Rioxe, yo' xi'ich'e o ta muc' uque, vo'on li Xch'amalone —xi.

⁵⁻⁶ Ti Jesuse, ac'u mi lec sc'opon sbaic xchi'uc ti Martae, xchi'uc ti smuque, xchi'uc ti Lázaroē, c'alal iya'i ti ipe, muc' xba sq'uel ta ora. Chib to c'ac'al tey ipaj ta jech uc'um Jordán.

⁷ Ts'acal to —Suticotíc ta Judea —xiyutoticotic vo'oticotic ti yajchanc'opoticotique.

⁸ —Jchanubtasvanej, ach' to me ti yo'onicuc smilot ta ton li jchi'iltactique. ¿C'u yu'un ti chacha'sut ech'el noxtoc teyo'e? —xcuticotíc.

⁹ —Ti Rioxe lajcheb ora yac'oj li jujun c'ac'ale yu'un chi'abtejotic. Ja' no'ox yechon uc, yora to chi'abtej. Ti much'utic ja' tspasic c'usi tsc'an ti Rioxe mu xi'ic. Co'olic xchi'uc ti much'utic chanavic ta c'ac'altique, mu c'usi sp'osi o yoquic, xil sbeic.

¹⁰ Yan ti much'utic mu xich'ic ta muc' ti Rioxe, co'olic xchi'uc ti much'utic chanavic ta ac'ubaltique, tsp'osi yoquic, mu xil sbeic —xiyutoticotic.

¹¹ Ts'acal to liyalboticotíc noxtoc:

—Lec jc'opon jbatic jchi'uctic ti Lázaroē, pero ivay xa. Chba jtij —xiyutoticotic.

¹² —Cajval, mi i'och xa svaye,le, yu'un nan yo jset' xa. Ch-ech' xa li chamele —xcuticotíc.

13 Ti x'elan iyal ti Jesuse, yu'un icham ti Lázaro. Li vo'oticotique ijch'unticoti ti vayem no'oxe.

14 Ti Jesuse jamal liyalboticoti ti ichame.

15 —Lec ti mu teyicon c'alal iloc' xch'u'lele yo' xach'unic o ti stacojon tal ti Rioxe. Ba jq'ueltic —xiyutoticoti.

16 Tey jun jchi'ilticoti ta yajchanc'op ti Jesuse, ja' ti Tomase, ti “vach”, xcuticotique.

—Batic, co'ol chamicoti xchi'uc li Cajchanub-tasvanejtique —xiyutoticoti.

Ja' li' yalaj ti chixcha'cuxesoti ti Jesuse, ti ja' chac'jcuxlejaltic ta sbatel osile

17 Ital ti Jesuse. Ti c'alal iyule, xchanibal xa'ox c'ac'al smuquel ti Lázaro.

18 Li Betaniae nopol xil sba xchi'uc Jerusalén. Oy no'ox nan o'loluc reva xil sba xchi'uc.

19 Tey ep jchi'ilticoti ta spatbeic yo'onici ti Martae xchi'uc ti Maríae, ja' ti icham ti scremalique.

20 Ti Martae, c'alal iya'i ti ital xa ti Jesuse, ora ba snup ta be. Ti Maríae tey icom ta snaic.

21 Ti Martae ja' yech lic yalbe ti Jesuse:

—Cajval, ti li'icot c'alal i'ipaj ti jcremale, muc xcham ti yechuque.

22 Ac'u mi oy xa sc'ac'alil ti ichame, scotol ti c'usitic chac'anbe ti Rioxe jna'oj ti chayac'bee —xut.

23 —Ta xcha'cuxi loq'uel ta smuquenal ti acremale —x'utat yu'un ti Jesuse.

24 —Jna'oj onox ti ta xcha'cuxi loq'uel ta smuquenal ti c'alal po'ot xa'ox xlaj li balamile, ja'o c'alal ta xcha'cuxiic scotol ti much'utic chamemic xa'oxe —xi ti Martae.

25 —Vo'on chajcha'cuxesic. Vo'on chcac' cuxlanic ta sbatel osil. Ti much'utic chiyich'ic ta muq'ue, ac'u mi xchamic, ta onox xcuxiic ta sbatel osil.

26 Ti much'utic ta xcuxiic ta sbatel osile, ja' ti much'utic yich'ojicon ta muq'ue, ich'ay xa sc'oplal ti ch-ochic ta c'oc' ta sbatel osile. ¿Mi ach'unoj li vo'ote? —x'utat yu'un Jesús ti Martae.

27 —Jch'unoja'a, Cajval. Jch'unoj ti vo'ot Cristoote, ti Xch'amalot Rioxe, ti stacojot tal ti Rioxe —xi ti Martae.

Ja' li' yaloj ti i'oc' ta smuquenal Lázaro ti Jesuse

28 Ti c'alal laj yal chac taje, ba yic' tal ti smuque. Mucul la c'ot yalbe:

—Ital xa li Jchanubtasvaneje. Ba la c'opono —xut la.

29 C'alal iya'i ti Maríae, ora tal sc'opon ti Jesuse.

30 Mu to'ox chc'ot ta Betania ti Jesuse. Tey to'ox yo' bu icomtsanat yu'un ti Martae.

31 Ti jchi'ilticotic tey tspatbeic yo'on ti Maríae, c'alal iyilic ti iloc' ta anile, tijilic tal uc.

—Yu'un nan chba oc'uc ta smuquenal ti scremale —xiic la.

32 Ti Maríae, c'alal ic'ot yo' bu ti Jesuse, isquejan sba ta yichon, ja'o isnijan sba ta balamil noxtoc.

—Cajval, ti li'icot c'alal i'ipaj ti jcremale, muc xcham ti yechuque —xut.

33 C'alal iyil ti Jesuse ti ch-oc' ti Maríae, ti ch-oq'uic noxtoc ti jchi'ilticotic xchi'inoj tale, chopol iya'i ti oy me'anal li' ta sba balamile.

34 —¿Bu ay amuquic? —x'utatic.

—Ba jq'ueltic avil —xutic.

35 I'oc' ti Jesus uque.

36 —Q'uelavilic, bats'i sc'anoj tajmec ti ánima Lázaro —xut sbaic ti jchi'ilticotique.

37 Ti jlome ja' yech lic yalic:

—Li vinic le'e chjam yu'un sat li ma'satetique. ¿C'u yu'un ti muc xet'esbe xchamel ti ánima Lázaro? Ti iyet'esbeuque, muc xcham ti yechuque —xiic.

Ja' li' yaloj ti icha'cuxesat loq'uel ta smuquenal ti Lázaro

38 Ti Jesuse chopol iya'i noxtoc ti oy me'anal li' ta sba balamile. Ja' yech ic'ot o yo' bu mucbil ti Lázaro. Ti smuquenal Lázaro c'ox nail ch'en. Jp'ej muc'ta ton machil o sti'il.

39 —Loq'uesic li tone —xi ti Jesuse.

—Cajval, tu xa yu'un xchanibal xa c'ac'al jmucojtotic —xi ti Marta stsebal Lázaro.

40 —Lacalbe onox mi chach'une chavil c'u x'elan slequilal syu'elal ti Rioxe —x'utat yu'un ti Jesuse.

41 Isloq'uesic li tone ti machil o sti'il smuquenal ti Lázaro. Ti Jesuse isq'uel vinajel, isc'opon Riox:

—Tot, colaval ti chava'i li c'usi chcale.

42 Jna'oj ti scotol c'ac'al chava'ie. Ti x'elan chacalbee, ja' yo' xa'iic o li much'utic li' nopol va'ajtique, yo' xch'unic o ti vo'ot atacon tale —xi.

43 C'alal laj yal chac taje, iyapta ti ánimae:

—¡Lázaro, loc'an tal! —xut.

44 Ora icha'cuxi. C'amulanbil ta natil poc' sjunlej iloc' tal. Sut'ul ta poc' ti sjole.

—Jitunbeic li sc'amobile, ac'u batuc —xut crixchanoetic ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti isnopic c'uxi tstaic ta milel ti Jesuse (Mt. 26.1-5; Mr. 14.1-2; Lc. 22.1-2)

45 Ti jchi'ilticotic xchi'inoj tal ti Maríae, ep ixch'unic ti tachil tal yu'un Riox ti Jesuse c'alal iyilic ti icha'cuxi ti Lázaro.

46 Pero oy jayvo' ba yalbeic ti jfariseoetique ti ixcha'cuxes ánima ti Jesuse.

47 Yech'o un ti totil paleetique xchi'uc ti jfariseoetique istsob ti xchi'ilic ta meltsanejc'ope.

—¿C'usi ta jnopbetic xana'ic taj jchi'iltic taje ti ep chac' iluc syu'ele?

48 “Tey ac'u spas”, mi xichiotique, ta xch'un scotol jchi'iltactic ti ja' xa ti much'u t'ujbil yu'un Riox ti chispasotic ta mantale. Yic'al stiq'uic ta preserenteal li' ta jlumaltique. Ti mi i'oche, ta soc sjol ti preserente ta Romae. Yic'al stac tal ya-jsolterotac slomesic li jtemplotique xchi'uc scotol li naetique. Ti mi islomesique, ta xch'ay jc'oplaltic jcotoltic —xut sbaic.

49 Tey jun xchi'ilic ta meltsanejc'op, Caifás sbi. Ti Caifase ja'o sjabilal ochem ta más totil paleal. Ja' yech lic yal:

—Li vo'oxuque mu xana'ic snopel.

50 Más lec mi jun no'ox vinic chlaje; ja' chopol mi lilajotic jcotoltique —xi.

51 Mu ta sjoluc stuc ti x'elan iyale. Yu'un ja'o ochem ta más totil paleal, yech'o ti ich'amunbat ye yu'un ti Rioxe ti iyal ti ja' ta jq'uexolinticotic ti Jesuse vo'ototicotic li juriooticotique.

52 Mu jtucticoticuc no'ox ijq'uexolinticotic. Ja' ijq'uexolintic jcotoltic ta sjunlej balamil vo'otic ti chquich'tic ta muc' ti Rioxe, yech'o ti jtos xa no'ox lic'ototic oe.

⁵³ Ti cajmeltsanejc'opticotique lec iya'ic ti x'elan iyal ti Caifase, ora isnopic c'uxi tstaic ta milel ti Jesuse.

⁵⁴ Yech'o un ti Jesuse mu xa bu iyac' sba iluc teyo'e, ibat ta sts'el xocol balamil ta jun jteclum Efraín sbi. Jchi'ucticoti ech'el vo'oticoti ti ya-jchanc'opoticotique. Tey lipajoticoti xchi'uc ti Jesuse.

⁵⁵ Po'ot xa'ox sq'uinal ti c'alal iloq'uic ta mozoil ti ba'yi jtot jme'ticoti vo'oticoti li juriooticotique. Ep jchi'ilticoti ba'yi ic'oti ta Jerusalén, c'ot xchap sbaic chac c'u cha'al yaloj ti Rioxe yo' lec x'ileic o yu'un Riox ta q'uine.

⁵⁶ Ti c'alal ic'oti ta Jerusaleme, lic sa'ic ta ti muc'ta templo ti Jesuse yu'un tsc'an ta xchi'inic.

—¿Mi chtal ta q'uin xana'ic? ¿Mi mu van bu ya'yoy ti chich' tsaquele? —xut sbaic.

⁵⁷ Ti x'elan iyalbe sbaique, yu'un yaloj xa'ox mantal ti totil paleetique xchi'uc ti jfariseoetique ti ac'u yal mi oy much'u iyil buy ti Jesuse yu'un chba yich' tsaquel tal.

12

Ja' li' yaloj ti icoconbat ya'lel nardo ta Betania ti Jesuse

(Mt. 26.6-13; Mr. 14.3-9)

¹ Scan to'ox vaquib c'ac'al sq'uinal ti c'alal iloq'uic ta mozoil ti ba'yi jtot jme'ticotique, icha'sut noxtoc ta Betania ti Jesuse yo' bu nacal ti Lázaro, ja' ti ichame, ti icha'cuxesat loq'uel ta smuquenale.

² Ti Lázaro xchi'uc ti stsebaltaque ismeltsanic ve'lil yu'un chich'ic ta muc' ti Jesuse. Tey

live'oticotic uc. Ja' ixchol ve'lil ti Martae. Ti Lázaro co'ol live'oticotic ta mexa xchi'uc.

³Ti Maríae iyich' tal o'lol kilo ya'lel muil nichim, ja' li nardoe. Toyol tajmec stojol. Iscoconbe ta yoc ti Jesuse. C'alal laj scoconbee, ja'o iscusbe ta stsatsal sjol. Li nardoe xmuet xa ta sjunlej yut na.

⁴Tey jun jchi'ilticotic ta yajchanc'op ti Jesuse, ja' ti Judas Iscariotee ti iyac' entrucal ta ts'acal ti Jesuse.

⁵—¿C'u yu'un ti muc xchon ta oxib cien denario li ya'lel nardoe? Li stojole xu' chich' me'onetic ti yechuque —xi.

⁶Ti x'elan iyale, mu'nuc tsc'uxubin li me'onetique; ja' yo'onuc yelc'an. Yu'un chelc'an onox jutuc li jtaq'uinticotic xchabioje.

⁷I'albat yu'un ti Jesuse:

—Mu xaval yech. Li ya'lel nardo ti li' to'ox snac'oje, ja' ox ta xtun ti c'alal xichame, ti c'alal ximuquee, pero liyac'be xa.

⁸Li me'onetique scotol c'ac'al li' achi'inojique. Li vo'one muc bu li' jchi'inojoxuc scotol c'ac'ale —xiyutoticotic.

Ja' li' yalaj ti yo'onucuc ox smilic Lázaro ti jmelt-sanejc'opetique

⁹Ti jchi'ilticotic tey tsobolic ta Jerusalene, iya'iic ti icha'sut noxtoc ta Betania ti Jesuse. Ora ibatic. Mu stucuc no'ox ba sq'uelic ti Jesuse, c'alal ta Lázaro ba sq'uelic, ja' ti icha'cuxi loq'uel ta smuquenale.

¹⁰Ti totil paleetique yo'onucuc ox smilic ti Lázaro uque.

¹¹ Yu'un ja' ta smul ti ep xa jchi'ilticotic iyictaic yich'el ta muc' ti paleetique, ti ja' xa iyich'ic ta muc' ti Jesuse.

Ja' li' yaløj ti i'ich'e ta muc' yilel ti c'alal i'och ta Jerusalén ti Jesuse

(Mt. 21.1-11; Mr. 11.1-11; Lc. 19.28-40)

¹² Ta yoc'omal tey stsoboj sbaic ta Jerusalén scotol ti jchi'ilticotic ta jurioale yu'un ja'o xa li q'uine. Iya'iic ti tey chc'ot ta Jerusalén ti Jesuse.

¹³ Isa'ic yanal xan, iloq'uic ech'el ta ti' jteclum. Sjapojic ech'el ti yanal xane yu'un ba snupic ta be ti Jesuse. X'avlajetic xa ech'el:

—¡Coliyalbotic Riox ti lec tajmec li preserente listacbotic tal vo'otic li j'israelotique! —xiic.

¹⁴ Ti Jesuse ista jcot burro, iscajlebin chac c'u cha'al ts'ibabil onox ta sc'op Rioxe:

¹⁵ Jchi'iltactic, mu la me xcat co'ontic.

Ta la xtal ti much'u chispasotic ta mantale.

Cajal la ta burro ch-och tal,

xi onox ts'ibabil.

¹⁶ Vo'oticotic ti yajchanc'opoticotique muc xca'ibeticotic smelol c'u yu'un ti cajal ta burro i'och ta Jerusale. Ja'to c'alal imuy ta vinajele iyul ta jolticotic ti ts'ibabil onox ta sc'op Riox ti ch-ich'e ta muc' yu'un ti jchi'iltaque.

¹⁷⁻¹⁸ Ti ba snupic ta bee, ja' ti iya'iic ti ixcha'cuxes loq'uel ta smuquenal ti Lázaro. Ja' iyal ti much'utic tey xchi'uquic ti c'alal ixcha'cuxese.

¹⁹ Pero ti jfariseotique ja' yech lic yalbe sbaic:

—Q'uelavilic, mu xa me xa'i pajesel li jchi'iltactique. Ep xa ti much'utic lec chilic li Jesuse —xut sbaic.

Ja' li' yaloj ti oy jayvo' jgreциаetic ti tsc'an tsc'oponic ti Jesuse

²⁰ Tey jayvo' jgreциаetic ta q'uine yu'un ja' yech xch'unojic chac c'u cha'al xch'unojic li jchi'iltac ta jurioale. Tal yac'beic smoton Riox uc.

²¹ Ic'oponat ti Felipee, ja' ti co'ol yajchanc'opoticotic ti Jesuse, ti liquem tal ta jteclum Betsaida ta estado Galileae.

—Totic, ¿mi xu' jc'oponticotic li Jesuse? —x'utat.

²² Ti Felipee ba yalbe ti Andrese. Xcha'va'alic xa iyalbeic ti Jesuse.

²³ Itac'av ti Jesuse:

—Ista xa yora ti chiyac' ta ich'el ta muc' ti Rioxe, vo'on ti co'ol crixchanootique.

²⁴ Ta melel chacalbeic, persa chquich' milel yo' ep xcuxiic o ta sbatel osil li crixchanoetique. Co'ol xchi'uc trigo, mi mucbile, ta xch'i, ta xbeq'uin. Mi muc bu mucbile, mu xch'i, mu xbeq'uin.

²⁵ Ti much'utic mu sc'an xiyich'ic ta muc' yu'un ti chi'ic o li milele, yu'un onox ta x'ochic ta c'oc' ta sbatel osil. Yan ti much'utic muc ta alel yu'unic mi ja' xlajic oe, ta xcuxiic ta sbatel osil.

²⁶ Ti much'utic ta xtunic cu'une, ac'u yac' svo-colic chac c'u cha'al chcac' jvocolé. Mi icuch yu'unique, chba xchi'inicon ta vinajel. Ch-aq'ueic ta ich'el ta muc' yu'un ti Jtote.

Ja' li' yaloj ti iyal ti Jesuse ti ta cruz ta xchame

²⁷ Xu' ya'el ti mu xichame, pero mu xu' xcalbe ti Rioxe ti mu jc'an xichame, ti ac'u spojone. Ti lital li' ta sba balamile, persa chicham —xi.

²⁸ Ja'o lic sc'opon Riox:

—Tot, ac'u cac'ot ta ich'el ta muc' —xi.

Itac'av tal ta vinajel ti Rioxe:

—Avac'on xa ta ich'el ta muc'. Pero ta to xavac'on ta ich'el ta muc' noxtoc —x'utat.

²⁹ Ti crixchanoetic tey tsobolique iya'iic ti oy c'usi tsots ibac' ta vinajele.

—Ch-avan chavuc —xiic jlom.

—Yu'un nan ic'oponat yu'un jun anjel ta vinajel —xiic jlom.

³⁰ Ja' yech lic albaticuc yu'un ti Jesuse:

—Yu'un ti tsots listac'be ti Jtote, ja' yo' xava'iic o li vo'oxuque ti iya'i c'usi icalbee. Mu'nuc ja' yo' xca'i o li vo'one.

³¹ Yu'un ista xa yora ti ta jch'aybe syu'el ti pucuje ti ja' ch'unbil smantal li' ta sba balamile.

³² Jipil chicham ta scoj smulic li crixchanoetique yo' vo'on xa chiyich'ic o ta muq'ue —x'utatic.

³³ Ja' ica'iticotic o ti jipil ta cruz ta xchame.

³⁴ Itac'av ti jchi'iltaque:

—Ca'yojbeticotic onox sc'oplal ti much'u st'ujoj Riox chtal spasoticotic ta mantale. Ts'ibabil ta sc'op Riox ti cuxul o ta sbatel osile. Mi vo'ot ti chapasoticotic ta mantale, ¿c'u yu'un ti “jipil chicham vo'on ti co'ol crixchanootique”, xachie? ¿Much'uot che'e? —xutic.

³⁵ Itac'av ti Jesuse:

—Mu xa jaluc li' chajchanubtasique. Más lec ch'unic li c'usi chacalbeique yo'to xu' xach'unic, yo' xacuxiic o ta sbatel osile. Ja' chac c'u cha'al li jxanvile, mi jliquel xa no'ox sac li osile, tsuj sba yo' mu x'ic'ub o yu'un ta bee. Mi i'ic'ube, mu xa xil sbe, mu sna' bu chbat.

³⁶ Ja' no'ox yechoxuc uc, yo'to me li' jchi'ucoxuque, ch'unic me ti vo'on chcac'

acuxlejali que yo' ti xacuxiic o ta sbatel osile
—x'utatic.

*Ja' li'yaloj ti ep jurioetic muc xch'unic ti ja' st'ujoj
Riox chac' jcuxlejaltic ta sbatel osil ti Jesuse*

C'alal laj yal chac taje, muc xilic bu ibat ti Jesuse.

³⁷ Ti jchi'iltac ta jurioale yech no'ox ti ep ta ech'el
iyilbeic slequialal syu'elal ti Jesuse, muc xch'unic ti
ja' st'ujoj Riox chac' jcuxlejaltic ta sbatel osile.

³⁸ Ja' ic'ot ti c'usi sts'ibaoj ti Isaías yaj'alc'op Riox
ti ta vo'nee.

Ac'u la mi ep ta ech'el xilbeic slequialal syu'elal,
pero ep la jchi'iltactic mu la sc'an xch'unic ti ja'
st'ujoj Riox chac' jcuxlejaltic ta sbatel osile,
xi sts'ibaoj ti Isaías.

³⁹ Ti muc xch'unic ti jchi'iltac ta jurioale, yu'un ja'
ic'ot ti c'usi sts'ibaoj noxtoc ti Isaías.

⁴⁰ Ep to ta ech'el cha'iic lachi'iltaque, pero mu
xa'ibeic smelol.

Ep to ta ech'el chilic pero co'ol xchi'uc mu xilic
yu'un stoyoj sbaic.

Yu'un mu sc'an xictaic spasel li c'usitic chopole,
yech'o ti mu xcac' cuxlicuc ta sbatel osile,
xi ti Rioxe, xi ti Isaías.

⁴¹ Ti x'elan iyal ti Isaías ti ep ta ech'el chilbeic
slequialal syu'elal ti much'u chtaque tal yu'un ti
Rioxe, yu'un i'ac'bat yil ti Isaías ti oy slequialal
syu'elale. Yech'o ti ja' yech iyale.

⁴² Ac'u mi ep jchi'ilticotic ti muc xch'unique,
pero ixch'unic onox jlom ti ja' tacbil tal yu'un Riox
ti Jesuse. Ixch'unic jayvo' jmeltsanejc'opetic uc,
pero muc bu iyalic ti xch'unojique. Mi iyali que,
mu x'aq'ue ochicuc ta junuc templo.

⁴³ Ti jmeltsanejc'opetique ja' tsots sc'oplal iya'iic ti ich'bilic ta muc' yu'un li crixchanoetique; ja' mu tsotsuc sc'oplal iya'iic ti lec ch-ileic yu'un ti Rioxe.

Ja' li' yaloj ti chich'ic castico ti much'utic mu xch'unic ti c'usi iyal ti Jesuse

⁴⁴ Ti Jesuse isc'opon noxtoc ti jchi'iltaque. Tsots ic'opoj:

—Ti much'utic chiyich'ic ta muq'ue, mu jtucuc no'ox chiyich'ic ta muc'. Ja' chich'ic ta muc' ya'el ti Jtot uque yu'un ja' listac tal.

⁴⁵ Ti much'utic liyilic xae, co'ol xchi'uc iyilic xa ya'el ti Jtot uque, ja' ti listac tale.

⁴⁶ Li vo'one co'ol xchi'uc aluzicon ya'el, vo'oxuc ti teyoxuc ta ic' osil ya'el ta scoj li mulile. Ti much'utic chiyich'ic ta muq'ue mu xa bu tsa' smulic.

⁴⁷ Ti much'utic cha'i li c'usitic chcale, mi mu xiyich'ic ta muq'ue, mu to bu chcac'beic castico. Mu'nuc tal cac'beic castico li crixchanoetique, yu'un tal jpojic ja' ti sc'oplal ch-ochic ta c'oc ta sbatel osile.

⁴⁸ Ti much'utic mu xiyich'ic ta muq'ue, ti mu xch'unic li c'usi chcalbeique, chich'ic onox castico c'alal xlaj li balamile. Ja' chich'ic o castico ti mu xch'unic li c'usi chcalbeique.

⁴⁹ Muc bu jyulesoj ta jol jtuc li c'usitic chacalbeique. Ja' yalojbon ti Jtote, yu'un ja' listac tal. Ja' liyalbe li c'usitic chacalbeique xchi'uc ti c'u x'elan chitac'ave.

⁵⁰ Ja' ta smantal ti chacuxiic ta sbatel osil ti mi chach'unique. Li c'usitic chacalbeique ja' yaloj ti Jtote. Naca no'ox chcal ava'iic ti c'usitic yalojbone —x'utatic yu'un ti Jesuse.

13

Ja' li'yaloj ti ispoche yoc yajchanc'optac ti Jesuse

¹ Ti c'alal po'ot xa'ox sq'uinal ti c'alal iloq'uic ta mozoil ti ba'yi jtot jme'ticotique, sna'oj xa ti Jesuse ti ista xa yora tscomtsan li balamile, ti chcha'sut xa ech'el ta vinajel yo' bu ti Stote. Ti Jesuse sc'anojoticotic onox vo'oticotic ti yajchanc'opoticotic. Pero más to iyac' quilticotic ti sc'anojoticotic.

² Ti c'alal yolel chive'oticotic xchi'uc ti Jesuse, ti Judas screm Simón Iscariotee yulesbil xa'ox ta sjol yu'un ti pucuje ti ja' chac' entrucal ti Jesuse.

³⁻⁴ Ti Jesuse, ac'u mi sna'oj ti ja' ac'bil scuentain scotol yu'un ti Jtotic Rioxe, ti ja' tacbil tal yu'un ti Rioxe, ti ch-iq'ue sutele, isco'oltas sba chac c'u cha'al mozoil. Iva'i, isloc' spimile'u', ixch'ic ta xch'ut jlic toalla.

⁵ Isq'ueb vo' ta pocobc'obol, ja' ispoc o li cocticotique. C'alal laj spocboticotique, liscusboticotitic ta toalla ti xch'icoj ta xch'ute.

⁶ Ti c'alal chpocbat xa'ox yoc ti Simon Pedroe —Cajval, ma'uc yech smelol ti vo'ot chapoc li coque —xut.

⁷ —Li c'usi ta jpase mu xana'be smelol lavie. Ts'acal to chul ta ajol —x'utat yu'un ti Jesuse.

⁸ —Li vo'one mu xcac' apoc li coque —xi ti Pedroe.

—Ti mi muc bu chajpoque, mu xu' chba achi'inon —x'utat.

⁹ —Cajval, ma'uc no'ox xapoc li coque che'e. Poco li jc'ob uque, tsebiltason noxtoc —xut ti Jesuse.

10 —Ti much'u atinem xa onoxe mu xa persauc xich' atintasel sjunlej. Xu' ti yoc xa no'ox xich' pochele yu'un atinem xa onox. Li vo'oxuque lec xa lavo'onique pero mu acotolicuc —xiyutoticotic ti Jesuse.

11 Sna'oj xa ti Jesuse ti ja' ch-ac'on o entrucal yu'un ti Judase, yech'o ti iyal ti mu jcotolticoticuc ti lec li co'onticoticuc.

12 Ti c'alal laj spoc li cocticotique, ixcha'lap ti spimilc'u'e, ichoti ta mexa noxtoc. Ja' yech lic yalboticotic:

—¿Mi xana'ic c'usi smelol ti ij poc lavoquique?

13 Li vo'oxuque “Jchanubtasvanej, Cajval”, xavuticon. Lec ti yech chavalique. Ta melec ti vo'on Avajvalicone.

14 Ac'u mi vo'on Avajvalicon, ac'u mi Ava-jchanubtasvanejicon, pero ij poc lavoquique. Ja' me yech xapasic uc. Mu me xatoy abaic, coltao me abaic.

15 Ti x'elan lacac'be avilique, ja' ta jc'an ti yech chapasic uque.

16 Ta melec chacalbeic, li much'u ch-abtej no'oxe mu tsotsuc yabtel; ja' tsots yabtel li yajval abtele. Li much'u mantal no'ox ta xch'une mu tsotsuc yabtel; ja' tsots yabtel li much'u tspasvan ta mantale.

17 Ava'iic xa. Mi yech chapasique, jun avo'onic.

18 'Mu acotolicuc ti x'elan chacalbeique. Vo'on ti lajt'ujique, yu'un quiloj c'u x'elan avo'onic. Oy junoxuc ti chacrontainicone ja' yo' xc'ot o chac c'u cha'al ts'ibabil jc'oplal ta sc'op Rioxe: “Ti much'u co'ol chive' jchi'uque ja' chiscrontain”, xi onox ts'ibabil.

¹⁹ Ti ba'yi lalcalbeic chac taje, ja' yo' mu xavicta o abaic ta xch'unel ti liquemon tal ta vinajele ti c'alal chavilic chc'ot yeche.

²⁰ Ta melez chacalbeic, ti much'utic ta xch'unic ti c'usi chavalic a'yuque, vo'oxuc ti chajtaquic ech'ele, co'ol xchi'uc vo'on chixch'unbeic ya'el. Ja' no'ox yech chch'unbeic ya'el ti Jtot uque, yu'un ja' listac tal —xiyutoticotic ti Jesuse.

Ja' li' yalaj ti iyal ti Jesuse ti ja' ch-aq'ue entrucal yu'un ti Judase

(Mt. 26.20-25; Mr. 14.17-21; Lc. 22.21-23)

²¹ Ti c'alal laj yal chac taje, i'och ta at-o'on. Ja' yech lic yalboticotic:

—Ta melez chacalbeic, oy junoxuc ti chavaq'uicon entrucal —xiyutoticotic.

²² Li vo'oticotique jq'uelq'uelbe jba jsaticotic yu'un mu jna'ticotic much'u junucal ti yech tspase.

²³ Vo'on ti más sc'anojon ica'i ti Jesuse, tey ts'eel chive' ta xocon.

²⁴ Ti Simon Pedroe liyac'be seña ta sc'ob ti ac'u jac'be ti Jesuse ti much'u junucal ti yech tspase.

²⁵ Yu'un ti tey ts'eelon ta xocon ti Jesuse, ijac'be: —Cajval, ¿much'u li chavale? —xcut.

²⁶ —Ja' li much'u ta jts'ajbe pan sve'e —xiyut.

Ists'aj jset' pan, ja' iyac'be ti Judas screm Simón Iscariotee.

²⁷ C'alal isve' pan ti Judase, ja'o ixch'unbe sman-tal ti Satanase.

—Ti c'usi avaloj chapase, ba paso ta ora —x'utat yu'un ti Jesuse.

²⁸ Ti jayvo' chololoticotic ta mexae, mi ja'uc jun muc xul ta jolticotic c'u yu'un ti x'elan iyalbee.

²⁹ Yu'un ja' xchabioj yav jtaq'uinticotic ti Judase, jlom ijnopticotic ti albil xa yu'un ti Jesuse ti oy c'usi chba sman tal ti chtun cu'unticotic ta q'uine. Jlom ijnopticotic ti albil xa yu'un ti Jesuse ti oy c'usi chba yac'be li me'onetique.

³⁰ C'alal laj sve' pan ti Judase, ja'o iloc' ech'el. Ic' xa'ox osil ti c'alal iloc' ech'ele.

Ja' li' yaloj ti iyal ach' mantal ti Jesuse

³¹ C'alal ibat xa'ox ti Judase, ti Jesuse ja' yech lic yalboticotic:

—Ista xa yora chiyac' ta ich'el ta muc' ti Rioxe, vo'on ti co'ol crixchanootique. Ja' no'ox yech chcac' ta ich'el ta muc' uc.

³² Ti chcac' ta ich'el ta muq'ue, chiyac' xa no'ox ta ich'el ta muc' uc.

³³ Jch'amaltac, mu xa bu jal li' chajchi'inique. Chasa'icon. Ja' chac c'u cha'al icalbe li jchi'iltactique, ja' no'ox yech chacalbeic uc. Ti bu chibate, mu to xu' chabatic.

³⁴ Chacalbeic ach' mantal, c'ano me abaic. Ja' me yech xac'an abaic chac c'u cha'al jc'anojoxuque.

³⁵ Mi ac'anoj abaique, ja' chil o scotol crixchanoetic ti ach'unojic ti c'usi lalcalbeique —xiyutotitic.

Ja' li' yaloj ti “chaval ti mu xavojtiquinone”, x'utat yu'un Jesús ti Pedroe

(Mt. 26.31-35; Mr. 14.27-31; Lc. 22.31-34)

³⁶ —Cajval, ¿bu chabat? —xi ti Simon Pedroe.

—Ti bu chibate mu to xu' xachi'inon ech'el lavie. Ts'acal to chabat —x'utat.

³⁷ —Cajval, ¿c'u yu'un ti mu to xu' xajchi'in ech'el lavie? Mu xixi' mi chismilic uque —xi ti Pedroe.

³⁸ —Yech chanop ti mu xaxi'e. Ta melez chalcabe, lavi ta ac'ubaltique ti c'alal mu to'ox choc' queleme, ox'ech'el xa'ox aval ti mu xavojtiquinone —x'utat yu'un ti Jesuse.

14

Ja' li' yaloj ti ja' no'ox chiyic'otic ech'el ta vinajel ti Jesucristoe

¹ Ti Jesuse ja' yech lic yalboticoti vo'oticoti ti yajchanc'opoticotique:

—Mu me xavat avo'onic. Ch'unic me ti chascoltaic ti Jtote. Ch'unic ti chajcoltaic uque.

² Muc' tajmec sna ti Jtote, oy jayc'ol. Ti manchuc muq'ue, ma'uc yech chacalbeic ti yechuque. Yech'o un ba'yi chba jt'uj ti bu chac'otique.

³ Ts'acal to chtal quic'oxuc. Tey chachi'inicon o ta sbatel osil.

⁴ Ana'ojic xa ti bu chibate. Ana'ojic xa ti xu' tey chabatic uque —xiyutoticotici.

⁵ —Cajval, mu jna'ticoti bu chabat. ¿C'uxi ta jna'ticoti bu xbat sbelez? —xi ti Tomase.

⁶ —Vo'on chaquiq'uic ech'el yo' bu ti Jtotic Riox ta vinajele yu'un xcojtiquin. Ti c'u x'elan lacalbeique, yech. Vo'on chcac' acuxlejalic ta sbatel osil. Vo'on no'ox xu' chaquiq'uic ech'el yo' bu ti Jtotic Rioxe.

⁷ Mi ach'unojic ti ta vinajel liquemon tale, ja' no'ox yech ach'unojic ti ja' Jtot ti Rioxe. Po'ot xa xach'unic ti ja' Jtote xchi'uc ti vo'ne xa lic avilic tal ya'ele —xiyutoticotici ti Jesuse.

8 —Cajval, ac'bon cojtiquinticotic ti Jtotic Riox ta vinajele yo' jun o co'onticotique —xi ti Felipe uque.

9 Itac'av ti Jesuse:

—Jal xa lajchi'inic. Li vo'ote, Felipe, ¿mi yilel to mu xach'un ya'el ti ta vinajel liquemon tale? Ti much'utic liyilic xae, co'ol xchi'uc iyilic xa ya'el ti Jtotic Riox uque. ¿C'u yu'un ti x'elan chavale ti chac'an chavojtiquin ti Jtotic Rioxe?

10 ¿Mi yilel to mu xach'un ya'el ti junoticotic xchi'uc ti Jtotic Rioxe? Li c'usitic chacalbeique, muc bu jyulesoj ta jol jtuc, ja' yaloj ti Jtotic Rioxe. Ti chcac' iluc li jlequilal jyu'elale, ja' chvinaj o ti junoticotique.

11 Ch'unic me ti junoticotic xchi'uc ti Jtote. Mi mu xach'unic o li c'usi chacalbeique, ja' ch'unic o ti icac' iluc li jlequilal jyu'elale.

12 Ta melez chacalbeic, mi chach'unic ti junoticotic xchi'uc ti Jtotic Rioxe, xu' chavaq'uic iluc slequilal syu'elal Riox chac c'u cha'al ta jpase. Más to ep chlic yich'icon ta muc' crixchanoetic avu'unic ti c'alal teyon xa'ox xchi'uc ti Jtote.

13 Mi ja' chac'anbeic ti Jtotic Rioxe ti c'usitic tsc'an co'one, chacac'beic yo' xcac' o ta ich'el ta muc', vo'on li Xch'amalone.

14 Mi ja' chac'anbeic li c'usi tsc'an co'one, chacac'beic.

Ja' li'yaloj ti iyal ti Jesuse ti chtal xchi'inelicyu'un ti Ch'ul Espíritue

15 'Mi ac'anojicone, chach'unic li c'usitic chacalbeique.

16 Chcalbe ti Jtote ti ac'u stac tal xchi'inoxuc otro jun ti chtal scoltaoxuque. Chaxchi'inic ta sbatel osil.

17 Ja' ti Ch'ul Espíritue. Ti c'usi chasyulesbe ta ajolique naca yech. Ti much'utic mu xiyich'ic ta muq'ue mu x'ac'batic ti Ch'ul Espíritue, ja' ti mu xch'unic ti oye, mu sna'ic c'u x'elan chp'ijubtasvan. Yan li vo'oxuque ava'iic xa c'u x'elan chp'ijubtasvan. Jujuntal chtal xchi'inoxuc.

18 Mu xajcomtsanic o, chtal jchi'inoxuc.

19 Li crixchanoetic li' ta sba balamile mu xa bu jal chiyilic. Mi lichame, mu xa bu chiyilic o. Li vo'oxuque ta to xavilicon. Yu'un ti cuxulon ta sbatel osile, ja' no'ox yech chcac' acuxlejalic ta sbatel osil uc.

20 Ti c'alal chtal xchi'inoxuc ti Ch'ul Espíritue, ja' chasyulesbe ta ajolic ti junoticotic xchi'uc ti Jtote. Ja' chasyulesbe ta ajolic noxtoc ti avich'ojicon ta muq'ue. Ja' chasyulesbe ta ajolic noxtoc ti li' jchi'ucoxuque.

21 Mi chach'unic li c'usi chacalbeique, yu'un ac'anojicon. Mi ac'anojicone, ja' no'ox yech sc'anojoxuc ti Jtot uque. Jc'anojoxuc uc. Más to chcac' avilic c'u x'elan li co'one —xiyutoticotic ti Jesuse.

22 Lic sjac' ti Judase, ma'uc ti Judas Iscariotee, ja' ti jun o Judase:

—Cajval, ¿c'u yu'un ti jtucticotic no'ox chavac' quilticotic c'u x'elan lavo'one? ¿C'u yu'un ti mu xavac'be yil scotol li crixchanoetique? —xut.

23 Itac'av ti Jesuse:

—Ti much'utic sc'anojicone ta xch'unic li c'usitic chcalbeique. C'anbilic yu'un ti Jtot uque.

Chtal jchi'inticotic.

²⁴ Ti much'utic mu xisc'anique, mu xch'unic li c'usitic chcalbeique. Muc bu jyulesoj ta jol jtuc li c'usitic chcalbeique; ja' yaloj ti Jtote yu'un ja' listac tal.

²⁵ Lavi mu to chibate, lalcalbeic xa scotol.

²⁶ Ti Jtote icalbe xa ti ac'u stac tal xchi'inoxuc ti Ch'ul Espiritue ti c'alal xibate. Chaxchanubtasic, ta syules ta ajolic scotol ti c'usitic lalcalbeique.

²⁷ Ta jpas ta jun avo'onic. Yu'un ja' ta jc'an ti jun avo'onic chac c'u cha'al jun co'one. Li c'usitic oy li' ta sba balamile mu onox xata o jun avo'onic. Mu me xavat o avo'onic ti chibate. Mu me xaxi'ic.

²⁸ Lalcalbeic xa ti chibate. Lalcalbeic xa noxtoc ti chtal jchi'inoxuque. Ti ac'anojiconuque, xamuyubajic xa ti yechuque yu'un lalcalbeic xa ti chisut ech'el, chba jta ti Jtote. Lavi li'on to ta sba balamile mu tsotsuc jyu'el chac c'u cha'al syu'el ti Jtote.

²⁹ Lavi mu to chibate, ja' yech lalcalbeic yo' mu xavicta o abaic ta yich'elon ta muc' ti c'alal xibate.

³⁰ 'Mu xa bu jal chajc'oponic yu'un po'ot xa xtal yilbajinon ti much'u li' tspas mantal ta sba balamile, ja' ti pucuje. Pero mu c'u xu' xixcha'le.

³¹ Ja' no'ox ta jch'un ti c'usi yalojbon ti Jtote. Ja' chul o ta sjol scotol crixchanoetic ti jc'anoj ti Jtote. Batic xa —xiyutoticotic ti Jesuse.

15

Ja' li' yaloj ti ja' smuc'ul yoc uva ya'el ti Jesuse

¹ Ti Jesuse ja' yech lic yalboticotic vo'oticotic ti yajchanc'opoticotique:

—Mi chac'an chatunic cu'une, ja' tsc'an ti yechoxuc chac c'u cha'al sc'obc'obtac li uvae ti tsacal ta smuc'ule. Vo'on li smuc'ulon ya'ele. Ti Jtote ja' jchabiej'uva ya'el.

² Vo'oxuc sc'obtacoxuc ya'el. Ti much'utic cha'iic li c'usi chcale, mi mu spasic c'usi tsc'an ti Jtote, co'olic xchi'uc c'ob uva ti mu satine. Mi mu satin li c'ob uvae, li jchabiej'uvae ta sboj loq'uel. Ja' no'ox yech uc ti much'utic mu spasic c'usi tsc'an ti Jtote, mu xc'aneic yu'un ti Jtote. Ti much'utic cha'iic li c'usi chcale, mi ja' tspasic c'usi tsc'an ti Jtote, ta xcoltaatic ta yictael ti c'usi mu sc'ane chac c'u cha'al ta xch'ulbe sc'ob uva li jchabiej'uvae yo' satin o mase.

³ Li vo'oxuque lec xa avo'onic yu'un ach'unic xa ti c'usitic lalcalbeique.

⁴ J'ech'el me xavich'icon ta muc' yo' xajcoltaic oe. Ti manchuc tsacal ta smuc'ul li sc'obc'obtac uvae, mu satin. Ja' no'ox yechoxuc uc, mu c'usi lec spas avu'unic mi mu xavich'icon ta muq'ue.

⁵ 'Vo'on li smuc'ulon ya'ele. Vo'oxuc sc'obtacoxuc ya'el. Mi chavich'icon ta muq'ue, chajcoltaic ta spasel c'usi tsc'an ti Jtote. Mi mu xajcoltaique, mu spas avu'unic.

⁶ Ti much'utic mu j'ech'eluc chiyich'ic ta muq'ue, co'olic xchi'uc c'ob uva ti mu satine, chich' bojel, chtaquij. Ts'acal to chich' tsobel, chich' chiq'uel.

⁷ Mi j'ech'el chavich'icon ta muq'ue, mi j'ech'el chach'unic li c'usitic chacalbeique, xu' xac'anbeic Riox ti c'usitic chac'anique, chayac'beic.

⁸ Mi ja' chapasic c'usi tsc'an ti Jtote, ja' ch-ich'e o ta muc'. Ja' chvinaj o ti ach'unojic ti c'usitic

lacialbeique.

⁹ Jc'anojoxuc chac c'u cha'al sc'anojon ti Jtote. Pasic me li c'usitic chacalbeique yo' xana'ic o ti jc'anojoxuque.

¹⁰ Li vo'one ta jch'un scotol ti c'usitic chiyalbe ti Jtote yech'o un jna'oj ti sc'anojone. Ja' no'ox yech mi chach'unic scotol li c'usitic chacalbeique, ja' chana'ic o ti jc'anojoxuque.

¹¹ 'Ti ical ti j'ech'el chavich'icon ta muq'ue, ja' yo' jun o avo'onic chac c'u cha'al jun co'one, yo' jun o avo'onic scotol c'ac'ale, mu xa c'usi xlo'ilaj o avo'onic.

¹² Li mantal chacalbeique, c'ano me abaic chac c'u cha'al jc'anojoxuque.

¹³ Ti much'u tspoj li xchi'ile, ti muc ta alel yu'un mi ja' tey ilaj li stuque, ja' chvinaj o ti sc'anoj tajmeque. Ja' yech jc'anojoxuc. Ja' tsc'an ti ja' yechoxuc uque.

¹⁴ Mi chapasic li c'usitic chacalbeique, co'ol joltic.

¹⁵ Yu'un lacialbeic xa scotol ti c'usitic yalobjon ti Jtote, yech'o ti mu xa j'abtelicoxuc chca'ie. Ti much'u j'abtel no'oxe mu x'albat ti c'usi tsnop li yajvale. Yan li vo'one lacialbeic xa scotol, ja' ti co'ol joltique.

¹⁶ Mu vo'oticoxuc at'ujicon, vo'on lajt'ujic yu'un chatunic cu'un. Mu yechuc no'ox ti chatunic cu'une, yu'un ti much'utic ta xch'un avu'unique ta xcuxiic ta sbatel osil. Mi ja' chac'anbeic Jtotic Riox li c'usitic tsc'an co'one, chayac'beic.

¹⁷ Li mantal chacalbeique: C'ano me abaic.

Ja' li'yaloj ti i'albatic yu'un ti Jesuse ti chopol ch-ileic yu'un li crixchanoetique

¹⁸ Mi chopol chayilic li crixchanoetique, mu me xavicta o abaic. Na'ic me ti chopol liyilic uque.

¹⁹ Ti chopluc to c'usi chapasic chac c'u cha'al tspasique, lec chayilic ti yechuque. Yan lavie ma'uc xa yech chapasic, ja' ti laquiq'uic xae, yech'o ti chopol chayilique.

²⁰ Na'ic me ti ja' onox yech lacalbeique: “Li much'u ch-abtej no'oxe mu tsotsuc yabtel; ja' tsots yabtel li yajval abtele”, xacutic. Liyilbajinic li vo'one, ja' no'ox yech chayilbajinic uc. Muc xich'ic ta muc' ti c'usitic icale, ja' no'ox yech mu xich'ic ta muc' li c'usitic chavalic uque.

²¹ Ja' yech chacha'leatic ti avich'ojicon ta muq'ue yu'un mu to chich'ic ta muc' ti Jtote, ja' ti listac tale.

²² 'Ti manchuc tal jc'opon li crixchanoetique, muc xvinaj ti oy smulic ti yechuque. Lavie mu xu' chalic ti ch'abal smulique yu'un chopol chiyilic.

²³ Ti much'utic chopol chiyilique, co'ol xchi'uc chopol chilic ya'el ti Jtot uque.

²⁴ Ti manchuc icac'be yilic li jlequilal jyu'elale ti muc much'u xu' tspas yeche, muc xvinaj ti oy smulic ti yechuque. Pero lavie mu xu' chalic ti ch'abal smulique yu'un chopol iyilic ti c'usitic ijpasticotic xchi'uc ti Jtote.

²⁵ Ti chopol chiyilique, ja' ic'ot ti yech onox ts'ibabil jc'oplal ta sc'op Riox ti tey yich'ojique: “Yech no'ox ti chopol chiyilique, ch'abal jmul”, xi onox ts'ibabil.

²⁶ 'Ti c'alal xtal xchi'inoxuc ti Ch'ul Espíritu ta jtac tale, ja' chasyulesbe ta ajolic ti c'usitic ijpase

xchi'uc ti c'usitic ical a'yuque. Naca yech ti c'usitic chasyulesbe ta ajolique yu'un tey chlic tal yo' bu ti Jtote.

²⁷ Li vo'oxuc uque chavalic a'yuc ti c'usitic ij-pase xchi'uc ti c'usitic ical a'yuque yu'un teyoxuc ti c'alal lic jtambe spasele, ti c'alal lic jtambe yalel a'yuque. Li'oxuc to c'al tanae.

16

¹ 'Ti lalcalbeic ti chopol chayilic li crixchanoetique, ja' yo' mu xavicta o abaic ti c'alal mu xa'ox bu li'one.

² Li jchi'iltactic ta israelale mu xac' ochanic ta bic'tal temploetic. Ta sta yora ti chasmilic jayvo'uque yu'un tsnopic ti ja' yech tsc'an ti Rioxe.

³ Ti chasmilique, yu'un muc bu yich'ojic ta muc' ti Jtotic Riox ta vinajele, muc bu yich'ojicon ta muc' uc.

⁴ Ti lalcalbeic ti chopol chayilic li crixchanoetique, ti c'alal xc'ot yeche, chul ta ajolic ti ja' onox yech lalcalbeic comele.

Ja' li'yaloj ti c'usi yabtel ti Ch'ul Espíritue

'Ti c'alal laqui'uique mu to'ox bu yech lalcalbeic, ja' ti li' jchi'ucoxuque.

⁵⁻⁶ 'Chisut xa ech'el, chba xa jta ti Jtote, ja' ti listac tale. Ti x'elan lalcalbeique, chavat o avo'onic, mu'nuc chajac'becon ti bu chibate.

⁷ Ta melel chacalbeic, vo'oxuc ac'uxubinelic ti chisut ech'el ta vinajele. Yu'un mi mu xisute, mu xtal scoltaoxuc ti Ch'ul Espíritue. C'alal xisut ech'ele, ja' ta jtac tal.

⁸ Ti c'alal xtale, ta syulesbe ta sjol scotol crixchanoetic ti oy smulique. Ta syulesbe ta sjolic

noxtoc ti ch'abal jmul li vo'one. Ta syulesbe ta sjolic noxtoc ti chich'ic o castico yu'un li smulique.

⁹ Li smul ti chyulesbat ta sjolique, ja' ti mu xch'unic ti stacojon tal ti Rioxe.

¹⁰ Chyulesbat ta sjolic noxtoc ti ch'abal jmul li vo'one yu'un chisut xa ech'el yo' bu ti Jtote. Mu xa bu chavilicon li' ta sba balamile.

¹¹ Chyulesbat ta sjolic noxtoc ti chich'ic o castico yu'un li smulique, ja' ti yaloj onox ti Rioxe ti chich' castico ta sbatel osil ti much'u ch'unbil smantal li' ta sba balamile, ja' ti pucuje.

¹² 'Ac'u mi oy to c'usi yan chacalbeic, pero mu xava'ibeic smelol lavie.

¹³ Ti c'alal xtal ti Ch'ul Espíritue, ti naca yech ti c'usitic chasyulesbe ta ajolique, ja' chasyulesbe ta ajolic scotol ti c'usitic yaloj ti Rioxe. Muc bu tsyules ta sjol stuc ti c'usitic chasyulesbe ta ajolique; naca ja' ti c'usitic ch-albat yu'un ti Rioxe. Ja' chasyulesbe ta ajolic scotol ti c'usitic ta to xtale.

¹⁴ Ja' chiyac' ta ich'el ta muc' yu'un ja' yabtel ti chasyulesbe ta ajolic ti c'usitic ijipase xchi'uc ti c'usitic ical a'yunque.

¹⁵ Mu jtucuc chiyac' ta ich'el ta muc'. Co'ol chiyac'oticotic ta ich'el ta muc' xchi'uc ti Jtote yu'un junoticotic.

Ja' li' yaloj ti “muc bu jal chavat avo'onic, ts'acal to jun xa avo'onic”, x'utatic yu'un ti Jesuse

¹⁶ Mu xa bu jal li' chavilicone. Oy jun chib c'ac'al ti mu xavilicone. Ts'acal to chavilicon noxtoc. Más to ts'acal chibat yo' bu ti Jtote —xiyutoticotic ti Jesuse.

¹⁷ —¿C'usi smelol taj x'elan chale: “Mu xa bu jal li' chavilicone. Oy jun chib c'ac'al ti mu xavilicone.

Ts'acal to chavilicon noxtoc. Más to ts'acal chibat yo' bu ti Jtote", ti xiyutotique?

¹⁸ ¿C'usi smelol ti "mu xa bu jal", xie? Mu xca'ibetic smelol ti c'usi chale —xcut jbatotic cha'vo' oxvo' ti yajchanc'opoticotique.

¹⁹ Ti Jesuse sna'oj onox ti co'onticoticuc jac'betotic c'usi smelole, ja'o liyalbotitic:

—Jna'oj ti chajac'be abaic c'usi smelol ti "mu xa bu jal li' chavilicone. Oy jun chib c'ac'al ti mu xavilicone. Ts'acal to chavilicon noxtoc", ti xacutique.

²⁰ Ta melez chacalbeic, li vo'oxuque cha'oq'uic, chavat avo'onic. Yan ti much'utic mu xiyich'ic ta muq'ue xmuyubajic ti chismilique. Li vo'oxuque muc bu jal chavat avo'onic, ts'acal to jun xa avo'onic.

²¹ Ana'ojic c'u x'elan ti c'alal chol ta alajel li antse, oy svocol. Mi icole, ta xch'ay ta sjol li svocole. Xmuyubaj xa ti c'alal spetaj xa li yole.

²² Ja' yechoxuc uc, lavie ta to xavat avo'onic. Ti c'alal chavilic jsat noxtoque, xamuyubajic xa. Mu xa much'u xu' chayac'beic at-o'on.

²³ 'C'alal chavilicon noxtoc chac c'u cha'al lalcalbeique, mu c'usi chajac'becon yu'un ic'ot xa ti c'usitic lalcalbeique. Ta melez chacalbeic, mi ja' chac'anbeic Jtotic Riox li c'usitic tsc'an co'one, chayac'beic.

²⁴ Mu to bu ac'anojbeic li c'usitic tsc'an co'one. C'anbeic, chayac'beic yo' jun o avo'onique, mu xa c'usi chac'anic.

Ja' li' yalaj ti "icuch xa cu'un li c'usitic li' ta sba balamile", xi ti Jesuse

²⁵ 'Ti c'usitic lalcalbeique oy bu ta lo'il no'ox. Pero ta sta yora ti jamal chacalbeic sc'oplal ti Jtotic Riox ta vinajele.

²⁶ Ti c'alal chacalbeique, atuquic xa no'ox chac'anbeic li c'usitic chac'anique yu'un ana'ojic ti ja' yech tsc'an co'one. Mu xa persauc vo'on jc'anbe li c'usitic chac'anique.

²⁷ Yu'un sc'anojoxuc ti Jtotic Rioxe. Ti sc'anojoxuque, ja' ti ac'anojicone, xchi'uc ti ach'unic xa noxtoc ti tey liquemon tal yo' bu ti Rioxe.

²⁸ Ta melez ti tey lilic tal ti c'alal lital li' ta sba balamile. Ta jcomtsan xa li balamile, chisut xa muyel ta vinajel yo' bu ti Jtotic Rioxe —xiyutoticotic ti Jesuse.

²⁹ —Lavie jamal avalboticotic, ma'uc xa lo'il.

³⁰ Jna'ojticotic xa ti ana'oj scotole. Yu'un ana'oj ti oy c'usi co'onuc jac'boticotic ti c'alal mu to'ox chajac'beticotic. Yech'o un ta jch'unticotic ti tey liquemot tal yo' bu ti Rioxe —xcuticotic.

³¹ —Lavie chavalic ti ach'unojique.

³² Pero li' xa ta jliquel chacomtsanicone, chach'ac abaic ech'el. Pero mu jtucuc chicom, li' onox xchi'inojon ti Jtotic Rioxe.

³³ Ti jayp'el lalcalbeique, ja' yo' mu xavat o avo'onic ti c'alal cha'ilbajinatic li' ta sba balamile. Li vo'one icuch xa cu'un scotol li c'usitic li' ta sba balamile. Ja' no'ox yech chajcoltaic yo' xcuch o avu'unic uque —xiyutoticotic ti Jesuse.

17

Ja' li' yalaj ti isc'oponbe Riox yajchanc'optac ti Jesuse

¹ Ti c'alal laj yalboticoti yech ti Jesuse, ja'o isq'uel vinajel, isc'opon Riox.

—Tot, ista xa yora chicham chac c'u cha'al avaloj onoxe. Ac'on ta ich'el ta muc', vo'on lach'amalone, yo' xacac' o ta ich'el ta muc' uque.

² Avac'bon xa entrucal scotol crixchanoetic ta sjunlej balamil yu'un chcac'be scuxlejalic ta sbatel osil ti jayvo' at'ujoj chiyich'ic ta muq'ue.

³ Ti chcuxiic ta sbatel osile, ja' ti xch'unojic ti vo'ot Rioxote. Xch'unojic noxtoc ti vo'ot atacon tale.

⁴ Iyil xa li crixchanoetique ti vo'ot quich'ojot ta muq'ue. Lajebal xa cu'un ti c'usitic avac'oj jpase.

⁵ Tot, ac'on xa ta ich'el ta muc' tey ta vinajel noxtoc chac c'u cha'al ich'bilon to'ox ta muc' ti c'alal ch'abal to'ox li balamile.

⁶ 'Icac'be xa yilic c'u x'elan avo'on li viniquetic li'i, ja' ti avac' yich'icon ta muq'ue. Ba'yi onox at'ujoj ti chiyich'ic ta muq'ue, yech'o ti ixch'unic xa ti c'usitic avaloje.

⁷ Sna'ojic xa ti vo'ot acoltaon ta spasel ti c'usitic ijpase, ti vo'ot acoltaon ta yalel ti c'usitic icale.

⁸ Icalbeic xa ti c'usitic avalbone. Ixch'unic xa ti tey liquemon tal ta vinajele, ti vo'ot atacon tale.

⁹ 'Ma'uc ta scuenta scotol crixchanoetic chajc'opon. Ja' no'ox chajc'opon ta scuenta li much'utic avac' yich'icon ta muq'ue yo' xcuxiic o cu'un ta sbatel osile yu'un ja' avu'un.

¹⁰ Scotol ti much'utic avac' yich'icon ta muq'ue ja' cu'un. Ja' avu'un uc. Co'ol cu'untic. Ja' chiyaq'uic ta ich'el ta muc'.

¹¹ 'Stuquic xa chcomic li' ta balamile yu'un chisut xa muyel tal ta vinajel yu'un chtal jtaot. Tot, vo'ot ti ch'abal amule, abulajan chabibon scotol

li much'utic avac' yich'icon ta muq'ue yo' co'ol o sjolic scotolic chac c'u cha'al co'ol joltique.

¹² Ti c'u sjalil ijchi'inic li' ta sba balamil ti jayvo' avac' yich'icon ta muq'ue, vo'ot ta ayu'el ti mu junuc ich'ay cu'une. Lec ijchabi, li' xchi'inojicon scotolique. Ja' no'ox ti june ti sc'oplal onox ch-och ta c'oc' ta sbatel osile, mu xa bu li'i. Ja' ic'ot ti c'usi ts'ibabil ta ac'ope.

¹³ 'Tot, chtal xa jchi'inot. Lavi li'to jchi'uquic ta sba balamile chajc'opon ta scuenta ti jayvo' avac'bone yo' jun o yo'onic chac c'u cha'al jun co'one.

¹⁴ Icalbeic xa ti c'usitic avalbone, pero chopol ch-ileic yu'un ti much'utic mu xiyich'ic ta muq'ue, ja' ti mu co'oluc sjolic xchi'uc li crixchanoetique chac c'u cha'al mu co'oluc jol jchi'uc li crixchanoetique.

¹⁵ Ma'uc chajc'opon o ti chavic' ta orae; ja' chacalbe ti chachabie yo' mu xlo'loatic o yu'un ti pucuje.

¹⁶ Ma'uc xa yech yo'onic chac c'u cha'al yo'onic li yan crixchanoetique, yu'un ma'uc yech co'on uc.

¹⁷ Ac'u me xch'unic ti yech li c'usi chavale yo' mu xlo'loatic o chac c'u cha'al chlo'loatic li yan crixchanoetique.

¹⁸ Ti atacon tal li' ta sba balamile ja' tal cal a'yuc ti c'usitic avaloje. Ja' no'ox yechon uc ta jtaquic ech'el ta yalel a'yuc ti c'usitic caloje.

¹⁹ Ta sjunul co'on ta jpas li c'usi chac'ane yech'o un sjunul yo'onic tspasic uc.

²⁰ 'Mu stuquicuc no'ox cajchanc'optac chajc'opon o. Chajc'opon noxtoc ta scuenta ti much'utic ja'to chlic yich'icon ta muc' yu'unique.

²¹ Chacalbe ti co'oluc me sjolic scotol ti much'utic chiyich'ic ta muq'ue chac c'u cha'al co'ol joltique, xchi'uc ti co'olajuc joltic jchi'uctique yo' xch'unic o scotol crixchanoetic ti vo'ot atacon tale.

²² Ta jlecubtasbe yo'on ic chac c'u cha'al lec co'on avu'une yo' xco'olaj o sjolic chac c'u cha'al co'ol joltique.

²³ Li vo'one ta xco'olaj jol xchi'uquic. Li vo'otique co'ol onox joltic. Ja' no'ox yech ta xco'olaj sjolic uc yo' xilic o scotol crixchanoetic ti vo'ot atacon tale, xchi'uc ti ac'anoj scotol ti much'utic co'ol joltic jchi'uctique chac c'u cha'al ac'anojone.

²⁴ Tot, ti jayvo' avac' yich'icon ta muq'ue, ja' ta jc'an ti chixchi'inic ta sbatel osil yo' bu nacalote yo' xilic o ti c'u x'elán chavac'on ta ich'el ta muq'ue. Yu'un ac'anojon onox ti c'alal ch'abal to'ox li bal-amile.

²⁵ Tot, li vo'ote lec c'usi chapas, muc bu chavac' ochuc ta c'oc' ti much'utic liyich'ic xa ta muq'ue. Li yan crixchanoetic muc bu yilojic c'u x'elán avo'on. Li vo'one quiloj c'u x'elán avo'on. Li jayvo' li'ique ixch'unic xa ti vo'ot atacon tale.

²⁶ Icac'be xa yilic c'u x'elán avo'on. Pero más to chilic c'u x'elán avo'on yo' sc'an o sbaic chac c'u cha'al ac'anojone. Mi sc'anoj sbaique, ja' chvinaj o ti jchi'inojique —xi ti c'alal isc'opon Riox ti Jesuse.

18

*Ja' li'yaloj ti itsaque ti Jesuse
(Mt. 26.47-56; Mr. 14.43-50; Lc. 22.47-53)*

¹ Ti c'alal laj sc'opon Riox ti Jesuse, liloc'ototic ech'el xchi'uc. Lijelavotic ta jech uc'um, Cedrón sbi. Tey lic'ototic yo' bu ts'unbil olivotique.

² Ti Judase spasoj xa trate ti chac' entrucal ti Jesuse. Yiloj li olivotic uque yu'un tey onox chic'otilanotic xchi'uc ti Jesuse.

³ Iyic' ech'el jayvo' solteroetic, xchi'uc jayvo' jchabiejtemplo, xchi'uc ti jfariseoetic. Ti c'alal ibatique, yich'oj ech'el yespadaic, xchi'uc stojic, xchi'uc slamparaic.

⁴ Ti Jesuse sna'oj onox ti c'usitic ta xcha'leate, ba snup ti jtsacvanejetique.

—¿Much'u chasa'ic? —xut.

⁵ —Ja' ta jsa'ticotic ti Jesus Nazarete —xiic.

—Vo'on —x'utatic yu'un ti Jesuse.

Tey ti Judas uque, ja' ti much'u iyac' entrucale.

⁶ Ti c'alal “vo'on”, xi ti Jesuse, ti jtsacvanejetique valapat ibatic, ilomic ta lum.

⁷ —¿Much'u chasa'ic? —x'utatic noxtoc yu'un ti Jesuse.

—Ja' ta jsa'ticotic ti Jesus Nazarete —xiic.

⁸ —Lacalbeic xa ti vo'one. Mi jtuc no'ox chasa'icone, ac'u baticuc li jchi'iltac li'i —x'utatic yu'un ti Jesuse.

⁹ Ti x'elan iyale, ja' yo' xc'ot o ti c'usi iyalbe ti Stote: “Ti jayvo' avac' yich'icon ta muq'ue, mi jun muc xch'ay cu'un”, xi onox.

¹⁰ Tey sjelp'unoj yespada ti Simon Pedroe. Ora isloq'ues ta sna, istuch'be jun xchiquin smozo ti más totil palee. Sbats'ichiquin istuch'be. Malco sbi ti vinique.

11 —Tic'lo ta sna lavespadae. Mu xapojon yu'un persa ta xcac' jvocol chac c'u cha'al yaloj ti Jtote —x'utat yu'un Jesús ti Pedroe.

Ja' li' yaloj ti iyiq'uic ech'el ta stojol más totil pale ti Jesuse

(Mt. 26.57-58; Mr. 14.53-54; Lc. 22.54)

12 Ti capitan solteroe, xchi'uc ti yajsolterotaque, xchi'uc scotol ti jchabiejtemploe, ja' istaquiic ti Jesuse, ixchuquic.

13 Ba'yi iyiq'uic ech'el ta sna ti Anase. Yu'un ja' sni'mol ti Caifase. Ti Caifase ja'o sjabilal ochem ta más totil paleal ti c'alal icham ti Jesuse.

14 Ja' ti Caifase ti iyalbe ti xchi'iltac ta melt-sanejc'ope: “Más lec mi jun no'ox vinic chlaje; ja' chopol mi lilajotic jcotoltique”, ti xi onoxe.

Ja' li' yaloj ti i'otesat ta sti' sna Anás ti Pedroe

(Mt. 26.69-70; Mr. 14.66-68; Lc. 22.55-57)

15 Vo'on li Juanone xchi'uc ti Simon Pedroe ti-jiloticotic ech'el ta spat ti Jesuse. Li vo'one xiyoj-tiquin ti totil pale Anase. Ti c'alal i'och ta sti' sbe totil pale ti Jesuse, tijil li'och uc.

16 Ti Pedroe tey icom ta pat moc. Yu'un ti xiyoj-tiquin ti totil palee, ba jc'opon ti jchabiejti'moque ti ac'u yotesel ta yut moc ti Pedro uque. I'otesat yu'un ti tseb ti chchabi ti'moque.

17 —¿Mi mu vo'oticot yajchanc'opot li viniqwe? —x'utat yu'un jchabiejti'moc ti Pedroe.

—Mu vo'onicon —xi.

18 Ti smozotac totil palee xchi'uc jayvo' jchabiejtemplo stsoyoj sc'oq'uic yu'un tol sic. Tey va'ajtic chc'atinic. Tey va'al chc'atin ti Pedro uque.

Ja' li' yaløj ti ja' ba'yi oy c'usi ijac'bat yu'un totil pale Anas ti Jesuse

(Mt. 26.59-66; Mr. 14.55-64; Lc. 22.66-71)

¹⁹ —¿Much'utic lavajchanc'optaque? ¿C'usitic chavac' ta chanel? —x'utat yu'un totil pale Anas ti Jesuse.

²⁰ —Ta sat scotol crixchanoetic lichanubtasvan ta bic'tal temploetic xchi'uc ta ti' muc'ta templo yo' bu ta stsob sbaic li jchi'iltactique. Mu ta mucluc lichanubtasvan.

²¹ ¿C'u yu'un ti chajac'bone? Ti yechuque, ja' jac'bo ti much'utic iya'iic ti c'usitic icale yu'un sna'o'jic —xi ti Jesuse.

²² Ora imaje yu'un jun jchabiejtemplo ti tey va'al ta sts'ele.

—¿C'u yu'un ti x'elan chatac'be li totil palee? —x'utat yu'un jchabiejtemplo ti Jesuse.

²³ —Mi chopol ti c'usi icale, albon ca'i ti c'usi chopol ical ava'ie. Ti mi lec ti c'usi icale, ¿c'u yu'un ti amajone? —x'utat yu'un ti Jesuse.

²⁴ Ti Anase iyal ti ac'u chucbatuc sc'ob ti Jesuse. Istache ech'el ti totil pale Caifase.

Ja' li' yaløj ti iyal ti Pedroe ti mu xojtiquin ti Jesuse

(Mt. 26.71-75; Mr. 14.66-72; Lc. 22.58-62)

²⁵ Ti c'alal tey to'ox ta yut na ti Jesuse, ti Pedroe tey va'al chc'atin ta pana.

—¿Mi mu vo'oticot yajchanc'opot li vinique? —x'utat yu'un ti much'utic tey co'ol chc'atin xchi'uque.

—Mu vo'onicon —xi.

²⁶ Tey jun smozo ti totil pale Anase. Ja' xchi'il ti much'u ituch'bat xchiquine.

—¿Mi mu vo'oticot ti laquil ta olivotic xchi'uc li vinique? —x'utat yu'un ti mozoile.

²⁷ —Mu vo'onicon —xi noxtoc ti Pedroe.
Ja'o xa i'oc' quelem.

Ja' li' yalaj ti iyiq'uic ech'el ta stojol covierno Pilato ti Jesuse

(Mt. 27.1-2, 11-31; Mr. 15.1-20; Lc. 23.1-5, 13-25)

²⁸ Ti Jesuse iyiq'uic loq'uel ta sna ti Caifase, iyiq'uic ech'el ta spalacio covierno. Naca to'ox sacjaman ti c'alal ic'otique. Ti paleetique xchi'uc ti xchi'iltaque muc x'ochic ta opisina yu'un xch'unojic ti ta sta o smulic ta stojol Riox mi tscap sbaic xchi'uc ti much'utic nom liquemic tale. Mi iscap sbaique, mu xu' sti'ic chij ta sq'uinal ti c'alal iloq'uic ta mozoil ti ba'yi jtot jme'ticotique.

²⁹ Yech'o un iloc' tal ta yopisina ti covierno Pilatoe.

—¿C'usi smul avu'unic li vinic aviq'uic tale? —x'utatic yu'un Pilato ti cajmelt-sanejc'opticotique.

³⁰ —Ti ch'abluc smule, muc xquic'ticotit tal ti yechuque —xutic.

³¹ —Iq'uic ech'el, ba meltsanbeic sc'oplal ta aley atuquic —x'utatic yu'un ti Pilatoe.

—Li vo'oticotique muc bu avalojboticotit mantal ti xu' ximilvanoticotique. Vo'ot ti c'u xachie yu'un ja' avabtel —xutic Pilato ti cajmeltsanejc'opticotique.

³² Ti i'och ta sc'ob Pilato ti Jesuse, ja' ic'ot ti iyal ti ta cruz ta xchame.

³³ Ti Pilatoe i'och ta yopisina, iyic' ochel ti Jesuse.

—¿Mi yech ti vo'ot chapas ta mantal lachi'iltac ta jurioale? —xut.

³⁴ —¿Mi atuc no'ox anop taje, o mi oy much'u layalbe? —xi ti Jesuse.

³⁵ —Li vo'one ma'uc jurioon, mu c'u jcuenta o. Ja' layic' tal lachi'iltaque xchi'uc li totil paleetique. ¿C'usi amul? —x'utat yu'un ti Pilatoe.

³⁶ —Ti muchu liyalbe ta jpas mantale, ma'uc crixchano. Ti crixchanouc liyalbee, lispoj li jvinic-taque, muc xi'ag'ue entrucal ta sc'ob cajmelt-sanejc'opticoti ti yechuque, muc xiyiq'uic tal ti yechuque. Pero ma'uc crixchano liyalbe —xi ti Jesuse.

³⁷ —Yu'un vo'ot chapas mantal che'e —x'utat yu'un ti Pilatoe.

—Vo'on. Ti tal ayancon li' ta sba balamile, ja' tal cal li c'usitic yeche. Scotol ti much'utic tsc'an cha'iic li c'usitic yeche, ja' cha'iic li c'usitic chcale —xi ti Jesuse.

³⁸ —¡Li'toe mu c'usi yech! —xi ti Pilatoe.

C'alal laj yal chac taje, iloc' noxtoc ti Pilatoe, ba sc'opon ti cajmeltsanejc'opticotique.

—Ch'abal smul chca'i li vo'one.

³⁹ Yu'un ti nopem xava'iic ti chajloq'uesbeic ta chuquel jun achi'ilic ta sq'uinal ti c'alal iloq'uic ta mozoil ti ba'yi atot ame'ique, ¿mi ja' chajcoltabeic li'i ti chal ti ja' chaspasic ta mantale? —xut.

⁴⁰ Ja'o x'avlajetic xa liquel scotolic noxtoc:

—¡Le'e, mu me xacolta! ¡Ja' loq'ueso li Barrabase! —xiic.

Ti Barrabase j'elec'.

19

¹ Ti Pilatoe iyal ti ac'u yac'bel arsial ti Jesuse. I'ac'bat.

² Ti solteroetique ixotic ch'ix, ixojbeic ta sjol ti Jesuse. Ja' la scorona ti ta alele. Islambeic natil c'u'ul, morado.

³ —¡Yajpasvanejot ta mantal yilel achi'iltac ca'uctic! —xutic.

Ismajbeic sat.

⁴ Iloc' noxtoc ti Pilatoe.

—Yo' xavilic o ti muc bu ijtabe smule, chquic' loq'uel tal —xut ti jchi'iltaque.

⁵ C'alal iloc' tal ti Jesuse, slapoj xa'ox ti xotbil ch'ixe, sc'u'unoj xa'ox ti morado c'u'ule.

—¡Q'uelavilic lachi'ilique! —x'utatic yu'un ti Pilatoe.

⁶ C'alal iyilic ti totil paleetique xchi'uc ti jchabiejtemploe, x'avlajetic xa tajmec:

—¡Chamuc ta cruz! ¡Chamuc ta cruz! —xiic.

—Ba milic ta cruz vo'oxuc che'e. Li vo'one ch'abal smul chca'i —x'utatic yu'un ti Pilatoe.

⁷ —Ti much'u tsp'is sba ta Xch'amal Rioxe persa chich' milel yu'un ja' yech chal li jleyticotique —xiic ti cajmeltsanejc'opticotique.

⁸ C'alal iya'i ti Pilatoe ti “tsp'is sba ta Xch'amal Riox” xiique, más to xixi'.

⁹ I'ochic noxtoc ta yut opisina xchi'uc ti Jesuse.

—¿Bu liquemot tal che'e? —xut.

Ti Jesuse muc xtac'av.

¹⁰ —¿C'u yu'un ti mu xatac'bone? ¿Mi mu xana' ti oy cabtele? Xu' chacac' ta milel ta cruz, xu' chajcolta —x'utat yu'un ti Pilatoe.

¹¹ —Mu c'u xu' xacha'leon; ja' no'ox ti c'usi chac' apas ti Riox ta vinajele yu'un ja' layac'be lavabtele. Li vo'ote jutuc amul. Ja' más tsots smul li totil palee ti liyic' tale —xi ti Jesuse.

¹² C'alal iya'i ti Pilatoe ti c'usi iyal ti Jesuse, isnop ox c'uxi tscolta. Pero ti jchi'iltaque x'avlajetic xa tajmec:

—Mi chacolta li vinic le'e, yu'un mu co'oluc ajol xchi'uc ti Césare. Ti much'u tsp'is sba ta preser-entee, ja' tscrontain ti Césare —xutic ti Pilatoe.

¹³ C'alal iya'i ti Pilatoe ti c'usi iyal ti jchi'iltaque, iyal ti ac'u yiq'uel loq'uel ta pana ti Jesuse. Li ti'nae pasbil ta cemento. Tey pasbil ta cemento xchotleb ta o'lol ti'na ti coviernoe. Ja'o tey chba chotluc c'alal chal c'u x'elan chcom sc'oplal ti much'u tsmeltsanbe sc'oplale. Gabata sbi ta ebreo c'ope. Tey ba chotluc ti Pilatoe.

¹⁴ Ja'o xa sc'ac'alil ta smilic ch'iom chij ta sti'ic ta sq'uinal ti c'alal iloq'uic ta mozoil ti ba'yi jtot jme'ticotique. Po'ot xa'ox ol c'ac'al ti c'alal tey ba chotluc ti Pilatoe.

—¡Q'uelavilic li much'u chaspasic ta mantale!
—x'utatic yu'un ti Pilatoe.

¹⁵ X'avlajetic xa liquel ti jchi'iltaque:

—¡Ac'u chamuc! ¡jipano ta cruz! —xiic.

—¿Mi lec ti ta jipan ta cruz li much'u chaspasic ta mantale? —x'utatic yu'un ti Pilatoe.

—Ma'uc chispasoticotic ta mantal le'e. Jun no'ox ti much'u chispasoticotic ta mantale, ja' ti Césare —xiic ti totil paleetique.

¹⁶ Ti Pilatoe ixch'un ti c'usi iyalic ti jchi'iltaque. Iyal ti ac'u ba sjipanel ta cruz ti Jesuse. Ti solteroe-tique iyiq'uic ech'el ti Jesuse.

*Ja' li'yaloj ti icham ta cruz ti Jesuse
(Mt. 27.32-50; Mr. 15.21-37; Lc. 23.26-49)*

17 Ti Jesuse scuchoj ech'el scruzal tey ibat yo' bu Baquel Jol Anima sbi li balamile. Gólgota sbi ta ebreo c'ope.

18 Tey isjipanic ta cruz ti Jesuse. Isjipanic ta cruz cha'vo' viniquetic uc. Ti scruzal Jesuse ja' ta o'lol.

19 Ti Pilatoe iyac' ta ts'ibael jpech tabla, isbajbeic ta sjol scruzal ti Jesuse. “Li'i ja' Jesus Nazaret. Ja' yajpasvanejic ta mantal li jurioetique”, xi ts'ibabil.

20 Ep jchi'ilticotic isq'uelic ti c'usi yaloje, yu'un tey no'ox ta ti' Jerusalén ijipanat ta cruz ti Jesuse. Ts'ibabil ta ebreo c'op, ta griego c'op, ta latin c'op.

21 Ti totil paleetique, c'alal iyilic c'u x'elan ts'ibabile, ora ba yalbeic ti Pilatoe:

—¿C'u yu'un ti “ja' yajpasvanejic ta mantal li jurioetique”, xi avac'oj ta ts'ibaele? Ti yechuque, ja' yech avac' ta ts'ibael chac li'i: “Ja' isp'is sba ta yajpasvanejic ta mantal li jurioetique”, xi ti yechuque —xiic ti totil paleetique.

22 —Ti c'u x'elan icac' ta ts'ibaele, ac'u comuc xa o yech —x'utatic yu'un ti Pilatoe.

23 C'alal laj xa'ox sjipanic ta cruz Jesús ti chanvo' solteroetique, ispasic ta chanch'ac ti sc'u'tac ti Jesuse. Juch'ac iyich'ic. Icom to jlic yu'un ch'abal sts'is. Jlic no'ox jalbil.

24 —Mu ya'uc jatic li jlic li'i. Jq'ueltic much'u chich', tajincotic —xut sbaic ti solteroetique.

Ti x'elan ispasic ti solteroetique, ja' ic'ot ti c'usi ts'ibabil ta sc'op Rioxe. “Ta xch'acbe sbaic ti jc'u'taque. Ta xtajinic, ta sq'uelic much'u junucal chich' ti jlic jc'u'e”, xi onox ts'ibabil.

25 Ti sme' Jesuse xchi'uc ti smuque, ja' ti María sbi uque ti yajnil Cleofase, xchi'uc ti jun María

liquem tal ta jteclum Magdalaē, tey va'ajtic ta yoc scruzal ti Jesuse.

²⁶ Vo'on ti yajchanc'opon Jesuse ti más sc'anojon ica'ie, tey jchi'inojbe ti sme'e. C'alal liyiloticotic ti Jesuse —Ja' xa avol le'e —xut ti sme'e.

²⁷ —Li jme'e ja' xa ame' —xiyut uc.

Iquic' ech'el ta jna ti sme' Jesuse. Tey lixchi'in o.

²⁸ Ti Jesuse sna'oj ti ic'ot xa scotol ti c'u x'elant ts'ibabil sc'oplal ta sc'op Rioxe. Slajeb xa iyal chac li'i:

—Chtaquij xa jti' —xi.

²⁹ Tey pachal jboch binagre. Ists'ajic esponja, ixojic ta isopo te', isluchbeic muyel ta ye ti Jesuse.

³⁰ C'alal ist'suts' ti Jesuse —Itoj xa cu'un smul scotol li crixchanoetique —xi.

Isnijan sba, ja'o iloc' xch'ulel.

Ja' li' yaloj ti ixenbat lanza ta xocon ti Jesuse

³¹ Vo'ototicotic li juriooticotique ja'o xa sc'ac'alil ta jcuxtictotic ta yoc'omal. Ti cajmeltsanejc'opticotique mu sc'anic ti tey jipajtic ta cruz chvay ti oxvo'e. Ti jchi'iltaque persa ta xchabiic li sávaro ta slajel sq'uinal ti c'alal iloq'uic ta mozoil ti ba'yi jtot jme'ticotique, yech'o un ba yalbeic ti Pilatoe ti ac'u sc'asbel yoquic yo' xchamic o ta orae. Mi ichamique, xu' xa syalesic ta cruz.

³² Ti solteroetique i'albatic ti ac'u ba sc'asbeic yoctaque. Ti june isc'asbeic yoc. Ts'acal to isc'asbeic yoc ti otro june, ja' ti much'utic tey jipajtic ta cruz ta jujot xocon scruzal ti Jesuse.

³³ Ti Jesuse muc sc'asbeic yoc yu'un chamem xa iyilic c'alal ic'otic yo' bu jipile.

³⁴ Ac'u mi chamem xa iyilic ti Jesuse, ti jun solteroe ixenbe to lanza ta xocon. Ora iloc' xch'ich'el xchi'uc vo'.

³⁵ Li vo'one iquil c'u x'elan icham ti Jesuse. Li c'usi chacalbeique, yech, yu'un iquil scotol. Ch'unic me uc ti ja' istoj li jmultique.

³⁶ Ti muc sc'asbat yoque, ja' ic'ot ti c'usi ts'ibabil ta sc'op Rioxe: “Mi jun sbaquel mu sc'asbat”, xi onox.

³⁷ Ts'ibabil noxtoc ta sc'op Riox: “Chavilic ti much'u ta xenbat xocon avu'unique”, xi onox.

Ja' li' yaloj ti imuque ti Jesuse

(Mt. 27.57-61; Mr. 15.42-47; Lc. 23.50-56)

³⁸ Oy jun jchi'ilticotic ta jurioal, José sbi. Liquem tal ta jteclum Arimatea. Mucul xch'unoj ti ja' t'ujbil yu'un Riox chispasoticotic ta mantal ti Jesuse, yu'un ja' xi'em o ti xchi'iltac ta melt-sanejc'ope. C'alal iyil ti icham ti Jesuse, ba sc'opon ti Pilatoe, ja' ba sjac'be mi xu' syales ta cruz ti ánima Jesuse. Ti Pilatoe iyac' permiso ti xu' syalese, ti ac'u ba smuque. Isyales ti Josee.

³⁹ Ital ti Nicodemo uque, ja' ti ay lo'ilajuc ta ac'ubaltic xchi'uc ti Jesuse. Yich'oj tal cha'tos xuch'al te', pero mu. Ja' li mirrae xchi'uc li aloee. Oy nan treinta kilouc yalal.

⁴⁰ Isc'amulanic ta saquil poc' ti ánima Jesuse. Tey capal isc'amic ti mirrae xchi'uc ti aloee, ja' yo' mu xtuib oe. Yu'un ja' yech jtaleticotic ti c'alal ta jmic jbaticotic vo'oticotic li juriooticotique.

⁴¹ Ti bu isjipanic ta cruz ti Jesuse, oy tey nopol ts'unbil olivotic. Oy tey ch'ojbil ton ta yut olivotic scuenta ánima. Ach' ch'en to, mu to much'u tey tic'bil.

⁴² Ja' tey ay stiq'uic ti Jesuse yu'un nopol no'ox. Ti istiq'uic ta orae, yu'un ja'o xa ta jcuxticotit ta smalel c'ac'al.

20

Ja' li' yaloj ti icha'cuxi ti Jesuse

(Mt. 28.1-10; Mr. 16.1-8; Lc. 24.1-12)

¹ Sob ta rominco, ja' li primero c'ac'al xemanae, ic' to'ox la ibat ta muquenal ti María liquem tal ta Magdala. Ti c'alal ic'ote, iyil ti setetinbil xa'ox la loq'uel li smac sti'il ch'ene.

² Isut tal ta anil, tal yalboticotit, vo'on xchi'uc ti Simon Pedroe, vo'on ti más sc'anojon ica'i ti Jesuse.

—Isloq'uesic xa ti Cajvaltique. Na'tic bu ay yaq'uic —xiyutoticotit yulel.

³ Ora libatoticotit ta muquenal xchi'uc ti Pedro.

⁴ Co'ol anil libatoticotit. Li vo'one lijelav ech'el, ba'yi lic'ot ta ti' ch'en.

⁵ Ijnach'ita ochel li yut ch'ene. Iquíl ti tey losol ti saquil poq'ue pero muc xi'och.

⁶ Ti c'alal ic'ot ti Simon Pedroe, ora i'och. Iyil ti tey losol ti saquil poc' c'ambil o to'ox ti ánima Jesuse.

⁷ Iyil ti tey balbil comel ti sut'obil sjole, pero slecoj xchi'uc ti sc'amobile.

⁸ Vo'on ti ba'yi lic'ote, ts'acal to li'och ta yut ch'en. C'alal iquíl c'u x'elan comem ti poq'uetique, ijch'un ti icha'cuxi xa loq'uel ti Cajvaltíc Jesuse.

⁹ Mu to'ox jna'beticotit smelol ti ts'ibabil onox ta sc'op Riox ti persa ta xcha'cuxi loq'uel ta smuquenal ti Cajvaltíc Jesuse.

10 Lisut ta jna'ticotic.

Ja' li' yaloj ti iyac' sba iluc ta stojol María Magdala ti Jesuse

(Mr. 16.9-11)

11 Ti Maríae tey icom ta ti' ch'en, choq'uita sba. Ti c'alal yolel ch-oq'ue, isnach'ita la ochel li yut ch'ene.

12 Iyil la ti tey chotajtic cha'vo' anjel ta vinajele, jun la ta sjol, jun la ta yoc ti yo' bu telanbil to'ox ti ánima Jesuse. Sac la ti sc'u'ique.

13 —Ants, ¿c'u yu'un ti cha'oq'ue? —x'utat la ti Maríae.

—Yu'un isloq'uesic xa ti Cajvale. Mu jna' bu ba yaq'uaic —xut la ti anjeletique.

14 C'alal laj yal chac taje, isq'uel la spat. Iyil la ti tey va'al jun vinique, pero muc la xojtiquin mi ja' ti Jesuse.

15 —¿C'u yu'un ti cha'oq'ue? ¿Much'u chasa? —x'utat la yu'un ti Jesuse.

Ti Maríae isnop la ti ja' ti jchabiejts'unubaltique.

—Totic, mi vo'ot aloq'ues ti ánima, albon ca'i bu ay avac' yu'un ta jcuch ech'el —xut la.

16 —¡María! —x'utat la yu'un ti Jesuse.

Ti Maríae ijoyij la, isc'opon la ta jc'opticotic, ja' li ebreo c'ope:

—¡Raboni! —xut la. Li Rabonie “jchanubtasvanej”, xi smelol.

17 —Mu me xtal apicon yu'un chibat xa yo' bu ti Jtote. Batan, ba albo ya'iic li jchi'iltaque, ja' li much'utic co'ol quich'ohtic ta muc' ti Jtotic Riox jchi'uctique: “Ja' yech iyal tal li Jesuse: Chibat xa yo' bu ti Jtote, ja' Atotic uc. Ja' Cajval, ja' Avajvalic

uc, xi”, xavut me c'otel li yantique —x'utat la yu'un Jesús ti Maríae.

¹⁸ Ti María liquem tal ta Magdalaē isut tal.

—Iquil xa ti Cajvaltīc Jesuse —xiyutoticotic yulel vo'oticotic ti yajchanc'opoticotic ti Jesuse.

Ti c'usitic i'albat yu'un ti Jesuse liyalbotitic.

Ja' li' yaloj ti iyac' sba iluc ta stojol yajchanc'optac ti Jesuse

(Mt. 28.16-20; Mr. 16.14-18; Lc. 24.36-49)

¹⁹ C'alal ic' xa'ox osil ta primero c'ac'al xemanae, ja' li romincoe, teyoticotic ta yut na, vo'oticotic ti yajchanc'opoticotic ti Jesuse. Lec jmacojticotic ti ti'nae, yu'un xi'emoticotic o ti cajmelt-sanejc'opticotique. Tey ic'ot ti Jesuse. C'alal iquilticotique, tey xa va'al ta o'lol yo' bu tsoboloticotique.

—Junuc me avo'onic —xiyutoticotic.

²⁰ Iyac' quilticotic ti bu yayijem ti sc'obe xchi'uc ti xocone. Ijch'unticotic ti ja' ti Cajvaltīc Jesucristoe. Ximuyubajoticotic xa.

²¹ Liyalbotitic noxtoc:

—Junuc me avo'onic. Ja' chac c'u cha'al listac tal ta yalel a'yuc c'usi yaloj ti Jtote, ja' no'ox yech chajtaquic ech'el ta yalel a'yuc ti c'usi caloje —xiyutoticotic.

²² Ti Jesuse lisvuch'taoticotic.

—Ich'ic ti Ch'ul Espíritu uque.

²³ Ti much'utic chavaq'uic ta pertonal mi oy c'usi chopol ispasique, ja' no'ox yech ch-aq'ueic ta pertonal yu'un ti Rioxe. Yan ti much'utic mu xavaq'uic ta pertonale, ja' no'ox yech mu x'aq'ueic

ta pertonal yu'un ti Riox uque —xiyutoticotic ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti ja'to ixch'un ti Tomase ti c'alal iyil stuc ti cha'cuxiem xa ti Jesuse

²⁴ Ti Tomase ti vach xcuticotique, ch'abal ox tey ti c'alal ic'ot ti Jesuse. Ti Tomase ja' la-jchavo'oticotic o ta yajchanc'op ti Jesuse.

²⁵ —Iquilticotic xa ti Cajvaltic Jesuse —xcuticotic.

—Ja'to mi iquil jtuc li yav lavux ta sc'obe, mi ijpajbe sni' jc'ob ta yav lavuxe, mi ijtic' ochel jc'ob ta yav lanza ta xocone, ja'to ta jch'un ti cha'cuxiem xae —xiyutoticotic.

²⁶ Ti c'alal ilaj vaxaquib c'ac'al iquilticotique, ja'o tey tsoboloticotic noxtoc ta yut na. Tey xa ti Tomas uque. Lec jmacojticotic ti ti'nae. Tey ic'ot noxtoc ti Jesuse. C'alal iquilticotique, tey xa ta o'lol yo' bu tsoboloticotique.

—Junuc me avo'onic —xiyutoticotic.

²⁷ I'albat ti Tomase:

—La' pajo li sni' ac'ob ta yav lavuxe. Q'uelavil li jc'obe. Tic'o ochel lac'ob li' ta yav lanza ta jxocone. Mu me teyuc no'ox xanopilan, ch'uno ti cha'cuxiemon xae —x'utat.

²⁸ —iVo'ot Rioxot, vo'ot Cajvalot! —xi ti Tomase.

²⁹ —Tomás, ja'to ach'un ti c'alal avil atuc ti cha'cuxiemon xae. Toj lec ti much'utic ta xch'unic ti muc xiyilique —x'utat yu'un ti Jesuse.

Ja' li' yaloj c'u yu'un ti iyich' ts'ibael li vun li'i

³⁰ Vo'oticotic ti yajchanc'opoticotique, iquilticotic ti ep iyac' iluc slequilal syu'elal ti Jesuse pero muc xich' ts'ibael scotol li' ta vune.

³¹ Ti c'u yepal iyich' ts'ibaele, ja' yo' xach'unic o ti ja' Xch'amal Riox ti Jesuse, ti ja' t'ujbil yu'un Riox ti sc'oplal onox chtal pasvanuc ta mantale. Mi chach'unique, chacuxiic o ta sbatel osil.

21

Ja' li' yaløj ti iyac' sba iluc ta stojol vucvo' ya-jchanc'optac ti Jesuse

¹ Vo'oticotic ti yajchanc'opoticotique, ts'acal to iquilticotic ta ti'nab Tibérias ti Jesuse. Ja' yech iquilticotic chac li'i:

² Teyoticotic ta ti'nab xchi'uc jchi'iltac, ja' ti Simon Pedroe, xchi'uc ti Tomase ti vach xcuticotic, xchi'uc ti Natanaele ti liquem tal ta jteclum Caná ta estado Galileae. Tey jbanquil uc ti Zebedeo sbi ti jtoticotique. Tey otro cha'vo' jchi'ilticotic ta yajchanc'op ti Jesuse.

³ —Chba jtsac tal choy —xiyutoticotic ti Simon Pedroe.

—Batic, chba jchi'inoticotic uc —xcuticotic.

Li'ochoticotic ta canova, libatoticotic. Sjunul ac'ubal ijsa'ticotic ti choye pero mi jcot muc bu ijtaticotic.

⁴ Ti c'alal isacube, iquilticotic ti tey ta ti'nab ti Jesuse. Muc xcojtiqinticotic mi ja'.

⁵ —Jcremoti, ¿mi ataic xa li choye? —xiyutoticotic.

—Ch'abal to —xcuticotic.

⁶ —Jipo ochel ta abats'ic'obic lanuti'ique, tey chataic —xiyutoticotic.

Ti c'alal ijtipticotique, inoj tajmec ta choy. Muc xlic cu'unticotic ochel ta yut canova.

⁷ Vo'on li Juanone ti más sc'anojon ica'i ti Jesuse,

—¡Ja' li Cajvaltíc Jesuse! —xcut ti Pedroe.

C'alal iya'i ti Simon Pedroe ti ja' ti Cajvaltíc Jesuse, ora islap sc'u' yu'un sloc'oj to'ox. Isjip sba ta nab, ba sta ti Jesuse.

⁸ Li vo'oticotique ta canova liloc'oticotíc, tey jquilojticotíc loq'uel ti jnuti'ticotique yu'un noj ta choy. Mu másuc nom lí ti'nabe, oy no'ox nan cien metrouc snamal.

⁹ Ti c'alal liloc'oticotíc ta ti'nabe, iquilticotíc ti tey tsoybil c'oq'ue, bats'ilec yac'lel. Tey chta'ajjcot choy. Oy tey pan noxtoc.

¹⁰ —Ich'ic tal cha'cot oxcotuc lachoyique —xiyutoticotic ti Jesuse.

¹¹ I'och ta canova ti Simon Pedroe, ba snit loq'uel ta ti'nab ti jnuti'ticotique. Noj ta muc'tic choy. Oy ciento cincuenta y tres. Ac'u mi ep ti choye pero muc xjat ti stsacobile.

¹² —La' ve'anic —xiyutoticotic ti Jesuse.

Mi jun muc jac'ticotíc ti much'ue yu'un icoj-tiquinticotíc ti ja' ti Cajvaltíc Jesuse.

¹³ Ti Jesuse istam ti pane xchi'uc ti vobil choye, liyac'boticotíc.

¹⁴ Ja' yox'ech'elal o iquilticotíc ti Jesuse ti c'alal cha'cuxiem xa'ox loq'uel ta smuquenale.

Ja' li' yaloj ti i'albat ti Pedroe ti c'u x'elan chtune

¹⁵ Ti c'alal laj ve'iconticotique, ja' yech lic albatuc ti Simon Pedroe:

—Simón, screm Jonás, ¿mi más to ac'anojon chac c'u cha'al lachi'iltac li'i? —x'utat yu'un ti Jesuse.

—Cajval, ana'oj ti jc'anojote —xut.

—Ti much'utic ach' to lic yich'icon ta muq'ue, q'uelbon me chac c'u cha'al tsq'uel smimi'ic li jchabichijetique —x'utat.

16 —Simón, screm Jonás, ¿mi ac'anojon? —x'utat noxtoc.

—Cajval, ana'oj ti jc'anojote —xut.

—Ti much'utic vo'ne xa lic yich'icon ta muq'ue, chabibon me chac c'u cha'al ta xchabi xchijic li jchabichijetique —x'utat.

17 —Simón, screm Jonás, ¿mi ac'anojon? —x'utat ta yox'ech'elal.

Ti Pedroe iyat o yo'on ti yox'ech'elal xa ijac'bate.

—Cajval, ana'oj scotol. Ana'oj ti jc'anojote —xut.

—Scotol ti much'utic yich'ojicon ta muq'ue, sa'bo sve'elic chac c'u cha'al tsa'be sve'el xchijic li jchabichijetique.

18 Ta meel chacalbe, ti c'alal c'oxot to'oxe mu c'u voloc ava'i; atuc alap ac'u', labat ti bu sc'an avo'one. Pero ti c'alal xamolibe, chachuque. Alich'oj ac'ob ta te' chacham —x'utat yu'un ti Jesuse.

19 Ti i'albat chac taje, ja' iya'i o ti Pedroe ti c'u x'elan ta xchame. Ti ja' yech ta xchame, ja' chac' o ta ich'el ta muc' ti Rioxe.

—Ich'on o me ta muc' —x'utat yu'un ti Jesuse.

Ja' li'yaloj ti yech scotol ti c'usitic ists'iba ti Juane

20 Ti Pedroe iyil ti nap'alon ech'el ta spatique, vo'on li Juanone ti más sc'anojon ica'i ti Jesuse, ti tey ts'eelon ta xocon ti c'alal live'oticotique, ja'o ti c'alal ijac'be ti much'u junucal ch-ac'on o entrucale.

21 C'alal liyil ti Pedroe —Cajval, li jchi'il li'i ¿c'u x'elan ta xcham uc? —xut ti Jesuse.

22 —Mi sc'an co'on ti cuxul chul jta ti c'alal xicha'sut tale, mu acuentauc. Li vo'ote ich'on o me ta muc' —x'utat.

²³ Ora iya'iic ti jchi'iltactic ta yich'el ta muc' ti Cajvaltic Jesucristoe ti muc bu chicham ti yalojique. Ti Jesuse muc xal ti muc bu chichame. Ja' no'ox iyal: “Mi sc'an co'on ti cuxul chul jta ti c'alal xicha'sut tale, mu acuentauc”, x'utat ti Pedroe.

²⁴ Scotol ti c'usitic ijts'iba li'i yu'un iquil ica'ijtuc, vo'on li Juanone, ti yajchanc'opon to'ox ti Jesuse. Ja' yech ispas, ja' yech iyal ti Jesuse.

²⁵ Toj ep c'usitic ispas ti Jesuse. Ti iyich'uc ts'ibael scotole, toj ep libroetic ti yechuque. Ti c'u yepal ts'ibabil li'i, xu' chicuxiotic o ta sbatel osil.

**Sc'op riox: ja' li' yaloj ti chac' jcxlejalitic ta
sbatel osli ti cajvaltic Jesucristoe
New Testament in Tzotzil Zinacantan; tzo
(MX:tzo:Tzotzil)**

copyright © 2009 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Tzotzil

Dialect: Zinacantan

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2009, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Tzotzil

© 2009, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files dated 29 Jan 2022

f6d89cf8-4336-5296-a8d0-5fb6684eee12